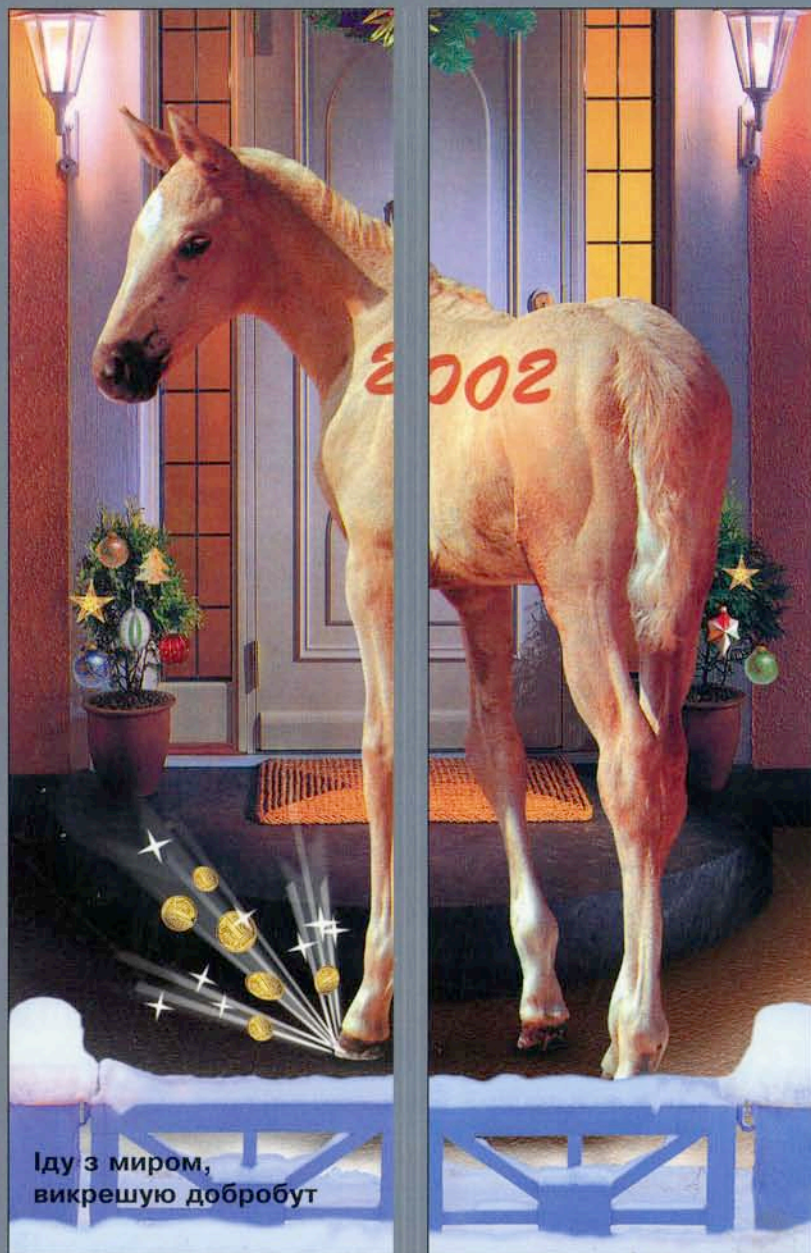

Вісник

12 / 2001

Національного банку України

Іду з миром,
викрешую добробут

ОРГКОМІТЕТ II МІЖНАРОДНОГО ФОРУМУ ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА «ПАРТНЕРСТВО В ІМ'Я ЗЛАГОДИ ТА РОЗВИТКУ»

5-7 ГРУДНЯ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПАЛАЦ
«УКРАЇНА», КИЇВ

ПРЕДСТАВЛЯЄ

ЛІДЕРІВ
НАЦІОНАЛЬНОГО КОНКУРСУ
«ЗОЛОТІ ТОРГОВІ МАРКИ – 2001».

Переможці Національного конкурсу
нагороджуються ексклюзивним
скульптурним символом
«БІЗНЕС-ОЛІМП».

Урочиста церемонія нагородження
відбудеться 5 грудня 2001 року
в Національному палаці «Україна»

ЛІДЕРИ НАЦІОНАЛЬНОГО КОНКУРСУ «ЗОЛОТІ ТОРГОВІ МАРКИ»

THE LEADERS OF THE "GOLDEN TRADE MARKS" NATIONAL CONTEST

ЄВРО ІМІДЖ

ВИКОНАВЧА ДИРЕКЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОГО КОНКУРСУ

Україна, 01030, Київ, вул. Івана Франка, 42-Б
Тел./факс: +38 (044) 536-15-44, 536-15-45, 246-96-33, 246-87-41, 238-03-21, 238-03-61
E-mail: info@goldenbook.org.ua; http://www.goldenbook.org.ua

Редакційна колегія:

СЕНИЦЬ П.М. (голова)

БОНДАР В.О.

ВОРОНОВА Л.В.

ГАЙДАР Є.Т.

ГЕЄЦЬ В.М.

ГРЕБЕНІК Н.І.

ГРУШКО В.І.

ДОМБРОВСЬКИ Марек

ІЛАРІОНОВ А.М.

КАНДИБКА О.М.

КІРЄЄВ О.І.

КРАВЕЦЬ В.М.

КРОТЮК В.Л.

ЛИСИЦЬКИЙ В.І.

МАТВІЄНКО В.П.

МОРОЗ А.М.

ОСАДЕЦЬ С.С.

ПАТРИКАЦЬ Л.М.

(зав. редакцією — головний редактор)

РАЄВСЬКИЙ К.Є.

САВЛУК М.І.

СТЕПАНЕНКО А.І.

ФЕДОСОВ В.М.

ЧЕРНИК І.П.

ШАРОВ О.М.

Номер підготовлено редакцією
періодичних видань НБУ

Головний редактор

ПАТРИКАЦЬ Л.М.Заступник головного редактора
КРОХМАЛЮК Д.І.

Відділ монетарної політики

та банківського нагляду

Редактор відділу **ПАПУША А.В.**

Відділ бухгалтерського обліку, розрахунків

та інформаційно-програмного забезпечення

Редактор відділу **КОМПАНИЄЦЬ С.О.**

Відділ валютного регулювання

та міжнародних банківських зв'язків

Редактор відділу **БАКУН О.В.**

Відділ економіки, законодавчого

забезпечення та комерційних банків

Редактор відділу **В'ЮНСКОВСЬКИЙ М.І.**Головний художник **КОЗИЦЬКА С.Г.**Літературний редактор **КУХАРЧУК М.В.**

Відділ реклами і розповсюдження

Редактор відділу **ФЕСЕНКО Н.М.**

Дизайнери

ХОМЕНКО Ф.М., ГОРНЯК С.З.

Коректор

СІЛЬВЕРСТОВА А.І.Оператор **ЛИТВИНОВА Н.В.**Фото **НЕГРЕБЕЦЬКОГО В.С.,****ЗАКУСИЛА В.П., ГОЛЯК Т.І.**

Черговий редактор

В'ЮНСКОВСЬКИЙ М.І.

Адреса редакції:

просп. Науки, 7, Київ-028, 03028, Україна

тел./факс: (044) 264-96-25

тел.: (044) 267-39-44

E-mail: litvinova@bank.gov.ua

Журнал зареєстровано Держкомвидавом України

09.06.1994 р., свідоцтво КВ № 691

Журнал рекомендовано до друку

Вченою радою Київського національного

економічного університету

Публікації в журналі Вищою атестаційною

комісією України визнано фаховими

Передплатний індекс "Вісника НБУ"

та додатка "Законодавчі і нормативні акти

з банківської діяльності" 74132

Дизайн

Редакція періодичних видань НБУ

Надруковано з готового оригінал-макета

Інженерно-технічним центром НБУ

Формат 60 × 90 / 8. Друк офсетний.

Умовн. друк. арк. 8.0. Умовн. фарбовідб. 114.4.

Обл.-вид. арк. 2.86

При передруку матеріалів, опублікованих у

журналі, посилення на "Вісник Національного

банку України" обов'язкове. Редакція може

публікувати матеріали в порядку обговорення,

не поділяючи думку автора. Відповідальність

за точність викладених фактів несе автор,

а за зміст рекламних матеріалів —

рекламодавець.

© Вісник Національного банку України, 2001

Вісник

12 / 2001

Національного банку України

Щомісячний науково-практичний журнал Національного банку України

Видається з березня 1995 року

№ 12 (70) ♦ Грудень 2001

ЗМІСТ

КОМЕРЦІЙНІ БАНКИ

В.Кротюк, О.Кірсев, Г.Карчева Основні тенденції в діяльності банків України в III кварталі 2001 року	2
Структура активів банків України за станом на 01.10.2001 р.	8
Структура зобов'язань банків України за станом на 01.10.2001 р.	12
Структура балансового капіталу банків України за станом на 01.10.2001 р.	16
Л.Патрикац, С.Компанієць "Проблеми та перспективи розвитку банківської системи України"	20
Зміни і доповнення до Державного реєстру банків України та переліку операцій, на здійснення яких банки отримали ліцензію Національного банку України, внесені за період із 1 жовтня по 1 листопада 2001 р.	23
Перелік банків, які отримали банківську ліцензію та дозвіл Національного банку України на здійснення операцій за період із 1 жовтня по 1 листопада 2001 р.	24
Нумерація операцій, на які Національний банк України надає банкам письмовий дозвіл на здійснення операцій	25
Банки, вилучені з Державного реєстру банків у жовтні 2001 р.	25
Ю.Прозоров Аналіз регіонального розподілу банківських лідерів Європи	26
Динаміка фінансового стану банків України на 1 листопада 2001 року	29
М.Бойчук Енергобанк: "Наша енергія — ваш успіх"	30

ЕКОНОМІЧНА ОСВІТА

М. Молоко За роками летять роки	31
--	----

ФОНДОВИЙ РИНОК

Ринок державних цінних паперів України у жовтні 2001 р.	32
--	----

ФІНАНСОВИЙ РИНОК

Основні монетарні параметри грошово-кредитного ринку України у жовтні 2001 р.	33
Д.Гладких Структура та динаміка зростання банківських пасивів, або Колективний портрет українського вкладника	34
О.Бакун Лібералізація руху капіталу в країнах із перехідною економікою	41

ВАЛЮТНИЙ РИНОК

Офіційний курс гривні щодо іноземних валют, який встановлюється Національним банком України один раз на місяць (за жовтень 2001 року)	45
Офіційний курс гривні щодо іноземних валют, який встановлюється Національним банком України щоденно (за жовтень 2001 року)	46

ІНВЕСТИЦІЇ

В.Мартиненко Інвестиційне середовище в перехідній економіці України	48
--	----

БАНКІВСЬКА БЕЗПЕКА

О.Бєбєв Чому підвищено розцінки на охорону?	50
--	----

НАГЛЯД ТА АУДИТ

М.Вошилко Основи управління ризиками у банківській справі	51
--	----

ЮРИДИЧНА КОНСУЛЬТАЦІЯ

Валютне регулювання: роз'яснення спеціалістів НБУ	53
---	----

НОВІ КНИГИ

А.Чухно Світовий банк: неупереджений погляд	55
Усе про фінансові деривативи	55

НУМІЗМАТИКА І БОНІСТИКА

Про введення в обіг пам'ятної монети "Скіфія"	56
Про введення в обіг пам'ятної монети "Ханський палац у Бахчисарай"	57
Про введення в обіг розмінної монети номіналом 2 копійки 2001 року випуску	57

АНОТАЦІЇ	58
----------------	----

Зміст журналу "Вісник Національного банку України" за 2001 рік	60
--	----

Основні тенденції в діяльності банків України в III кварталі 2001 року

Розвиток банківської системи України відбувається в умовах економічного зростання, стабільності грошової одиниці, зниження процентних ставок за наданими кредитами. При цьому темпи приросту активів із початку року (20.3%) та зобов'язань банків (22.4%) були адекватними зростанню грошової маси М3, обсяг якої за 9 місяців збільшився на 21.9%.

Як і в перших двох кварталах, банки приділяли належну увагу підвищенню своєї надійності та фінансової стійкості шляхом підвищення рівня капіталізації, передусім — за рахунок нарощування статутного капіталу, формування в необхідному обсязі резервів та поліпшення якості активів і пасивів.

Розвиток банківської системи України впродовж третього кварталу 2001 р. характеризували такі тенденції:

- ♦ підвищення рівня капіталізації банків. Їх регулятивний капітал за квартал збільшився на 1 410.8 млн. грн., або на 26.0%;

- ♦ розширення обсягів кредитування економіки, темпи якого виявилися вищими, ніж темпи зростання активів. Причому випереджаючими темпами зростали обсяги довгострокових кредитів, збільшившись за звітний квартал на 10.6%, тоді як кредитний портфель загалом — на 6.1%;

- ♦ поліпшення якості кредитного портфеля, зниження на 3.0 процентного пункту за квартал частки проблемних кредитів;

- ♦ зростання прибутку банків. За звітний період він сягнув 241.6 млн. грн., що майже в чотири рази більше, ніж за попередній квартал;

- ♦ зміцнення довіри населення до банків, про що свідчить перевищення темпів зростання обсягів вкладів населення над темпами зростання активів та зобов'язань.

Розглянемо детальніше основні показники функціонування та розвитку банків України у третьому кварталі 2001 року.

КІЛЬКІСТЬ І СТРУКТУРА БАНКІВ УКРАЇНИ

За станом на 1 жовтня 2001 року в Державному реєстрі банків було зареєстровано **191** банк. Серед них **166** банків (86.9%) — акціонерні товариства (**116** — відкриті, **50** — закриті, **2** — державні банки), **25** банків (**13.1%**) — товариства з обмеженою відповідальністю.

Зі **191** зареєстрованого банку **31** (**16.2%** від загальної кількості) створено з участю іноземного капіталу, в тому числі **7** банків (**3.7%**) — зі 100-відсотковим іноземним капіталом.

Ліцензію Національного банку України на здійснення банківських операцій мають **154** банки (**80.6%**), **151** із них — ліцензію на здійснення операцій із валютними цінностями.

Протягом трьох кварталів 2001 року до Державного реєстру банків внесено **2** банки (ЗАТ “Комерційний банк НРБ-Україна” і ЗАТ “Прайм-банк”),

За станом на 01.10.2001 р. в стадії ліквідації перебувало **36** комерційних банків (**18.8%**), у тому числі **16** банків ліквідуються за рішенням НБУ, **16** — за рішенням господарських судів, **4** — за рішенням зборів акціонерів.

АНАЛІЗ РІВНЯ КАПІТАЛІЗАЦІЇ БАНКІВ УКРАЇНИ

У третьому кварталі зберігалася тенденція до нарощування банками пасивів. При цьому їх динамічне зростання забезпечувалося не лише за ра-

Таблиця 1. Кількість банків України в 2001 році

Показники	За станом на				Абсолютний приріст (зменшення)	
	01.01. 2001 р.	01.04. 2001 р.	01.07. 2001 р.	01.10. 2001 р.	01.10. 2001 р. порівняно з 01.01. 2001 р.	01.10. 2001 р. порівняно з 01.07. 2001 р.
Кількість банків у Державному реєстрі банків	195	194	192	191	-4	-1
У тому числі: банків із іноземним капіталом	31	31	32	31	0	-1
Із них банків зі 100-відсотковим іноземним капіталом	7	7	7	7	0	0
Кількість банків, які мають ліцензію на здійснення банківських операцій	153	154	153	154	1	1
У тому числі: кількість банків, які мають ліцензію на здійснення валютних операцій	149	150	150	151	2	1

вилучено — **6** банків (три — внаслідок реорганізації шляхом приєднання, три — у зв'язку із закінченням процедури ліквідації).

хунок зобов'язань (насамперед — за рахунок залучення коштів юридичних і фізичних осіб), а й за рахунок капіталу, що, з одного боку, сприяло підвищен-

Таблиця 2. Структура банків України за розміром регулятивного капіталу

Розмір регулятивного капіталу банку	За станом на 01.01.2001 р.		За станом на 01.07.2001 р.		За станом на 01.10.2001 р.		Абсолютний приріст (зниження)	
	кількість	відсоток	кількість	відсоток	кількість	відсоток	порівняно з 01.01. 2001 р.	порівняно з 01.07. 2001 р.
До 1 млн. євро	7	4.5	6	3.9	5	3.2	-2	-1
Від 1 до 3 млн. євро	14	9.1	9	5.8	11	7.1	-3	2
Від 3 до 5 млн. євро	47	30.5	30	19.5	32	20.6	-15	2
Від 5 до 10 млн. євро	66	42.9	77	50.0	71	45.8	5	-6
Понад 10 млн. євро	20	13.0	32	20.8	36	23.3	16	4
Усього банків	154	100.0	154	100.0	155	100.0	1	1

ню фінансової стійкості банків, а з другого — забезпечувало банки безплатними ресурсами.

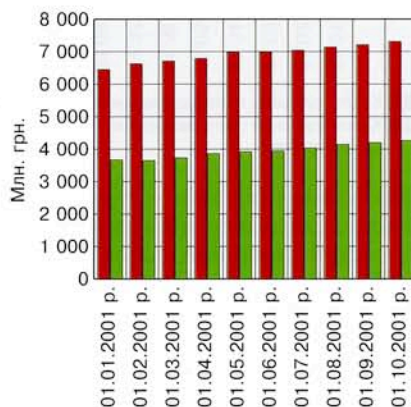
Так, за 9 місяців цього року **сплачений статутний капітал** збільшився на 16.2%, **регулятивний** — на 38.5, **балансовий капітал** банків — на 13.3%.

Для забезпечення стабільної діяльності банків та своєчасного виконання ними зобов'язань перед вкладниками, а також для запобігання неправильному розподілу ресурсів і втраті капіталу через ризики, притаманні банківській діяльності, банки надалі мають приділяти посилену увагу збільшенню **регулятивного капіталу**. За III квартал нинішнього року він зріс на **1 410.8 млн. грн.**, або на 26.0 % і на 01.10.2001 р. становив **6 845.1 млн. грн.**

Про підвищення рівня капіталізації українських банків свідчить те, що порівняно з початком року частка банків, які мають регулятивний капітал понад 5 млн. євро і можуть здійснюва-

Одним зі шляхів збільшення регулятивного капіталу є залучення коштів на умовах субординованого боргу. За 9 місяців 2001 року субординований капітал банків збільшився на 72.9 млн. грн., або на 12.8% (за III квартал — на 14.0

Графік 2. Динаміка балансового та статутного капіталу банків України в 2001 році

грн., або 6.7% від загальної суми балансового капіталу, результат минулих років — **1 429.9 млн. грн.** (19.6%), результат поточного року — **409.8 млн. грн.** (5.6%), інший капітал — **719.8 млн. грн.** (9.8%).

Незважаючи на стійку тенденцію до зростання капіталу, проблема підвищення рівня капіталізації банків України, як одна з передумов їх фінансової стійкості, залишається надзвичайно актуальною. Про це свідчить і співвідношення капіталу та ВВП, яке становить лише 4.8%. Актуальною є також проблема нарощування капіталу деякими великими недокапіталізованими та малими банками. Так, у III кварталі в 13 із 74 малих банків балансовий капітал зменшився, і лише у 21 (28.4% від їх загальної кількості) зростає швидшими темпами, ніж у цілому по системі.

Актуальними для українських банків залишаються й питання поліпшення якості капіталу, закріплення тенденції до зростання капіталу за рахунок збільшення обсягів резервного фонду та прибутку, які є безплатними ресурсами банків.

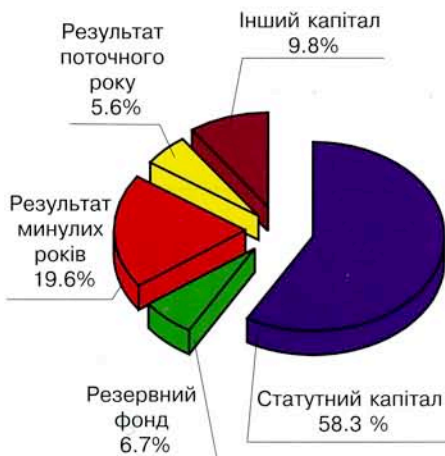
АНАЛІЗ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ БАНКІВ

Залучені кошти відіграють важливу роль у структурі банківських ресурсів. Ефективне управління зобов'язаннями сприяє зниженню рівня витрат і підвищенню рівня прибутковості діяльності банків, підтриманню їх ліквідності та платоспроможності.

У III кварталі зберігалася **стійка тенденція до збільшення обсягів зобов'язань банків**. Причому темпи їх зростання були вищими, ніж темпи зростання пасивів.

Зауважимо, що в 2001 р. знизилися процентні ставки за депозитами, що сприяло зменшенню витрат банків. Якщо в 2000 році середня процентна ставка за депозитами становила 13.5%, то за 9 місяців нинішнього року — 11.2%.

Графік 1. Структура капіталу банків України на 01.10.2001 р.

ти свою діяльність на території всієї України, збільшилася з 55.9 до 69.1%, а банків, які мають регулятивний капітал до 3 млн. євро, навпаки, зменшилася з 13.6 до 10.3%.

млн. грн., або на 2.2%) і на 01.10.2001 р. становив **643.0 млн. грн.** Зазначимо, що минулого року банки інтенсивніше використовували цей інструмент підвищення рівня капіталізації (за 9 місяців 2000 року субординований капітал зріс на 339.5 млн. грн.).

За III квартал 2001 року **балансовий капітал** банків України збільшився на **271.1 млн. грн.**, або на 3.9% і на 01.10.2001 р. сягнув **7 309.9 млн. грн.** Він збільшився за рахунок зростання (на 229.6 млн. грн.) сплаченого статутного капіталу та фінансового результату поточного року (прибуток у III кварталі становив 241.6 млн. грн.).

Балансовий капітал банків системи більш як наполовину (на 58.3%) сформовано за рахунок **сплаченого статутного капіталу** (див. графік 2), який на 01.10.2001 р. дорівнював **4 258.1 млн. грн.** Резервний фонд становив **492.3 млн.**

Із початку року зобов'язання банків зросли на **6 850.6 млн. грн.**, або **22.4%** (за III квартал — на 1 893.1 млн. грн., або на 5.3%) і на 01.10.2001 р. становили **37 391.3 млн. грн.** Збільшилися вони за рахунок зростання обсягу коштів суб'єктів господарювання, фізичних осіб, бюджету, позабюджетних фондів тощо.

У структурі зобов'язань найзначнішою є питома вага зобов'язань групи **найбільших банків** — 18 777.5 млн. грн. (50.2% від загальної суми). Зобов'язання **великих банків** становлять 11 566.7 млн. грн. (30.9%), **середніх і малих** — відповідно 4 580.4 млн. грн. та 2 466.7 млн. грн. (12.2 і 6.7%).

Зобов'язання банків мають таку структуру. Кошти суб'єктів господарювання становлять **14 137.5 млн. грн.** (37.8% від загальної суми); вклади фізичних осіб —

Графік 3. Структура зобов'язань банків України

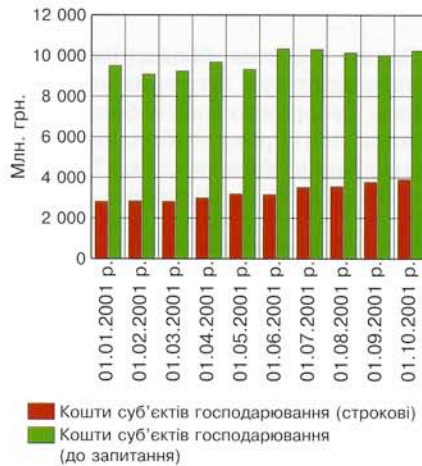

9 184.8 млн. грн. (24.6%); міжбанківські кредити та депозити — **3 907.4 млн. грн. (10.4%);** кошти бюджету та позабюджетних фондів — **2 516.9 млн. грн. (6.7%);** кошти Національного банку України — **1 071.1 млн. грн. (2.9%);** субординований борг — **858.2 млн. грн. (2.3%);** цінні папери власного боргу — **476.8 млн. грн. (1.3%);** кредити, отримані від міжнародних та інших фінансових організацій — **343.8 млн. грн. (0.9%),** інші зобов'язання — **4 894.8 млн. грн. (13.1%).** Основна маса зобов'язань (**23 322.3 млн. грн.,** або **62.4%**) — це кошти суб'єктів господарювання та вклади фізичних осіб.

Протягом нинішнього року в структурі зобов'язань сталися такі структурні зміни. На 2.8 процентного пункту (п. п.) збільшилася частка вкладів фізичних осіб, на 2.5 п. п. — коштів бюджету та позабюджетних фондів. Водночас на 2.2 п. п. зменшилася частка коштів

суб'єктів господарювання, на 1.7 п. п. — коштів НБУ, на 0.8 п. п. — цінних паперів власного боргу. Скорочення питомої ваги коштів суб'єктів господарювання пояснюється пошуканням економічної діяльності, яке стимулює підприємства вкладати гроші у виробництво, а не тримати їх на банківських рахунках. Зауважимо: хоча частка коштів суб'єктів господарювання і зменшилася, обороти цих грошей прискорилися.

Графік 4. Динаміка коштів суб'єктів господарювання

До позитивних змін у структурі зобов'язань слід віднести також збільшення частки строкових зобов'язань (із 24.2% на початок року до 26.2% на 1 липня та до 27.8% на 1 жовтня 2001 р.), що свідчить про підвищення стабільності ресурсної бази банків. Зростання стабільної частини ресурсів позитивно позначається на ліквідності, а також зменшує залежність банків від міжбанківських кредитів.

Зазначимо, що сьогодні вклади населення відіграють вагомий роль у формуванні ресурсної бази банків. Вони становлять чверть від загальної суми їх зобов'язань і посідають друге місце після коштів суб'єктів господарювання. Вклади населення зростають вищими темпами, ніж його грошові доходи, що свідчить про довіру до банківської системи. Так, за січень — серпень 2001 року обсяг номінальних грошових доходів населення порівняно з аналогічним періодом минулого року збільшився на 24.5%, тоді як вклади — на 32.4%.

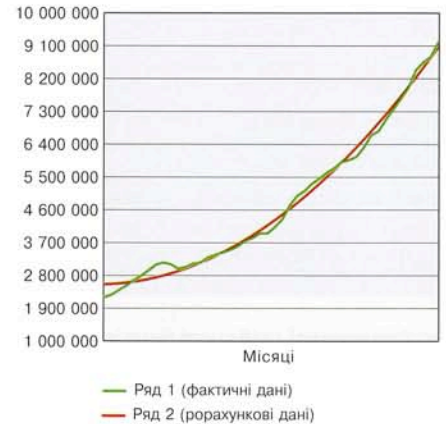
Аналіз динаміки вкладів фізичних осіб протягом останніх трьох років свідчить про **чітку тенденцію до зростання їх обсягу**, що знаходить відображення в аналітичному тренді (1):

$$Y = 3054.92 \times t^2 + 2568949, \quad (1)$$

$$R = 0.996.$$

З аналітичної функції (1) випливає, що щомісячний абсолютний приріст

Графік 5. Аналітичне вирівнювання щомісячної динаміки обсягу вкладів фізичних осіб за період із 1998-го по 2001 рік

вкладів населення України дорівнює:

$$dY/dt = 6109.88 \times t. \quad (2)$$

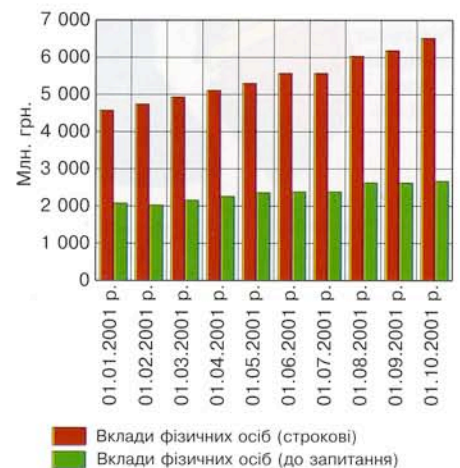
За 1998 рік обсяг вкладів населення зріс на 41.9%, за 1999-й — на 37.4%, за 2000-й — на 40.6%. Лише за 9 місяців 2001 року він збільшився на 2 536.3 млн. грн., або на **38.1%** (за III квартал — на 746.9 млн. грн., або на 8.9%) і на 01.10.2001 р. сягнув **9 184.8 млн. грн.**

Основну частину вкладів фізичних осіб — **5 651.7 млн. грн.,** або 61.5% від загальної їх суми — сконцентровано в семи найбільших банках, у великих розміщено — **2 099.7 млн. грн. (22.9%),** у середніх — **960.2 млн. грн. (10.4%),** у малих — **473.2 млн. грн. (5.2%).**

Темпи зростання обсягу вкладів фізичних осіб перевищують темпи зростання обсягів капіталу та залучених коштів суб'єктів господарювання, що теж свідчить про їх вагомий роль у формуванні ресурсної бази банків.

Зазначимо, що нині вітчизняні банки мають доволі прогресивну структуру вкладів населення з точки зору дов-

Графік 6. Динаміка вкладів населення в банках України в 2001 році

гостроковості. На 01.10.2001 р. строкові вклади становили **6 514.5 млн. грн.**, або 70.9% від загальної суми вкладень, вклади фізичних осіб до запитання — **2 670.3 млн. грн.**, або 29.1% від усіх вкладів фізичних осіб. Зрозуміло, формуючи за рахунок вкладів фізичних осіб ресурсну базу, банки мають стимулювати залучення саме довгострокових вкладів населення, оскільки лише вони є надійним і стабільним джерелом фінансування довгострокових потреб економіки, і лише з ними пов'язується стабільний розвиток банку.

ДИНАМІКА ТА СТРУКТУРА АКТИВІВ БАНКІВ

Протягом III кварталу банки також нарощували активні операції. Обсяг загальних активів за цей період збільшився на **2 356.1 млн. грн.**, або на 5.2% і на 01.10.2001 р. становив **47 770.6 млн. грн.** (34.1% від ВВП). Із початку року він зріс на 20.3%, що значно перевищує індекс інфляції (3.7%) і свідчить про переважно неінфляційне збільшення обсягу активів. За дев'ять місяців нинішнього року середньомісячні темпи їх зростання дорівнювали 1.8%. Обсяг активів збільшився в основному за рахунок зростання кредитних операцій (на 1 759.6 млн. грн.) та вкладень у цінні папери (на 975.7 млн. грн.).

За групами банків загальні активи розподілилися так: найбільші банки мають їх на суму **23 088.0 млн. грн.** (48.3%), великі — **14 279.3 млн. грн.** (29.9%), се-

редні — **6 232.4 млн. грн.** (13.0%), малі — **4 170.9 млн. грн.** (8.8%).

Необхідною передумовою фінансової стабільності та успішного розвитку банків є не лише якісне, врівноважене зростання обсягу активів, а й раціональна (оптимальна) їх структура, її прогресивні зміни, спрямовані на зменшення неробочих, проблемних активів, а також на диверсифікацію активних операцій банків.

За станом на 01.10.2001 р. структура активів банків була такою. Високоліквідні активи становили **7 905.4 млн. грн.** (16.5% від суми загальних активів), кредитний портфель — **30 386.7 млн. грн.** (63.6%), вкладення в цінні папери — **3 373.9 млн. грн.** (7.1%), дебіторська заборгованість — **2 039.5 млн. грн.** (4.3%), основні засоби та нематеріальні активи — **3 061.6 млн. грн.** (6.4%), інші активи — **1 003.5 млн. грн.** (2.1%).

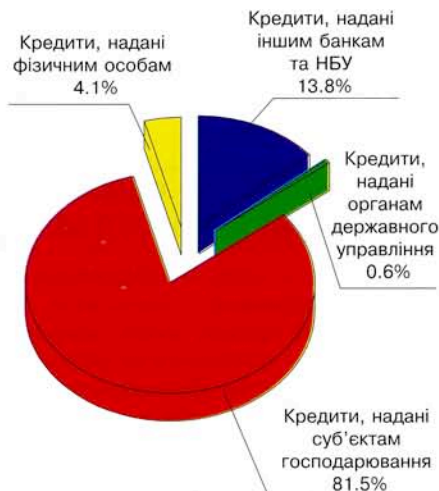
До позитивних змін у структурі активів, які сталися впродовж III кварталу, слід віднести зростання на 0.6 п. п. частки кредитного портфеля (із 63.0 до 63.6%) та на 1.8 п. п. частки вкладень у цінні папери (з 5.3 до 7.1%).

Кредитний портфель становить основну частину активів банків. За III квартал його обсяг збільшився на **1 759.6 млн. грн.**, або на 6.1% (з початку року — на 6 703.9 млн. грн., або на 28.3%) і на 01.10.2001 р. дорівнював **30 386.7 млн. грн.** (63.6% від загальних активів).

Графік 7. Структура активів системи банків України

Графік 8. Структура кредитного портфеля за напрямками кредитування

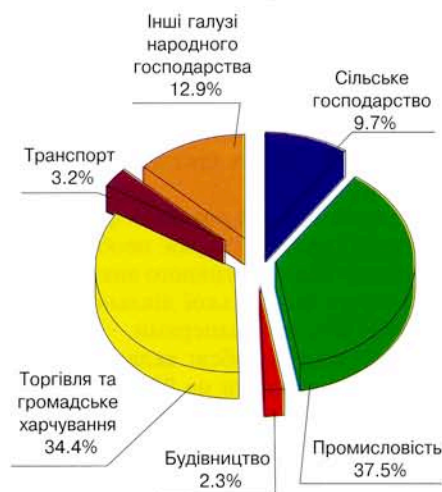

редні — **6 232.4 млн. грн.** (13.0%), малі — **4 170.9 млн. грн.** (8.8%).

Обсяг чистих активів банків (загальні активи за мінусом сформованих резервів

гу кредитів, наданих суб'єктам господарювання. Це, з одного боку, сприяло пожвавленню ділової активності в економіці, а з другого — засвідчило поліпшення фінансового стану домашніх гос-

Графік 9. Структура кредитів, наданих суб'єктам господарювання, за галузями економіки

подарств. Високими темпами зростали також обсяги кредитів, наданих фізичним особам. За 9 місяців нинішнього року вони збільшилися на **30.2%**.

У структурі кредитного портфеля переважають позички, надані суб'єктам господарювання. На звітну дату вони дорівнювали **24 755.9 млн. грн.**, або 81.5% від загального обсягу кредитного портфеля. Кредити, надані іншим банкам та Національному банку України, становили **4 208.4 млн. грн.** (13.8%), кредити, надані фізичним особам — **1 244.9 млн. грн.** (4.1%), органам державного управління — **177.6 млн. грн.** (0.6%).

Кредити, надані суб'єктам господарювання, за галузями економіки розподілилися так: позички, спрямовані у промисловість, становили 37.5, у торгівлю та громадське харчування — 34.4, в інші галузі народного господарства — 12.9, сільське господарство — 9.7, будівництво — 2.3, транспорт — 3.2%.

Позитивом у кредитуванні суб'єктів господарювання є стійка тенденція до зростання обсягів довгострокових позичок. За 9 місяців 2001 р. обсяг довгострокових кредитів збільшився на **1 576.4 млн. грн.**, або на 48.3% (за III квартал — на **464.2 млн. грн.**, або 10.6%) і за станом на 01.10.2001 р. сягнув **4 839.2 млн. грн.**, або 15.9% від обсягу кредитного портфеля. За дев'ять місяців минулого року обсяг довгострокових кредитів зріс на **665.3 млн. грн.**, або на 27.7% і за станом на 01.10.2000 року дорівнював **3 064.4 млн. грн.**

Порівняно з 01.10.2000 р. він зріс на **9 333.7 млн. грн.**, або на 44.3%. Збільшення кредитного портфеля відбулося в основному за рахунок зростання обся-

Ще одним позитивним явищем у діяльності банків є поліпшення якості кредитного портфеля. З початку року частка проблемних кредитів (прострочених і сумнівних) зменшилася на 5.3 процентного пункту (з 11.9 до 6.6% від обсягу кредитного портфеля). Їх сума за III квартал скоротилася на **761.3 млн. грн.**, або на 27.7%. Це сталося завдяки зменшенню на **726.6 млн. грн.** обсягу прострочених та на **34.7 млн. грн.** — сумнівних кредитів. Такі позитивні зміни частково пояснюються ліквідацією банку «Україна», обсяг проблемних кредитів якого був значним.

Становлення та розвиток фондового ринку в Україні створює необхідні передумови для ефективного використання у сфері банківської діяльності операцій із цінними паперами.

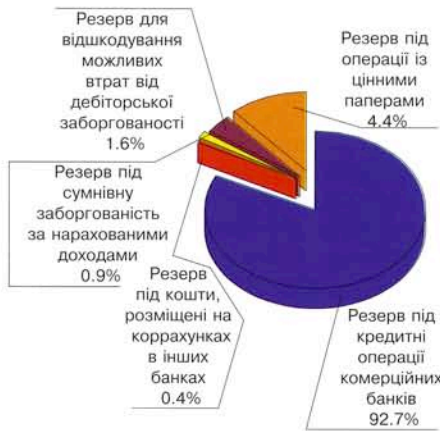
За III квартал обсяг **вкладень у цінні папери** збільшився на **975.7 млн. грн.**, або на 40.7% (з початку року — на **1 193.5 млн. грн.**, або на 54.7%) і на 01.10.2001 р. становив **3 373.9 млн. грн.** Зростання відбулося в основному за рахунок ОВДП. Слід зазначити, що за станом на 01.10.2001 р. частка вкладень у цінні папери в активах дорівнювала 7.5% (на 01.07.2001 р. — 5.6%), що свідчить про незначну активізацію банків на фондовому ринку України.

У портфелі цінних паперів банків переважають вкладення у папери на продаж. На звітну дату вони становили **2 125.4 млн. грн.**, або 63.0% від загальної суми вкладень у цінні папери. Вкладення в цінні папери на інвестиції дорівнювали **1 089.1 млн. грн.** (32.2%), вкладення капіталу в асоційовані компанії — **127.6 млн. грн.** (3.8%), у дочірні компанії — **31.8 млн. грн.** (1.0% від загальної суми вкладень у цінні папери).

Дебіторська заборгованість банків зростала значно нижчими темпами, ніж активи в цілому. З початку року її обсяг збільшився на 174.5 млн. грн., або на 9.4% (у III кварталі — на 17.2 млн. грн., або на 0.9%) і на 01.10.2001 р. становив **2 039.5 млн. грн.** За 9 місяців її частка в загальних активах зменшилася з 4.7 до 4.3%. Позитивним у діяльності банків є скорочення з початку року сумнівної дебіторської заборгованості на 34.5 млн. грн., або на 30.4% (у III кварталі — на 1.5 млн. грн., або на 1.9%), що свідчить про поліпшення якості активів.

Слід зауважити, що в загальних активах банків доволі значною є частка неприбуткових активів — **основних засобів та нематеріальних активів (6.4%)**, які протягом року мали тенденцію до зростання.

Графік 10. Структура сформованих резервів за активними операціями

З метою зменшення вразливості від негативних зовнішніх і внутрішніх впливів банки повинні формувати резерви за активними операціями з урахуванням їх ризиковості.

За III квартал нинішнього року загальна сума резервів за активними операціями збільшилася на **191.9 млн. грн.**, або на 6.7% (з початку року — на **336.1 млн. грн.**, або на 12.3%) і на 01.10.2001 р. становила **3 069.4 млн. грн.** У тому числі сума резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями дорівнювала **2 844.3 млн. грн.**, можливих втрат від дебіторської заборгованості — **49.2 млн. грн.**, можливих збитків від операцій із цінними паперами — **135.8 млн. грн.**, можливих втрат за коштами, розміщеними на коррахунках в інших банках, — **12.1 млн. грн.**

Зауважимо, що в III кварталі дещо поліпшилася ситуація з формуванням резервів за активними операціями. Однак поки що рівень таких резервів у ряді банків є недостатнім. Найкраще з їх формуванням упоралися установи групи середніх банків.

ФІНАНСОВИЙ РЕЗУЛЬТАТ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ

Прибуток — один із найважливіших результативних показників діяльності банків, який, зокрема, свідчить про потенціал їх розвитку. Від'ємний результат або незначний прибуток — ознака не лише неефективної діяльності установи, а й її недостатньої фінансової надійності та конкурентоспроможності.

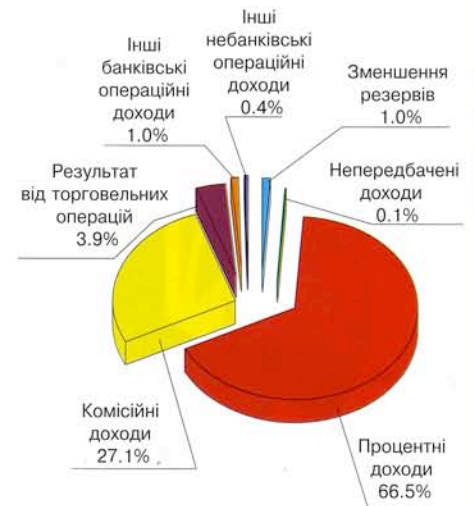
За дев'ять місяців нинішнього року вітчизняні банки отримали прибуток обсягом **409.8 млн. грн.**: у I кварталі — **100.2 млн. грн.**, у II — **68.0 млн. грн.**, у III — **241.6 млн. грн.** Нагадаємо, що за

дев'ять місяців минулого року їх прибуток був на 101.2 млн. грн., тобто в чотири рази, меншим.

Як впливає з наведених вище даних, у III кварталі нинішнього року банки України отримали прибутку майже в 1.5 раза більше, ніж за два попередні квартали разом, що позитивно позначилося на рівні рентабельності активів та прибутковості капіталу. Це збільшення, з одного боку, зумовлене поліпшенням фінансового стану деяких банків, ліквідацією банку «Україна», який мав значні збитки, зростанням на 5.1% обсягів активних операцій, зокрема збільшенням на 6.1% обсягу кредитного портфеля, а з другого — зменшенням суми відрахувань у резерви за активними операціями (порівняно з минулим роком — на 160.9 млн. грн.). Це зменшення пояснюється тим, що більшість банків сформували резерви за активними операціями ще в 2000 році, тож у нинішньому їм довелося лише коригувати їх обсяги залежно від ризиковості здійснюваних активних операцій.

У III кварталі 2001 р. рентабельність активів підвищилася до 2.1%, прибутковість капіталу банків — до 13.5%. Та незважаючи на поліпшення загального показника рентабельності активів, у багатьох банках її рівень ще низький. Це зумовлено передусім значною часткою неприбуткових активів — проблемних кредитів, основних засобів та нема-

Графік 11. Структура доходів банківської системи України на 01.10.2001 р.

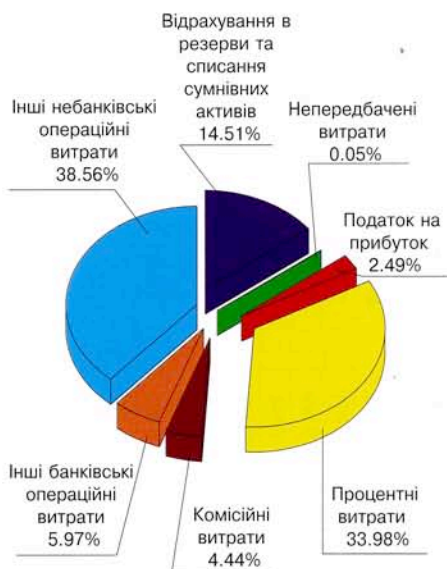

матеріальних активів, — а також невідправдано великими небанківськими операційними витратами, відрахуваннями в резерви за активними операціями.

Доходи банків за дев'ять місяців 2001 року сягнули **6 109.6 млн. грн.** Нага-

даємо, що в I кварталі вони дорівнювали **1 861.4 млн. грн.**, у II — **2 025.9 млн. грн.**, у III — **2 222.3 млн. грн.** Отже, протягом трьох кварталів 2001 року доходів отримано на 11.3% більше, ніж за відповідний період 2000 р. При цьому обсяг активів порівняно з 01.10.2000 р. зріс на 29.9%.

Графік 12. Структура витрат банків України на 01.10.2001 р.

Основну частину доходів банків становлять процентні доходи — **4 060.1 млн. грн.** (66.5% від загальної суми доходів), із них процентні доходи за кредитами, наданими суб'єктам господарювання, — **3 255.1 млн. грн.** (53.3%), за коштами, розміщеними в інших банках, — **407.7 млн. грн.** (6.7%), процентні доходи за цінними паперами — **198.7 млн. грн.** (3.3%), кредитами фізичним особам — **136.8 млн. грн.** (2.2%), інші процентні доходи — **61.8 млн. грн.** (1.0%).

Зауважимо, що незважаючи на зниження середньої процентної ставки за кредитами — із 32.1% у другому кварталі до 31.1% у третьому (за умови підвищення у зазначений період ставки за депозитами — з 11.1 до 12.0%), чистий процентний дохід у третьому кварталі порівняно з другим збільшився із 678.9 млн. грн. до 832.9 млн. грн. Відношення процентних доходів до процентних активів (дохідність) збільшилося з 12.2 до 12.8%, при цьому витратність процентних активів знизилася з 6.0 до 5.6%. Із 1.2 до 1.5% підвищилася дохідність процентних активів, розміщених в інших банках, а дохідність за кредитами суб'єктам господарювання — з 9.8 до 10.4%.

За дев'ять місяців 2001 року витрати банків дорівнювали **5 699.9 млн. грн.**

Нагадаємо, що у I кварталі вони становили **1 761.2 млн. грн.**, у II — **1 958.0 млн. грн.**, у III — **1 980.7 млн. грн.** Як бачимо, порівняно з II кварталом витрати банків України залишилися практично незмінними, тоді як доходи збільшилися на 11.0%.

Витрати банків формувалися в основному за рахунок процентних витрат — **1 936.4 млн. грн.** (34.0% від загальної суми); інші небанківські витрати на 01.10.2001 р. становили **2 197.6 млн. грн.** (38.6%), у тому числі витрати на утримання персоналу — **1 133.9 млн. грн.** (19.9%), на утримання основних засобів та нематеріальних активів — **356.5 млн. грн.** (6.3%).

Подальше забезпечення стабільної прибуткової діяльності банків слід пов'язувати зі зростанням їх доходів за умови дотримання допустимого рівня ризиковості здійснюваних операцій; зі скороченням банківських витрат, передусім — на утримання персоналу, процентних витрат за коштами, одержаними від інших банків; зі зменшенням резервів шляхом поліпшення якості активних операцій.

Отже, аналіз діяльності банків України у третьому кварталі 2001 р. свідчить про позитивну динаміку за всіма основними показниками. І це — незважаючи на проблеми, пов'язані з банком "Україна". Його ліквідація не призвела до абсолютного зниження показників капіталу, зобов'язань, загальних активів, кредитного портфеля банківської системи. Знизилися лише відносні показники — темпи зростання і темпи приросту. Водночас ліквідація банку "Україна" сприяла підвищенню рівня капіталізації, поліпшенню якості активів, кредитного портфеля, зростанню загального прибутку по системі банків, що позитивно позначилося на рівні фінансової стійкості банківської системи в цілому.

Серед першочергових заходів, яких слід вжити для забезпечення стабільного функціонування і подальшого розвитку вітчизняних банків, посилення їх позитивного впливу на економічне зростання в Україні, такі:

♦ *підвищення рівня капіталізації банків*, зокрема шляхом:

а) залучення нових акціонерів (у тому числі іноземних інвесторів) з метою нарощування обсягу статутного капіталу відповідно до вимог статті 31 Закону України "Про банки і банківську діяльність";

б) інтенсивнішого застосування процедури реорганізації банків у формі приєднання чи злиття малих і фінансово нестійких банків, а також

реструктуризації найбільших та великих банків шляхом закриття (продажу) їх збиткових філій (безбалансових відділень) тощо;

в) створення з урахуванням вимог статей 9—12 Закону України "Про банки і банківську діяльність" банківських об'єднань усіх видів (банківська корпорація, банківська холдингова група, фінансова холдингова група) з метою концентрації капіталів банків, підвищення їх загальної ліквідності та платоспроможності, а також забезпечення координації та нагляду за їх діяльністю;

♦ *формування в необхідному обсязі резервів за активними операціями;*

♦ *розширення та підвищення стабільності ресурсної бази* (поліпшенню якості кредитного портфеля та підвищенню фінансової стійкості банків сприятиме участь банків у єдиній інформаційній системі обліку позичальників (боржників), які мають прострочену заборгованість за кредитами, наданими банками (ЄІС "Реєстр позичальників"), створеній Національним банком України за участю банків, яка почала функціонувати з 1 жовтня 2001 року);

♦ *поліпшення якості активів*, зокрема кредитного портфеля завдяки зменшенню обсягів проблемних кредитів;

♦ *підвищення прибутковості банківських операцій*, орієнтація на доходи від кредитування та обслуговування реального сектора економіки і зниження витрат шляхом підвищення технологічності й комп'ютеризації банківських операцій, зниження необґрунтованих витрат тощо;

♦ *підвищення довіри до банків*, що сприятиме зростанню обсягів коштів на рахунках клієнтів та збільшенню ресурсної бази банків;

♦ *удосконалення менеджменту банків*, підвищення професійного рівня банківських працівників, передусім керівних, впровадження стратегічного прогнозування, бізнес-планування тощо.

Володимир Кротюк,

заступник Голови НБУ.
Кандидат юридичних наук.

Олександр Кіреєв,

директор генерального департаменту банківського нагляду НБУ.
Кандидат економічних наук.

Ганна Карчева,

начальник управління економічного аналізу та звітності генерального департаменту банківського нагляду НБУ.
Кандидат економічних наук.

Структура активів банків України за станом на 01.10.2001 р.

Тис. грн.

№ п/п	№ по групі	Назва банку	Загальні активи	Високоліквідні активи	Кредитний портфель	Вкладення в цінні папери	Дебіторська заборгованість	Основні засоби та нематеріальні активи	Інші активи	Резерви під активні операції	Чисті активи
	1		2	3	4	5	6	7	8	9	10
Група I. Найбільші банки											
1	1	"АВАЛЬ"	4 764 580	887 605	2 412 814	1 130 630	78 465	217 493	37 573	233 663	4 530 917
2	2	ПРИВАТБАНК	4 441 160	600 884	2 977 088	308 700	228 904	154 669	170 915	455 283	3 985 877
3	3	ПРОМІСНІСТЬБАНК	4 281 196	820 816	2 867 364	68 380	22 394	470 652	31 590	373 748	3 907 448
4	4	ОЩАДБАНК	2 963 048	578 029	1 507 965	376 933	120 272	330 258	49 591	165 777	2 797 271
5	5	УКРЕКСІМБАНК	3 019 147	367 493	1 810 383	135 903	472 317	199 714	33 337	291 467	2 727 680
6	6	УКРОСЦБАНК	2 327 891	368 501	1 349 663	191 302	155 924	235 254	27 246	229 863	2 098 027
7	7	ПЕРШІЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК	1 290 970	173 588	884 919	59 251	32 557	119 042	21 613	93 592	1 197 378
		Усього по групі	23 087 992	3 796 917	13 810 198	2 271 099	1 110 833	1 727 081	371 864	1 843 393	21 244 598
Група II. Великі банки (активи > 200 млн. грн.)											
8	1	УКРСІББАНК	1 232 223	103 294	934 600	91 626	12 441	55 322	34 940	102 715	1 129 507
9	2	БРОКБІЗНЕСБАНК	988 600	191 366	559 014	93 824	51 590	52 924	39 882	38 548	950 051
10	3	"НАДРА"	888 754	126 590	620 542	50 366	48 706	22 665	19 885	43 367	845 387
11	4	РАЙФФАЙЗЕНБАНК УКРАЇНА	735 346	147 250	573 913	8	2 143	7 724	4 308	24 294	711 052
12	5	ПРАВЕКС-БАНК	704 363	99 283	493 778	4 051	13 244	85 997	8 010	21 412	682 951
13	6	"ФІНАНСИ ТА КРЕДИТ"	641 753	112 427	410 395	18 789	32 527	25 394	42 221	22 488	619 265
14	7	КРЕДИТПРОМБАНК	591 333	132 141	409 636	15 869	12 738	18 009	2 940	50 097	541 236
15	8	УКРАЇНСЬКИЙ КРЕДИТНИЙ БАНК	523 096	98 210	286 474	27 700	50 221	5 020	55 471	15 256	507 840
16	9	ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	515 685	86 657	343 324	2 162	22 332	55 351	5 859	12 363	503 322
17	10	"ПІВДЕННИЙ"	546 757	49 568	437 762	9 914	19 603	20 397	9 513	45 958	500 798
18	11	"КРЕДІ ЛЮНЕ-УКРАЇНА"	429 770	69 267	338 319	95	14 279	4 744	3 066	302	429 468
19	12	"КРЕДИТ-ДНІПРО"	445 715	113 851	239 175	31 433	47 470	6 870	6 916	23 465	422 250
20	13	СПІБАНК (УКРАЇНА)	412 589	19 538	363 206	0	134	25 534	4 177	6 302	406 287
21	14	ІНДУСТРІАЛБАНК	409 573	215 831	155 719	23 764	7 370	4 269	2 620	10 113	399 460
22	15	ВАБАНК	403 135	50 283	273 289	18 306	40 073	15 008	6 176	16 427	386 708
23	16	"ЕТАЛОН"	373 470	88 865	246 700	14 305	5 110	8 756	9 734	2 714	370 757
24	17	"ФОРУМ"	349 902	66 557	261 542	3 089	3 206	11 912	3 596	3 056	346 846
25	18	"МРІЯ"	343 794	48 904	263 209	10 832	4 016	15 930	903	5 331	338 463
26	19	ІНГ БАНК УКРАЇНА	333 553	63 290	230 247	32 729	738	4 582	1 967	921	332 632
27	20	УКРІНБАНК	361 970	54 036	238 197	5 590	7 247	48 899	8 001	32 998	328 972
28	21	МТ-БАНК	335 309	44 320	227 868	20 848	7 143	30 205	4 925	35 117	300 191
29	22	ДОНМСЬКБАНК	320 075	45 251	230 943	16 587	2 463	23 297	1 534	20 704	299 371
30	23	"ДІАМАНТ"	318 938	69 313	196 151	49 783	402	2 906	383	20 340	298 597
31	24	"БІГ ЕНЕРГІЯ"	299 973	23 483	211 109	26 878	6 284	22 502	9 717	11 915	288 058
32	25	МОРСЬКИЙ ТРАНСПОРТНИЙ БАНК	330 564	35 993	253 700	14 782	6 584	8 384	11 120	43 804	286 759
33	26	УКРГАЗПРОМБАНК	323 457	8 117	291 931	15 382	3 167	2 094	2 766	38 793	284 664

1										
34	27	"КІВ"	306 142	46 472	199 104	5 451	7 750	15 212	32 153	21 688
35	28	МЕГІБАНК	242 660	82 183	135 604	9 100	1 716	12 396	1 661	8 528
36	29	ПРЕМ'ЕРБАНК	205 616	47 852	67 358	15 317	36 957	26 086	12 046	12 215
37	30	"ІНКО"	153 477	9 124	132 930	5 400	4 652	1 305	66	0
38	31	БАНК АВСТРІЯ КРЕДИТАНШТАЛТ УКРАЇНА	103 707	9 130	89 960	11	697	3 100	809	570
39	32	МІКРОФІНАНСОВИЙ БАНК	66 433	5 190	55 249	0	290	5 138	566	954
40	33	"КРЕДІ СВІСС ФЬОРСТ БОСТОН (УКРАЇНА)"	41 601	12 876	21 326	0	198	989	6 212	0
Усього по групі			14 279 331	2 376 507	9 792 273	633 994	473 490	648 922	354 145	692 758
Група III. Середні банки (активи > 70 млн. грн.)										
41	1	УКРГАЗБАНК	337 236	76 928	212 981	16 932	6 246	12 688	11 461	22 700
42	2	"КІВСЬКА РУСЬ"	301 972	91 756	183 368	2 251	10 770	11 422	2 405	16 762
43	3	ЕКСПРЕС-БАНК	275 137	41 462	202 726	5 210	4 536	18 298	2 905	5 378
44	4	"ХРЕЩАТИК"	230 101	35 873	179 591	4 378	1 157	6 504	2 598	3 664
45	5	ПРОМИСЛОВО-ФІНАНСОВИЙ БАНК	211 693	41 832	158 396	75	792	7 805	2 793	8 041
46	6	ЕНЕРГОБАНК	215 156	26 024	136 624	2 012	10 606	28 236	11 654	12 988
47	7	ІНДУСТРІАЛЬНО-ЕКСПОРТНИЙ БАНК	201 089	50 004	121 692	5 046	12 575	10 572	1 180	1 007
48	8	АЛЬФА-БАНК	186 148	50 595	86 062	36 352	1 656	7 764	3 719	2 088
49	9	"ДНІСТЕР"	189 344	15 457	160 107	1 257	1 412	7 492	3 619	5 415
50	10	ПОЛТАВА-БАНК	185 863	21 247	87 806	5 533	50 864	13 747	6 666	5 097
51	11	"НОВИЙ"	179 750	17 711	139 080	94	1 349	16 588	4 928	3 625
52	12	"АЖІО"	170 057	17 761	126 539	2 004	1 130	21 435	1 188	5 491
53	13	ТАС-КОМЕРЦБАНК	177 811	51 088	98 944	8 562	16 257	1 490	1 470	18 867
54	14	РЕАЛ-БАНК	159 280	95 491	39 864	7 052	1 768	2 648	12 457	1 404
55	15	"НАЦІОНАЛЬНИЙ КРЕДИТ"	158 477	32 312	116 918	4 103	454	4 029	661	1 186
56	16	ЕКСПОБАНК	153 364	13 265	116 798	114	7 900	12 583	2 704	5 721
57	17	ЗАХІДКОМБАНК	159 414	22 045	111 675	2 406	11 550	11 119	619	15 779
58	18	"МЕТАЛУРГ"	153 880	23 783	116 001	3 540	2 874	6 178	1 504	15 221
59	19	ІМЕКСБАНК	139 111	27 975	103 952	179	712	2 785	3 508	11 341
60	20	АВТОАЗБАНК	131 881	12 772	84 000	16 128	2 654	13 782	2 545	5 318
61	21	ЛЕГБАНК	133 777	10 433	104 217	3 111	8 605	4 236	3 175	7 600
62	22	"МУНІЦИПАЛЬНИЙ"	125 205	11 375	98 088	3 289	2 362	8 304	1 787	2 813
63	23	ПЕРШИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК	131 093	3 708	101 382	2 456	8 499	11 055	3 993	10 469
64	24	ЕЛЕКТРОБАНК	125 583	15 485	86 190	663	1 339	21 417	489	5 850
65	25	"АЛЛОНЖ"	140 117	14 978	74 322	24 625	11 376	657	14 159	21 518
66	26	РОСТОК БАНК	117 722	10 156	87 142	271	3 547	4 737	11 869	1 985
67	27	"НАЦІОНАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ"	117 599	14 440	76 486	7 345	17 084	739	1 505	4 746
68	28	ОБ'ЄДНАНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	115 133	23 561	58 828	2 437	16 564	4 098	9 646	3 529
69	29	"БАЗИС"	114 082	15 933	79 612	350	5 777	11 653	757	3 803
70	30	АВІАТЕКБАНК	116 148	42 098	59 390	5 333	946	7 443	938	5 980
71	31	"АРКАДА"	115 019	23 319	70 407	9 116	1 230	6 936	4 011	6 006
72	32	"ТАВРІКА"	109 353	4 307	62 507	12 390	26 988	1 866	1 295	1 963
73	33	ПОЛКОМБАНК	120 871	8 973	89 683	7 534	879	12 144	1 658	18 016
74	34	ІНТЕРБАНК	105 490	27 618	69 153	5 154	151	1 398	2 016	2 952
75	35	ПРОМЕКОНОМБАНК	108 093	13 817	88 135	400	2 779	1 953	1 009	8 242
76	36	"СТОЖ"	99 744	15 656	67 603	7 416	7 029	672	1 368	2 051
13 586 574										

1		2	3	4	5	6	7	8	9	10
77	37	НАШ БАНК	99 101	5 179	46 548	12 599	13 968	8 546	4 476	94 625
78	38	"МЕРКУРІЙ"	92 472	34 554	40 852	5 701	9 230	650	814	91 658
79	39	"ПЕРСОНАЛЬНИЙ КОМП'ЮТЕР"	83 031	20 195	21 544	303	22 078	2 967	526	82 506
80	40	"ІНТЕГРАЛ"	99 127	13 774	79 533	541	1 901	1 257	22 091	77 036
81	41	ПІВДЕНКОМБАНК	46 935	1 173	28 431	3 445	11 884	1 235	2 037	44 898
Усього по групі		6 232 440	1 096 113	4 073 178	237 706	294 997	375 533	154 913	304 560	5 927 880
Група IV. Малі банки (активи < 70 млн. грн.)										
82	1	УКРСПЕЦІМБАНК	142 059	770	69 831	16 119	11 416	9 107	18 625	123 434
83	2	БАНК РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	112 669	28 213	68 997	8 004	2 931	1 666	3 922	108 747
84	3	БАНК УНІВЕРСАЛЬНИЙ	111 651	4 704	92 869	7 324	3 075	2 487	3 749	107 902
85	4	"АНДРІВСЬКИЙ"	110 720	44 493	48 270	9 957	6 703	907	2 902	107 818
86	5	"СИНТЕЗ"	117 497	20 656	93 474	113	1 570	1 636	9 855	107 642
87	6	МІЖНАРОДНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	109 051	22 604	69 671	2 458	8 632	1 835	1 986	107 066
88	7	БАНК ТОРГОВОГО СПІВРІБІТНИЦТВА	108 899	18 128	72 590	213	14 340	889	3 072	105 827
89	8	"ДОНКРЕДИТІНВЕСТ"	109 984	24 831	60 543	2 315	21 309	267	8 769	101 214
90	9	УКРАЇНСЬКИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ БАНК	94 571	18 976	67 577	705	2 660	273	1 050	93 521
91	10	СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ БАНК	93 485	7 484	70 055	6 649	6 025	1 558	1 542	91 943
92	11	"ТК КРЕДИТ"	90 041	3 709	70 563	9 049	2 133	3 560	1 762	88 278
93	12	УКРПРОМБАНК	92 309	8 599	78 585	210	582	2 864	6 067	86 242
94	13	"ГРАНТ"	85 834	12 797	61 211	734	10 016	687	4 097	81 737
95	14	ТРАНСБАНК	81 658	19 483	56 825	471	2 545	1 431	3 448	78 210
96	15	"УКРАЇНСЬКИЙ КАПІТАЛ"	80 593	17 464	54 416	30	7 248	908	2 705	77 887
97	16	ОЛБАНК	88 560	18 378	46 124	9 927	1 378	10 061	12 125	76 436
98	17	ІКАР-БАНК	77 053	21 787	36 945	1 727	11 233	4 444	1 226	75 827
99	18	ФАКТОРІАЛ-БАНК	79 511	4 933	50 250	10 632	7 324	722	4 353	75 158
100	19	УКРКОМУНБАНК	79 472	16 748	47 359	9 061	3 817	795	4 958	74 514
101	20	"ПРИКАРПАТТЯ"	74 276	7 992	52 384	153	10 320	1 545	1 352	72 923
102	21	"ДЕМАРК"	84 928	4 874	68 199	645	8 530	1 818	12 417	72 512
103	22	"ДОНЕЧЧИНА"	72 888	2 217	55 358	9 995	3 041	1 496	631	72 257
104	23	"КЛІРІНГОВИЙ ДІМ"	72 085	28 919	32 057	6 398	3 478	492	30	72 055
105	24	"КАПІТАЛ"	75 626	5 996	55 596	4 169	3 460	2 549	3 919	71 707
106	25	УКРАЇНСЬКИЙ КРЕДИТНО-ТОРГОВИЙ БАНК	75 625	27 556	37 677	1 640	2 776	4 248	4 719	70 906
107	26	БАНК ПЕКАО (УКРАЇНА) ЛТД	74 312	4 030	52 563	2 661	13 427	769	5 210	69 102
108	27	ДОНБІРЖБАНК	74 985	6 332	26 152	31 883	10 199	362	8 326	66 660
109	28	"ЗЕМЕЛЬНИЙ КАПІТАЛ"	62 360	13 933	30 297	15 149	902	420	1 237	61 122
110	29	"ПРИЧОРНОМОР'Я"	67 594	6 783	56 679	60	880	1 930	7 538	60 056
111	30	"ЗОЛОТІ ВОРОТА"	59 974	11 245	44 998	233	2 274	1 110	250	59 724
112	31	"СТАРОКИЇВСЬКИЙ"	58 908	11 658	34 193	1 109	6 120	2 404	1 341	57 567
113	32	ТЕХНОБАНК	56 494	5 536	48 089	0	1 858	806	556	55 937
114	33	НАРОДНИЙ БАНК	57 281	2 673	39 118	132	14 097	603	1 911	55 370
115	34	ЗЕМЕЛЬНИЙ БАНК	53 358	5 313	35 588	6 986	610	516	970	52 388
116	35	ІНТЕРКОНТИНЕНТБАНК	49 820	6 520	39 649	0	385	431	1 420	48 400
117	36	"СЛАВУТИЧ"	48 901	6 232	37 664	145	1 598	423	1 195	47 706
118	37	УНІВЕРСАЛЬНИЙ БАНК РОЗВИТКУ ТА ПАРТНЕРСТВА	48 397	11 641	35 143	10	748	795	1 381	47 016
119	38	ЧОРНОМОРСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ ТА РЕКОНСТРУКЦІЇ	50 376	2 908	22 952	8 004	1 035	3 534	3 522	46 854

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
120	"МОРСЬКИЙ"	48 292	4 397	33 888	753	231	7 109	1 914	2 149	46 144
121	АВТОКРАЗБАНК	46 163	1 534	22 689	12 195	3 798	5 425	522	1 500	44 662
122	КОМЕРЦІЙНИЙ ІНДУСТРІАЛЬНИЙ БАНК	44 954	8 475	28 533	366	797	1 572	5 211	756	44 198
123	РЕПОН-БАНК	43 283	16 261	23 332	250	187	2 650	603	937	42 347
124	"ЛЬВІВ"	43 435	2 942	27 780	482	51	11 422	758	1 131	42 305
125	"ГАРАНТ"	42 872	4 826	23 387	8 318	1 085	3 570	1 686	605	42 268
126	ІНВЕСТБАНК	44 289	3 545	34 571	210	2 007	1 404	2 552	3 744	40 545
127	"ПРИВАТІНВЕСТ"	36 564	20 479	13 546	1 824	72	468	175	46	36 517
128	КООПІНВЕСТБАНК	37 175	3 186	27 053	6	2 618	2 416	1 896	1 110	36 065
129	"ПОРТО-ФРАНКО"	39 042	13 498	17 325	3 573	2 510	757	1 379	4 094	34 948
130	ДІАЛОГБАНК	35 015	1 970	27 411	20	89	3 261	2 264	929	34 086
131	ЗАХІДБУДІАЗБАНК	33 715	2 984	18 950	2	366	11 036	377	352	33 362
132	"УКООПСІЛКА"	33 966	8 935	21 558	750	339	822	1 562	2 164	31 802
133	"АЛІЯНС"	31 418	8 388	21 720	2	64	383	861	2 694	28 724
134	"АВТОРИТЕТ"	29 607	2 201	21 678	2 036	87	2 942	663	1 180	28 427
135	ФІНБАНК	31 158	3 234	23 546	1 000	2 622	207	549	2 805	28 353
136	"НРБ-УКРАЇНА"	28 946	1 084	27 468	0	137	96	161	630	28 316
137	ОДЕСА-БАНК	35 511	2 865	27 262	3 934	196	1 226	28	7 292	28 219
138	КОРАЛ-БАНК	27 433	378	23 642	0	373	2 573	467	700	26 733
139	"ВЕЛЕС"	28 787	830	9 149	2 570	14 869	1 320	49	2 711	26 077
140	ТАС-ІНВЕСТБАНК	25 600	7 640	16 111	0	55	1 780	14	322	25 278
141	"ЄВРОПЕЙСЬКИЙ"	27 631	1 613	18 869	638	4 669	618	1 224	2 637	24 994
142	"БЖОВИНА"	27 173	2 998	20 802	34	114	2 610	615	2 828	24 345
143	РАДАБАНК	25 191	4 376	16 998	2 870	9	266	672	1 093	24 098
144	"ЮНЕКС"	37 784	207	12 247	0	6 243	12 526	6 561	15 377	22 407
145	"СТОЛИЧНИЙ"	21 592	1 008	16 988	1 499	4	413	1 680	1 053	20 540
146	"ФЕБ"	25 260	2 093	9 810	168	1 646	1 120	10 423	4 991	20 269
147	СХІДНО-ПРОМИСЛОВИЙ БАНК	21 269	5 585	15 120	0	124	405	35	1 547	19 722
148	ІНВЕСТ-КРИВБАС БАНК	20 054	340	16 967	1 016	221	420	1 090	410	19 644
149	ТММ-БАНК	19 394	827	2 147	23	2 995	13 363	39	136	19 258
150	МІСТО-БАНК	20 715	2 547	16 681	0	2	1 087	398	2 024	18 692
151	"АНТАРЕС"	18 627	3 402	12 654	111	1 855	361	244	275	18 352
152	ПРАЙМ-БАНК	15 248	3 143	11 910	0	0	16	179	64	15 184
153	"КЛАСИК"	16 025	759	7 568	1 289	1 569	2 099	2 741	1 732	14 293
154	ДОНВУГЛЕКОМБАНК	11 905	7	11 810	0	6	24	58	0	11 905
155	ФЕРМЕРСЬКИЙ ЗЕМЕЛЬНИЙ БАНК	9 873	187	8 816	0	3	379	488	2 476	7 398
Усього по групі		4 168 773	635 859	2 710 499	231 009	160 172	308 751	122 483	228 632	3 940 141
Усього по банках		47 768 536	7 905 395	30 386 148	3 373 809	2 039 492	3 060 288	1 003 404	3 069 344	44 699 192
Група V. Валютні біржі										
156	1	КРИМСЬКА МІЖБАНКІВСЬКА ВАЛЮТНА БІРЖА	2 025	40	566	81	31	17	51	1 974
Усього по групі		2 025	40	566	81	31	1 290	17	51	1 974
РАЗОМ		47 770 561	7 905 436	30 386 715	3 373 890	2 039 522	3 061 577	1 003 421	3 069 395	44 701 166

Структура зобов'язань банків України за станом на 01.10.2001 р.

Тис. грн.

№ п/п по групі	Назва банку	Зобов'язання (усього)	2	3	4	5	6	Кошти суб'єктів господарювання		Вклади фізичних осіб		Цінні папери власного боргу	Субор- дино- вий борг	Інші					
								Кошти НБУ	Кошти бюджету та позабюджетних фондів	Міжбанківські кредити та депозити	Кредити, отримані від міжнародних та інших фінансових організацій				до запитання	строкові	до запитання	строкові	
Група I. Найбільші банки																			
1	"АВАЛЬ"	4 290 689	5 964	1 422 984	15 282	0	0	1 748 517	54 940	306 770	418 683	59 135	0	258 414					
2	ПРИВАТБАНК	3 679 939	35 262	130 699	112 986	4 832	0	658 083	288 841	232 906	944 304	48 245	0	1 223 781					
3	ПРОМІСНІВЕСТБАНК	3 172 660	0	185 329	153	0	0	1 322 800	385 549	241 039	778 620	52 511	0	206 659					
4	ОЩАДБАНК	2 559 604	59 059	73 015	61 449	0	0	375 465	13 209	1 137 671	605 428	14 238	0	220 070					
5	УКРЕКСІМБАНК	2 440 424	642 970	63 032	50 931	245 456	0	784 730	201 469	110 135	243 853	0	0	97 848					
6	УКРСОЦБАНК	1 756 886	3 248	245 524	25 405	0	0	853 849	133 946	45 896	365 187	6 526	0	77 305					
7	ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК	877 296	0	938	87 208	73 829	0	254 192	179 535	90 395	130 866	8 410	0	51 923					
Усього по групі								18 777 498	746 503	2 121 520	353 414	324 117	5 997 637	1 257 489	2 164 813	3 486 941	189 065	0	2 135 999
Група II. Великі банки (активи > 200 млн. грн.)																			
8	УКРСІББАНК	971 624	0	20 224	95 462	0	0	152 607	273 164	14 292	168 692	10 228	117 500	119 455					
9	БРОКБІЗНЕСБАНК	880 177	0	28 090	162 483	0	0	186 126	41 213	15 084	66 427	0	85 184	295 570					
10	"НАДРА"	750 022	108 678	9 302	77 500	0	0	81 640	87 694	19 375	215 916	56 084	25 491	68 342					
11	РАЙФФАЙЗЕНБАНК УКРАЇНА	608 160	0	0	303 917	0	0	108 416	90 054	4 633	1 763	37 771	53 314	8 292					
12	ПРАВЕКС-БАНК	595 223	0	8 060	140 565	0	0	150 247	34 836	44 332	138 430	172	37 320	41 261					
13	"ФІНАНСИ ТА КРЕДИТ"	571 179	11 157	5 748	38 938	0	0	65 024	106 060	43 585	181 503	24 393	0	94 771					
14	КРЕДИТПРОМБАНК	456 514	0	0	50 715	0	0	62 099	40 968	7 509	120 019	14 106	37 320	123 778					
15	УКРАЇНСЬКИЙ КРЕДИТНИЙ БАНК	451 730	64 149	0	95 913	6 434	0	38 175	31 177	22 757	81 514	5 475	5 331	100 805					
16	ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	445 933	2 399	0	54 474	0	0	68 910	68 999	12 717	187 671	0	0	50 763					
17	"ПІВДЕННИЙ"	457 700	7 114	129	66 513	0	0	135 537	109 576	10 411	82 829	2 218	11 196	32 177					
18	"КРЕДІ ЛІОНЕ-УКРАЇНА"	397 905	0	0	159 879	0	0	111 007	98 617	2 639	1 640	0	0	24 123					
19	"КРЕДИТ-ДНІПРО"	369 917	0	0	53 279	0	0	44 818	75 833	20 130	45 476	23	15 461	114 897					
20	СТІБАНК (УКРАЇНА)	318 705	0	0	229 240	0	0	53 563	23 769	1 473	44	0	0	10 616					
21	ІНДУСТРІАЛБАНК	344 665	0	26 454	11 996	0	0	148 428	59 680	4 490	4 400	2 500	0	86 717					
22	ВАБАНК	321 033	28 675	3 443	50 229	0	0	74 017	38 671	14 754	70 459	888	13 568	26 329					
23	"ЕТАЛОН"	327 789	0	0	71 700	0	0	71 564	26 203	648	28 956	0	12 000	116 718					
24	"ФОРУМ"	291 177	2 666	6 660	91 142	1 280	0	40 081	33 187	7 120	38 078	10 405	0	60 558					
25	"МРІЯ"	301 918	0	2 545	71 187	0	0	70 474	36 794	4 793	74 399	366	9 751	31 609					
26	ІНГ БАНК УКРАЇНА	275 347	0	0	154 779	0	0	56 254	47 958	2 908	7 556	0	0	5 892					
27	УКРІБАНК	307 734	0	1 965	23 607	0	0	88 597	50 852	14 976	99 199	0	10 663	17 875					
28	МТ-БАНК	183 912	0	0	0	0	0	126 037	23 573	11 994	6 977	0	0	15 331					
29	ДОНІМСБАНК	179 617	0	1 213	84 375	0	0	31 536	12 004	897	13 186	0	0	36 406					
30	"ДІАМАНТ"	196 730	0	0	22 923	0	0	44 253	35 765	37 436	2 429	0	0	53 924					
31	"БІГ ЕНЕРГІЯ"	214 234	0	0	39 329	0	0	37 430	80 055	2 959	21 966	13 478	0	19 017					
32	МОРСЬКИЙ ТРАНСПОРТНИЙ БАНК	221 569	0	17 960	39 812	0	0	74 707	7 373	10 789	3 837	0	61 414	5 677					

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
33	26	УКРГАЗПРОМБАНК	235 591	0	0	16 969	106 356	677	17 903	1 188	0	7 038
34	27	"КИЇВ"	240 080	0	4 260	81 030	52 918	3 671	26 815	0	7 572	42 128
35	28	МЕГАБАНК	188 616	0	22 163	119 258	28 598	311	3 410	0	6 000	1 951
36	29	ПРЕМ'ЄРБАНК	150 280	0	11	22 811	32 278	2 349	45 381	56	5 053	38 921
37	30	"ІНКО"	207 928	0	0	2	0	522	259	0	0	187 804
38	31	БАНК АВСТРІЯ										
39	32	КРЕДИТАНШТАЛТ УКРАЇНА	85 480	0	0	17 153	11 962	0	0	0	10 663	15 476
40	33	МІКРОФІНАНСОВИЙ БАНК	18 217	0	0	4 684	2 046	649	1 651	0	0	229
		"КРЕДІ СВІСС ФЬОРСТ БОСТОН (УКРАЇНА)"	4	0	0	0	0	0	0	0	0	4
		Усього по групі	11 566 708	224 838	158 227	2 363 413	1 768 230	340 881	1 758 788	179 351	524 801	1 854 451
Група III. Середні банки (активи > 70 млн. грн.)												
41	1	УКРГАЗБАНК	266 372	0	39	0	39 307	8 200	32 462	9 552	0	38 835
42	2	"КИЇВСКА РУСЬ"	262 485	3 602	165	0	44 114	712	31 843	1 965	2 000	3 431
43	3	ЕКСПРЕС-БАНК	198 890	0	0	122 254	4 702	899	6 953	0	0	26 186
44	4	"ХРЕЩАТИК"	158 586	0	73 921	17 695	9 088	2 186	23 968	1 785	0	2 352
45	5	ПРОМИСЛОВО-ФІНАНСОВИЙ БАНК	167 103	4 110	0	27 420	60 688	2 801	9 429	1 540	15 994	25 618
46	6	ЕНЕРГОБАНК	175 178	3 060	0	77 749	25 840	6 604	47 408	0	0	11 377
47	7	ІНДУСТРИАЛЬНО-ЕКСПОРТНИЙ БАНК	171 720	0	0	21 601	50 180	4 508	39 039	2 637	7 871	40 486
48	8	АЛЬФА-БАНК	110 706	0	0	18 268	13 399	2 080	3 819	30 378	0	32 218
49	9	"ДНІСТЕР"	157 904	0	15 450	14 746	8 460	1 764	55 459	501	5 331	14 443
50	10	ПОЛТАВА-БАНК	150 217	0	9 806	44 282	7 549	1 354	62 928	386	2 683	2 729
51	11	"НОВИЙ"	156 107	0	5 594	41 079	38 967	1 607	28 843	1 440	17 959	6 807
52	12	"АЖІУ"	114 812	1 599	69	3 555	10 032	3 984	20 088	0	0	8 819
53	13	ТАС-КОМЕРЦБАНК	138 691	627	0	62 575	12 249	2 165	6 571	508	6 000	36 240
54	14	РЕАЛ-БАНК	131 643	79 971	0	533	7 647	7 648	9 439	0	0	19 726
55	15	"НАЦІОНАЛЬНИЙ КРЕДИТ"	130 142	0	0	68 948	15 393	1 939	29 520	0	7 000	2 809
56	16	ЕКОПОБАНК	125 000	0	0	31 355	13 099	5 031	26 986	457	9 330	16 212
57	17	ЗАХІДКОМБАНК	115 990	0	4 586	23 706	3 132	1 181	41 877	514	2 133	27 396
58	18	"МЕТАЛУРГ"	76 383	0	0	22 550	4 776	11 071	25 016	0	0	7 036
59	19	ІМЕКСБАНК	87 309	0	1 897	12 387	1 076	3 535	31 982	63	10 663	1 952
60	20	АВТОЗАБАНК	94 262	0	4	41 583	14 356	1 927	28 482	125	0	2 985
61	21	ЛЕБАНК	104 752	0	0	32 458	14 336	8 236	25 112	1 392	4 985	11 534
62	22	"МУНІЦИПАЛЬНИЙ"	97 841	0	0	8 055	14 466	584	34 230	4 876	7 990	7 642
63	23	ПЕРШИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК	91 451	0	0	29 382	4 282	756	3 201	0	0	33 804
64	24	ЕЛЕКТРОБАНК	85 293	0	0	31 018	10 028	3 407	20 473	0	1 800	1 934
65	25	"АЛЛОНЖ"	67 934	0	0	4 269	11 114	0	0	0	0	18 060
66	26	РОСТОК БАНК	92 749	0	6 201	19 617	21 140	817	9 971	0	2 666	938
67	27	"НАЦІОНАЛЬНИ ІНВЕСТИЦІЇ"	95 328	0	0	15 950	1 830	132	12 408	13 423	7 464	6 992
68	28	ОБ'ЄДНАНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	89 843	0	49 465	16 231	3 024	3 581	15 084	0	0	2 458
69	29	"БАЗИС"	92 422	0	56	33 741	46 207	23	996	0	7 500	899
70	30	АВІАТЕКБАНК	80 066	0	0	9 986	7 035	1 703	9 534	437	0	17 427
71	31	"АРКАДА"	78 030	0	0	7 107	332	40	15 832	0	0	54 719
72	32	"ТАВРИКА"	60 833	0	0	4 110	20 501	58	7 609	0	0	1 045
73	33	ПОЛКОМБАНК	74 101	0	14 527	8 986	17 242	1 343	15 557	0	0	611

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
74	ІНТЕРБАНК	76 229	0	0	11 001	0	9 647	10 734	1 171	21 336	38	0	22 302
75	ПРОМЕКОНОБАНК	75 444	0	0	28 858	0	8 848	1 943	602	18 100	0	5 065	12 028
76	"СТОІК"	69 869	0	0	17 610	0	6 146	1 477	5	2 156	0	0	42 475
77	НАШ БАНК	69 027	0	0	13 310	0	5 072	8 502	2 639	37 638	0	0	1 866
78	"МЕРКУРІЙ"	65 083	0	95	0	0	46 021	6 562	172	5 696	0	5 660	877
79	"ПЕРСОНАЛЬНИЙ КОМП'ЮТЕР"	53 175	0	0	15 260	0	8 958	572	4 758	21 343	0	0	2 284
80	"ІНТЕГРАЛ"	49 026	0	0	7 866	0	11 201	5 772	778	9 172	533	0	13 704
81	ПІВДЕНКОМБАНК	22 391	0	0	4 000	0	2 920	2 538	99	10 573	0	0	2 261
	Усього по групі	4 580 387	92 970	181 877	709 919	3 555	1 251 984	593 690	102 102	858 131	72 551	130 093	583 515
Група IV. Малі банки (активи < 70 млн. грн.)													
82	УКРСПЕЦІМБАНК	88 686	0	0	24 368	0	3 320	2 332	438	324	0	13 000	44 904
83	БАНК РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	87 556	0	1 206	7 781	0	31 796	19 628	164	2 944	0	5 267	18 770
84	БАНК УНІВЕРСАЛЬНИЙ	61 490	0	0	19 800	0	12 509	9 031	1 289	16 004	0	0	2 857
85	"АНДРІВСЬКИЙ"	74 222	0	0	5 599	0	34 628	2 896	6 113	11 039	0	540	13 407
86	"СИНТЕЗ"	79 294	0	24	14 400	0	8 869	8 814	115	15 597	2 228	13 329	15 918
87	МІЖНАРОДНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	77 999	0	82	4 960	0	22 040	23 424	913	16 031	0	0	10 549
88	БАНК ТОРГОВОГО СПІВРОБІТНИЦТВА	78 308	0	1 713	16 773	0	10 751	17 340	506	27 024	2 801	0	1 400
89	"ДОНКРЕДИТІНВЕСТ"	49 707	0	0	11 000	0	9 588	20	601	0	27 687	0	811
90	УКРАЇНСЬКИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ БАНК	67 813	0	0	9 039	0	9 714	9 113	501	7 836	0	11 196	20 414
91	СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ БАНК	70 305	0	0	25 863	0	20 082	2 642	1 521	13 436	0	5 331	1 430
92	"ТК КРЕДИТ"	61 581	0	0	26 567	0	7 886	11 206	396	15 075	0	0	451
93	УКРПРОМБАНК	58 736	0	0	20 393	0	11 985	2 440	82	5 507	0	12 450	5 879
94	"ГРАНТ"	55 985	0	2 049	5 000	0	19 138	7 655	6 040	13 381	85	171	2 466
95	ТРАНСБАНК	45 865	0	2 252	2 452	0	31 119	3 342	978	4 143	0	701	878
96	"УКРАЇНСЬКИЙ КАПІТАЛ"	59 097	0	0	0	0	16 982	25 621	283	2 136	0	6 100	7 975
97	ОЛБАНК	56 544	0	7	3 000	0	35 634	4 801	783	7 945	700	800	2 874
98	ІКАР-БАНК	54 906	0	0	0	0	11 564	16 644	4 943	11 388	0	4 004	6 363
99	ФАКТОРІАЛ-БАНК	54 192	0	0	11 339	0	8 955	6 186	4 495	3 319	0	5 000	14 898
100	УКРКОМУНБАНК	59 153	0	21 937	3 130	0	14 813	2 895	759	9 638	0	4 798	1 183
101	"ПРИКАРПАТТЯ"	60 619	0	1 068	9 675	0	6 606	6 447	1 577	34 441	0	0	805
102	"ДЕМАРК"	52 386	0	317	14 033	0	5 431	9 684	1 644	14 009	0	6 200	1 068
103	"ДОНЕЧЧИНА"	41 467	0	0	21 159	0	6 388	4 714	83	6 926	900	0	1 297
104	"КЛІРИНГОВИЙ ДІМ"	42 634	0	0	29 085	0	1 408	3 326	1	136	0	0	8 678
105	"КАПІТАЛ"	53 507	0	0	15 536	0	12 925	3 194	481	10 537	0	6 691	4 143
106	УКРАЇНСЬКИЙ КРЕДИТНО-ТОРГОВИЙ БАНК	52 136	0	0	8 480	0	17 642	4 190	2 284	1 724	0	6 024	11 792
107	БАНК ПЕКАО (УКРАЇНА) ЛТД	31 961	0	0	22 110	0	1 344	9	849	4 442	0	0	3 207
108	ДОНБІРЖБАНК	37 936	0	0	0	0	8 101	616	11	0	0	12 262	16 946
109	"ЗЕМЕЛЬНИЙ КАПІТАЛ"	47 112	0	18 614	0	0	9 461	7 000	170	5 061	0	6 397	409
110	"ПРИЧОРНОМОР'Я"	40 445	0	0	0	0	8 750	1 776	2 113	17 389	1 015	7 997	1 405
111	"ЗОЛОТІ ВОРОТА"	34 529	0	0	0	0	14 273	810	492	10 646	67	500	7 741
112	"СТАРОКИЇВСЬКИЙ"	41 405	0	0	0	0	19 588	305	3 189	14 598	0	800	2 925
113	ТЕХНОБАНК	35 155	0	0	3 800	0	2 811	7 534	506	8 767	0	7 500	4 237
114	НАРОДНИЙ БАНК	28 690	0	0	18 800	0	4 488	2 256	482	2 236	0	0	428
115	ЗЕМЕЛЬНИЙ БАНК	32 939	0	0	3 200	0	5 673	12 891	113	4 057	0	5 700	1 305
116	ІНТЕРКОНТИНЕНТБАНК	31 105	0	0	5 800	0	15 399	1 347	0	0	0	500	8 059

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
117	36 "СЛАВУТИЧ"	31 709	0	0	9 250	0	8 200	2 440	590	2 824	0	1 500	6 905
118	37 УНІВЕРСАЛЬНИЙ БАНК РОЗВИТКУ ТА ПАРТНЕРСТВА	21 140	0	0	1 991	0	11 653	0	1 813	5 560	0	0	123
119	38 ЧОРНОМОРСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ ТА РЕКОНСТРУКЦІЇ	28 469	0	2 948	14 331	0	5 771	0	7	329	0	0	5 083
120	39 "МОРСЬКИЙ"	22 390	0	0	900	0	12 072	4 964	779	3 195	0	0	480
121	40 АВТОКРАЗБАНК	23 225	0	0	5 500	0	5 001	745	70	7 754	0	3 299	856
122	41 КОМЕРЦІЙНИЙ ІНДУСТРІАЛЬНИЙ БАНК	18 375	0	0	4 875	0	1 068	0	196	0	0	9 597	2 639
123	42 РЕГІОН-БАНК	22 314	0	191	0	0	10 502	852	1 505	6 698	0	1 365	1 201
124	43 "ЛЬВІВ"	25 021	0	231	7 000	0	4 842	1 771	253	10 501	0	0	423
125	44 "ГАРАНТ"	24 050	0	186	8 100	0	3 114	1 920	184	9 749	0	0	797
126	45 ІНВЕСТБАНК	24 847	0	0	3 250	0	6 218	2 793	1 950	2 615	0	6 494	1 527
127	46 "ПРИВАТІНВЕСТ"	23 606	0	85	5 331	0	3 378	856	410	7 593	0	5 500	453
128	47 КООПІНВЕСТБАНК	25 076	0	2 410	5 400	0	4 320	1 669	75	5 326	0	5 200	676
129	48 "ПОРТО-ФРАНКО"	23 935	0	0	0	0	4 646	214	4 333	4 724	0	0	10 018
130	49 ДІАЛОГБАНК	6 955	0	0	0	0	4 116	0	0	0	0	0	2 839
131	50 ЗАХІДБУДІАЗБАНК	17 292	0	0	3 000	0	2 058	405	276	11 104	0	0	449
132	51 "УКООПСПІЛКА"	21 719	0	0	0	0	8 356	6 251	1 050	2 600	0	3 000	462
133	52 "АЛІЯНС"	12 609	0	0	0	0	8 525	0	591	3 355	0	0	138
134	53 "АВТОРИТЕТ"	2 594	0	0	0	0	2 043	1	48	410	0	0	92
135	54 ФІНБАНК	10 270	0	0	4 700	0	3 303	181	95	0	0	0	1 991
136	55 "НРБ-УКРАЇНА"	5 765	0	0	0	0	5 062	0	0	200	0	0	503
137	56 ОДЕСА-БАНК	12 230	0	0	6 850	0	3 777	365	103	1 061	0	0	74
138	57 КОРАЛ-БАНК	10 034	0	0	5 600	0	2 851	616	0	0	0	800	167
139	58 "ВЕЛЕС"	10 086	0	0	6 010	0	2 756	1 041	0	0	0	0	279
140	59 ТАС-ІНВЕСТБАНК	194	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	194
141	60 "ЄВРОПЕЙСЬКИЙ"	5 991	0	0	0	0	1 090	768	1 100	2 458	0	500	75
142	61 "БУКОВИНА"	13 678	0	0	3 500	0	3 940	1 394	0	0	0	4 590	254
143	62 РАДАБАНК	8 076	0	0	0	0	271	457	89	802	0	2 500	3 957
144	63 "ЮНЕКС"	5 597	0	0	0	0	797	734	23	2	327	0	3 714
145	64 "СТОЛИЧНИЙ"	13 289	0	0	3 000	0	3 812	849	0	0	0	4 776	852
146	65 "ФЕБ"	9 486	0	0	1 500	0	2 970	252	487	340	0	3 700	237
147	66 СХІДНО-ПРОМИСЛОВИЙ БАНК	8 469	0	0	300	0	5 634	0	0	0	0	2 000	535
148	67 ІНВЕСТ-КРИВБАС БАНК	12 260	0	0	9 000	0	209	105	0	0	0	2 790	156
149	68 ТММ-БАНК	1 133	0	0	0	0	164	0	48	27	0	889	5
150	69 МІСТО-БАНК	8 414	0	0	6 877	0	528	870	0	0	0	0	139
151	70 "АНТАРЕС"	5 343	0	0	0	0	2 032	197	1 046	361	0	1 597	110
152	71 ПРАЙМ-БАНК	137	0	0	0	0	75	0	0	0	0	0	62
153	72 "КЛАСИК"	1 902	0	0	0	0	538	1 300	0	0	0	0	64
154	73 ДОНВУГЛЕКОМБАНК	43 365	6 773	0	1 198	5 821	1 010	393	457	3 319	0	0	24 394
155	74 ФЕРМЕРСЬКИЙ ЗЕМЕЛЬНИЙ БАНК	133	0	0	0	0	115	0	0	0	0	0	18
	Усього по групі	2 466 642	6 773	55 322	480 606	5 821	608 480	276 529	62 492	410 646	35 811	203 353	320 809
	Усього по банках	37 391 235	1 071 084	2 516 946	3 907 352	343 768	10 241 554	3 895 938	2 670 288	6 514 506	476 778	858 247	4 894 773
Група V. Валютні біржі													
156	1 Кримська міжбанківська валютна біржа	27	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	27
	Усього по групі	27	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	27
	РАЗОМ	37 391 262	1 071 084	2 516 946	3 907 352	343 768	10 241 554	3 895 938	2 670 288	6 514 506	476 778	858 247	4 894 800

Структура балансового капіталу банків України за станом на 01.10.2001 р.

Тис. грн.

№ п/п	№ по групі	Назва банку	Балансовий капітал	Сплачений статутний капітал	Резервний фонд	Результат минулих років	Результат поточного року	Інший капітал
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Група I. Найбільші банки								
1	1	"АВАЛЬ"	240 228	160 000	7 521	57 452	8 561	6 694
2	2	ПРИВАТБАНК	305 938	186 000	35 000	30 345	30 388	24 205
3	3	ПРОМІНВЕСТБАНК	734 788	200 175	40 237	387 615	47 016	59 745
4	4	ОЩАДБАНК	237 667	100 000	96 329	6 633	951	33 754
5	5	УКРЕКСІМБАНК	287 256	108 000	27 000	83 626	6 476	62 154
6	6	УКРОСЦБАНК	341 140	48 601	14 975	239 029	7 990	30 545
7	7	ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК	320 082	23 000	6 207	136 487	24 211	130 178
Усього по групі			2 467 099	825 776	227 268	941 187	125 593	347 275
Група II. Великі банки (активи > 200 млн. грн.)								
8	1	УКРСИБАНК	157 883	90 000	3 937	36 216	9 998	17 732
9	2	БРОКБІЗНЕСБАНК	69 874	25 372	6 089	22 250	1 409	14 754
10	3	"НАДРА"	95 365	33 700	3 658	35 343	5 262	17 402
11	4	РАЙФАЙЗЕНБАНК УКРАЇНА	102 892	92 669	249	0	2 492	7 483
12	5	ПРАВЕКС-БАНК	87 729	60 000	2 212	16 266	8 193	1 058
13	6	"ФІНАНСИ ТА КРЕДИТ"	48 086	20 000	1 400	18 192	6 887	1 607
14	7	КРЕДИТПРОМБАНК	84 723	59 000	4 161	0	6 042	15 520
15	8	УКРАЇНСЬКИЙ КРЕДИТНИЙ БАНК	56 110	26 816	14 893	14 212	148	41
16	9	ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	57 389	75 087	1 166	-20 989	179	1 946
17	10	"ПІВДЕННИЙ"	43 099	33 910	657	3 289	5 242	1
18	11	"КРЕДІ ЛІОНЕ-УКРАЇНА"	31 564	22 261	2 094	3 737	3 472	0
19	12	"КРЕДИТ-ДНІПРО"	52 333	26 640	1 155	17 499	7 039	0
20	13	СПІВБАНК (УКРАЇНА)	87 582	50 000	1 472	8 422	10 598	17 090
21	14	ІНДУСТРІАЛБАНК	54 795	13 411	697	29 215	11 471	1
22	15	ВАБАНК	65 675	30 008	7 963	8 069	1 386	18 249
23	16	"ЕТАЛОН"	42 968	20 501	860	19 129	2 478	0
24	17	"ФОРУМ"	55 669	45 727	1 411	95	8 428	8
25	18	"МРІЯ"	36 545	13 544	4 608	8 286	9 481	626
26	19	ІНГ БАНК УКРАЇНА	57 285	47 750	454	8 878	203	0
27	20	УКРІНБАНК	21 237	30 000	5 000	-31 525	4 394	13 368
28	21	МТ-БАНК	116 279	54 354	25 419	21 638	14 868	0
29	22	ДОНМСЬКБАНК	119 753	85 000	6 469	748	27 536	0
30	23	"ДІАМАНТ"	101 867	100 000	1 211	125	531	0
31	24	"БІГ ЕНЕРГІЯ"	73 825	50 000	9 011	6 290	11 455	-2 931
32	25	МОРСЬКИЙ ТРАНСПОРТНИЙ БАНК	65 191	23 816	9 538	7 851	9 725	14 261
33	26	УКРГАЗПРОМБАНК	49 073	18 200	2 094	20 342	8 437	0

1		2	3	4	5	6	7
34	27 "КІІВ"	44 374	30 000	7 671	0	1 002	5 701
35	28 МЕГАНБАНК	45 515	26 573	1 217	15 821	1 874	30
36	29 ПРЕМ'ЄРБАНК	43 121	30 000	3 709	651	31	8 730
37	30 "ІНКО"	-54 451	1 000	4 596	-64 746	7	4 692
38	31 БАНК АВСТРІЯ КРЕДИТАНШТАЛТ УКРАЇНА	17 657	21 160	319	-3 584	-1 175	937
39	32 МІКРОФІНАНСОВИЙ БАНК	47 262	47 679	0	0	-1 195	778
40	33 "КРЕДІ СВІСС ФЬОРСТ БОСТОН (УКРАЇНА)"	41 597	28 275	958	15 695	-3 331	0
Усього по групі		2 019 866	1 332 453	136 350	217 416	174 568	159 079
Група III. Середні банки (активи > 70 млн. грн.)							
41	1 УКРГАЗБАНК	48 164	36 568	8 682	1 444	444	1 026
42	2 "КІІВСЬКА РУСЬ"	22 724	16 030	2 882	1 559	93	2 160
43	3 ЕКСПРЕС-БАНК	70 869	28 324	2 840	18 762	20 934	-
44	4 "ХРЕЩАТИК"	67 851	60 000	4 545	0	3 306	0
45	5 ПРОМИСЛОВО-ФІНАНСОВИЙ БАНК	36 548	30 300	936	0	4 704	608
46	6 ЕНЕРГОБАНК	26 989	14 451	5 258	8 821	-3 039	1 498
47	7 ІНДУСТРІАЛЬНО-ЕКСПОРТНИЙ БАНК	28 343	20 000	83	1 535	605	6 120
48	8 АЛЬФА-БАНК	73 354	72 937	218	29	159	11
49	9 "ДНІСТЕР"	26 026	22 000	108	2 069	1 848	1
50	10 ПОЛТАВА-БАНК	30 549	13 300	407	5 372	3 422	8 048
51	11 "НОВИЙ"	20 018	17 500	328	-1 082	936	2 336
52	12 "АЖІО"	49 755	10 581	2 645	31 948	3 105	1 476
53	13 ТАС-КОМЕРЦБАНК	20 253	7 500	1 942	10 010	776	25
54	14 РЕАЛ-БАНК	26 233	17 604	3 073	4 353	1 107	96
55	15 "НАЦІОНАЛЬНИЙ КРЕДИТ"	27 149	10 085	934	8 901	7 230	-1
56	16 ЕКСПОБАНК	22 642	10 500	769	8 075	1 625	1 673
57	17 ЗАХІДНОМБАНК	27 645	14 531	272	1 900	1 292	9 650
58	18 "МЕТАЛУРГ"	62 277	9 851	2 906	42 029	5 160	2 331
59	19 ІМЕКСБАНК	40 461	35 331	3 764	739	627	0
60	20 АВТОАЗБАНК	32 300	14 102	1 030	7 511	7 505	2 152
61	21 ЛЕГБАНК	21 425	18 167	682	2 374	49	153
62	22 "МУНІЦИПАЛЬНИЙ"	24 551	11 700	3 085	4 704	3 665	1 397
63	23 ПЕРШИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК	29 173	15 900	3 771	0	1 911	7 591
64	24 ЕЛЕКТРОБАНК	34 440	12 000	829	1 153	2 321	18 137
65	25 "АЛЛОНЖ"	50 665	50 000	363	158	144	0
66	26 РОСТОК БАНК	22 988	18 042	1 241	3 271	507	-73
67	27 "НАЦІОНАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ"	17 525	15 000	110	2 117	388	-90
68	28 ОБ'ЄДНАНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	21 762	19 414	176	2 246	391	-465
69	29 "БАЗИС"	17 857	10 000	3 781	1 417	2 606	53
70	30 АВІАТЕКБАНК	30 102	22 965	266	4 451	2 419	0
71	31 "АРКАДА"	30 983	27 431	999	921	1 606	26
72	32 "ТАВРІКА"	46 557	41 352	2 264	257	2 684	0
73	33 ПОЛКОМБАНК	28 754	12 678	1 423	3 195	510	10 948
74	34 ІНТЕРБАНК	26 308	23 000	325	2 846	315	-178
75	35 ПРОМЕКОНОМБАНК	24 407	21 700	2 850	98	77	-318
76	36 "СТОІК"	27 824	26 240	700	525	359	0

1		2	3	4	5	6	7
77	НАШ БАНК	25 598	16 942	831	4 907	153	2 765
78	"МЕРКУРІЙ"	26 576	15 972	2 402	238	2 767	5 197
79	"ПЕРСОНАЛЬНИЙ КОМП'ЮТЕР"	29 331	15 000	2 200	4 585	449	7 097
80	"ІНТЕРАЛ"	28 010	24 500	370	2 811	332	-3
81	ПІВДЕНКОМБАНК	22 507	12 149	6 231	-5	-3 017	7 149
Усього по групі		1 347 493	891 645	78 521	196 246	82 478	98 603
Група IV. Малі банки (активи < 70 млн. грн.)							
82	УКРСПЕЦІМБКСБАНК	34 748	25 000	1 897	978	-663	7 536
83	БАНК РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	21 192	18 803	125	1 274	990	0
84	БАНК УНІВЕРСАЛЬНИЙ	46 413	43 208	105	678	1 832	590
85	"АНДРІВСЬКИЙ"	33 596	31 648	204	222	1 517	5
86	"СИНТЕЗ"	28 348	26 000	173	1 975	200	0
87	МІЖНАРОДНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	29 067	35 041	90	1 452	712	-8 228
88	БАНК ТОРГОВОГО СПІВРОБІТНИЦТВА	27 518	18 000	156	1 725	324	7 313
89	"ДОНКРЕДИТІНВЕСТ"	51 508	35 384	598	0	2 270	13 256
90	УКРАЇНСЬКИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ БАНК	25 708	16 000	40	0	162	9 506
91	СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ БАНК	21 637	20 582	677	1	376	1
92	"ТК КРЕДИТ"	26 697	21 829	386	4 705	906	-1 129
93	УКРПРОМБАНК	27 506	24 900	607	1 435	564	0
94	"ГРАНТ"	25 752	10 000	2 948	5 420	331	7 053
95	ТРАНСБАНК	32 345	20 084	3 333	5 497	3 276	155
96	"УКРАЇНСЬКИЙ КАПІТАЛ"	18 791	14 285	474	229	1 173	2 630
97	ОЛБАНК	19 891	7 784	705	9 895	118	1 389
98	ІКАР-БАНК	20 921	9 600	475	568	1 735	8 543
99	ФАКТОРІАЛ-БАНК	20 965	15 112	427	36	563	4 827
100	УКРКОМУНБАНК	15 361	15 000	59	195	107	0
101	"ПРИКАРПАТТЯ"	12 305	16 000	365	951	532	-5 543
102	"ДЕМАРК"	20 126	9 345	315	3 529	472	6 465
103	"ДОНЕЧЧИНА"	30 790	27 160	1 793	0	1 798	39
104	"КЛІРИНГОВИЙ ДІМ"	29 421	29 680	3	0	28	-290
105	"КАПІТАЛ"	18 200	15 600	572	837	152	1 039
106	УКРАЇНСЬКИЙ КРЕДИТНО-ТОРГОВИЙ БАНК	18 770	18 096	36	579	3	56
107	БАНК ПЕКАО (УКРАЇНА) ЛТД	37 140	22 469	5 617	6 173	55	2 826
108	ДОНЕБІРЖБАНК	28 724	8 100	2 025	18 127	472	0
109	"ЗЕМЕЛЬНИЙ КАПІТАЛ"	14 010	8 150	543	2 977	2 339	1
110	"ПРИЧОРНОМОР'Я"	19 612	16 133	1 706	519	1 238	16
111	"ЗОЛОТІ ВОРОТА"	25 195	24 000	378	637	178	2
112	"СТАРОКИЇВСЬКИЙ"	16 162	6 000	1 504	1 289	3 386	3 983
113	ТЕХНОБАНК	20 782	20 026	385	245	99	27
114	НАРОДНИЙ БАНК	26 680	20 321	2 077	300	73	3 909
115	ЗЕМЕЛЬНИЙ БАНК	19 449	15 000	355	1 160	640	2 294
116	ІНТЕРКОНТИНЕНТАЛ	17 295	18 365	191	-1 932	671	0
117	"СЛАВУТИЧ"	15 998	13 170	1 818	715	303	-8
118	УНІВЕРСАЛЬНИЙ БАНК РОЗВИТКУ ТА ПАРТНЕРСТВА	25 877	25 000	348	283	245	1
119	ЧОРНОМОРСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ ТА РЕКОНСТРУКЦІЇ	18 385	16 032	167	1 982	204	0

	1	2	3	4	5	6	7
120	39 "МОРСЬКИЙ"	23 754	14 852	305	1 871	1 145	5 581
121	40 АВТОКРАЗБАНК	21 437	16 995	281	1 219	129	2 813
122	41 КОМЕРЦІЙНИЙ ІНДУСТРІАЛЬНИЙ БАНК	25 823	25 082	77	293	332	39
123	42 РЕГІОН-БАНК	20 032	12 960	940	3 436	1 039	1 657
124	43 "ЛЬВІВ"	17 284	7 805	231	1 213	607	7 428
125	44 "ГАРАНТ"	18 217	14 401	256	2 331	122	1 107
126	45 ІНВЕСТИБАНК	15 698	13 130	830	896	240	602
127	46 "ПРИВАТІНВЕСТ"	12 912	10 700	314	1 790	89	19
128	47 КООПІНВЕСТИБАНК	10 989	10 500	318	62	109	0
129	48 "ПОРТО-ФРАНКО"	11 013	9 813	436	746	18	0
130	49 ДІАЛОГБАНК	27 131	25 655	39	-789	2 140	86
131	50 ЗАХІДБУДІГАЗБАНК	16 070	9 505	267	22	162	6 114
132	51 "УКООПСПІЛКА"	10 083	9 583	0	-422	1 627	-705
133	52 "АЛІЯНС"	16 115	14 928	647	192	347	1
134	53 "АВТОРИТЕТ"	25 833	19 135	220	4 520	489	1 469
135	54 ФІНБАНК	18 084	16 000	329	1 253	499	3
136	55 "НРБ-УКРАЇНА"	22 551	23 550	0	0	-999	0
137	56 ОДЕСА-БАНК	15 989	15 000	383	297	299	10
138	57 КОРАЛ-БАНК	16 699	11 251	331	4 437	113	567
139	58 "ВЕЛЕС"	15 991	15 000	27	308	12	644
140	59 ТАС-ІНВЕСТИБАНК	25 083	23 311	3 513	0	-1 741	0
141	60 "ЄВРОПЕЙСЬКИЙ"	19 003	13 421	326	1 898	129	3 229
142	61 "БУКОВИНА"	10 667	7 500	2 245	0	922	0
143	62 РАДАБАНК	16 022	14 800	910	168	144	0
144	63 "ЮНЕКС"	16 810	11 561	1 054	521	-10 022	13 696
145	64 "СТОЛИЧНИЙ"	7 250	5 635	270	591	116	638
146	65 "ФЕБ"	10 782	7 500	632	3 218	-1 154	586
147	66 СХІДНО-ПРОМИСЛОВИЙ БАНК	11 253	9 301	310	140	1 502	0
148	67 ІНВЕСТИ-КРИВБАС БАНК	7 384	6 671	73	51	70	519
149	68 ТММ-БАНК	18 126	16 000	144	1 017	22	943
150	69 МІСТО-БАНК	10 278	10 026	137	46	69	0
151	70 "АНТАРЕС"	13 009	13 000	0	0	9	0
152	71 ПРАЙМ-БАНК	15 047	15 000	0	0	47	0
153	72 "КЛАСИК"	12 391	11 682	373	334	1	0
154	73 ДОНВУГЛЕКОМБАНК	-31 460	2 300	50	-33 033	-323	-454
155	74 ФЕРМЕРСЬКИЙ ЗЕМЕЛЬНИЙ БАНК	7 285	7 356	100	364	-555	0
Усього по групі		1 473 499	1 207 815	50 044	73 647	27 138	114 855
Усього по банках		7 307 957	4 257 688	492 182	1 428 496	409 777	719 814
Група V. Валютні біржі							
156	1 Кримська міжбанківська валютна біржа	1 947	440	113	1 405	3	-14
Усього по групі		1 947	440	113	1 405	3	-14
РАЗОМ		7 309 904	4 258 128	492 295	1 429 901	409 780	719 800

На замовлення "Вісника НБУ" матеріали підготовлено співробітниками управління економічного аналізу та звітності генерального департаменту банківського нагляду НБУ.

Матеріали подано до редакції 10 листопада 2001 р.

“Проблеми та перспективи розвитку банківської системи України”

“Проблеми та перспективи розвитку банківської системи України”. Цій глобальній темі присвятили четверту Всеукраїнську науково-практичну конференцію її організатори — Національний банк України, Інститут економічного прогнозування НАН України, Українська академія банківської справи, Акціонерний поштово-пенсійний банк “Аваль” та редакція журналу “Банківська справа”. Конференція відбулася в стінах Української академії банківської справи в Сумах.

В Українській академії банківської справи ще відчувається атмосфера свята — недавно навчальний заклад збирав численних гостей на своє п'ятиріччя. Незважаючи на молодий вік, академія вже зажила слави солідного, авторитетного вузу. Впродовж чотирьох років тут скликають науково-практичні конференції, на яких обмінюються думками імениті науковці, викладачі українських вузів, працівники державних і комерційних фінансових установ.

Цьогорічна конференція була вельми представницькою: вищі навчальні заклади економічного профілю, вузи, де є економічні факультети, які займаються галузевими фінансами, працівники юридичних, аудиторських фірм, комерційних банків. Від Національного банку України у ній взяли участь і виступили директор генерального департаменту банківського нагляду Олександр Кіреєв, директор економічного департаменту Віра Галь, директор департаменту платіжних систем Віктор Кравець, директор департаменту інспектування та моніторингу банків Віктор Зінченко, заступник директора департаменту інформатизації Сергій Цокол, начальник управління департаменту інформатизації Борис Дяченко.

Конференцію було присвячено проблемам та перспективам розвитку банківської системи України. А проходила вона, як конкретизував головуючий, член організаційного комітету, доктор економічних наук, професор, проректор із наукової роботи Української академії банківської справи Володимир Міщенко, під гаслом удосконалення банківського нагляду та забезпечення стабільної роботи банківської системи.

Висловивши сподівання, що четверта конференція сприятиме становленню нашої економічної, перш за все банківської

науки, подальшому розвитку банківської системи, директор генерального департаменту банківського нагляду НБУ, кандидат економічних наук **Олександр Кіреєв** задав тон виступаючим, виголосивши змістовну доповідь стосовно сучасного стану банківської системи та основних завдань служби банківського нагляду. В ній він зокрема нагадав, що економічне зростання в Україні значною мірою залежить від стабільного функціонування та розвитку комерційних банків, передусім — від рівня їх капіталізації, обсягів і рівня ризиковості здійснюваних активних операцій, кредитування реального сектору економіки країни.

Доповідач проаналізував діяльність банківської системи протягом дев'яти місяців поточного року, зосередившись на таких тенденціях, як збільшення суми регулятивного капіталу та кількості банків із розміром регулятивного капіталу понад 5 млн. євро; структурна зміна складових регулятивного капіталу; збільшення розміру загальної суми сплаченого статутного капіталу, загальної суми залучених коштів, сумарних активів банків; збільшення загального розміру кредитного портфеля, в тому числі обсягу довгострокових кредитів; зростання обсягів фактично сформованих резервів під активні операції. Він зазначив, що в поточному році, крім резервів під кредитні операції, дебіторську заборгованість та цінні папери, банки почали формувати резерви на відшкодування можливих збитків за коштами, розміщеними на коррахунках в інших банках, та під прострочені нараховані доходи.

Олександр Кіреєв наголосив на таких проблемах банківської системи:

1. Низький рівень капіталізації банків, який становить усього близько 3% від валового внутрішнього продукту. Такий рівень капіталу не може забезпечити

Українська академія банківської справи (м. Суми).

конкурентоспроможності українських банків на міжнародному ринку.

2. Недостатня активність банків щодо застосування процедур реорганізації шляхом їх злиття та об'єднання з метою зменшення кількості фінансово нестійких банків і відповідного зростання рівня їх капіталізації.

3. Недостатня робота щодо поліпшення якості активів банків, підвищення їх рентабельності та прибутковості банківських операцій.

4. Невиконання вимог НБУ стосовно формування у необхідному розмірі резервів під активні операції.

Сприяти запобіганню та усуненню перелічених негативних явищ з метою створення стабільної, високорозвинутої, добре капіталізованої банківської системи покликана служба банківського нагляду, сказав Олександр Кіреєв. Діючи у структурі НБУ, ця служба виконує покладені на неї функції та постійно трансформується залежно від змін у банківській системі. Зокрема, на виконання Указу Президента України “Про заходи щодо зміцнення банківської системи України та підвищення її ролі у процесах економічних перетворень” від 14.07.2000 року було проведено реорганізацію служби банківського нагляду НБУ і створено генеральний департамент банківського нагляду, який визначає єдину стратегію подальшого розвитку і політику банківського нагляду, єдині методологічні підходи тощо. У найкоротший термін нам слід досягти цілковитої відповідності основним принципам ефективного банківського нагляду, розробленим Базельським комітетом із питань банківського нагляду, та вимогам основних директив ЄС.

Виходячи з напрямів розвитку банківської системи та враховуючи досі не вирішені проблеми, пріоритетними завданнями вдосконалення банківського нагляду на 2001—2003 роки є продовження підготовки проектів нових нормативно-правових актів НБУ, приведе-

них у відповідність із Законом України “Про банки і банківську діяльність” з урахуванням Базельських принципів банківського нагляду; переоформлення протягом 2001 року ліцензій комерційним банкам відповідно до Закону України “Про банки і банківську діяльність”; підвищення вимог щодо рівня капіталізації та платоспроможності вітчизняних банків; розробка та впровадження системи оперативного управління ризиками й ліквідністю банків; удосконалення критеріїв оцінки їх фінансового стану; запровадження ефективного моніторингу та системи оперативної діагностики і раннього реагування на проблеми в діяльності банків; створення загальної і вичерпної автоматизованої бази даних банківського нагляду НБУ; забезпечення повної інтеграції процесів виїзного нагляду, безвиїзного контролю і системного аналізу з одночасним удосконаленням методів їх здійснення; запровадження банківського нагляду на консолідованій основі, з охопленням афілійованих та пов’язаних осіб банків як на території України, так і за кордоном; ефективніше застосування процедур реорганізації, реструктуризації та ліквідації фінансово нестійких банків.

Доповідь Олександра Кіреєва викликала жваве обговорення. Її тематично доповнювала наступна, підготовлена ректором Української академії банківської справи, доктором економічних наук, професором **Анатолієм Єпіфановим** та доктором економічних наук, професором **Володимиром Міщенком**, який її й виголосив. Науковці запропонували власне бачення проблем реорганізації та реструктуризації комерційних банків. В Україні спостерігається процес концентрації банківського капіталу шляхом поглинання малих нестабільних банків великими або виділення збиткових філій із великих нестабільних банків та приєднання до інших банків. Однак реальною концентрацією капіталу цей процес назвати не можна. Доповідачі зазначали, що така реорганізація призводить до “вимивання” регіональних банків, які перетворюються на філії великих банків. Реальним, економічно виправданим і соціально стабільним було б створення банківських об’єднань, корпорацій, банківських та фінансових холдингових груп, що й передбачено новим Законом “Про банки і банківську діяльність”.

На тонкощпах інспекційних перевірок банків та взаємовідносинах сторін, які при цьому виникають, загострив увагу присутніх директор департаменту інспектування та моніторингу банків НБУ **Віктор Зінченко**. Його доповідь мала прикладний характер, містила численні рекомендації практикам і була

побудована з урахуванням найновіших законодавчих та нормативних актів, які регулюють це питання.

Доповідь директора економічного департаменту НБУ, кандидата економічних наук **Віри Галь** стосувалася основних напрямів вирішення проблем розвитку банківської системи України. Якщо на початку становлення вітчизняна банківська система отримувала інфляційні прибутки, обслуговуючи поточні потреби комерційних структур та зосереджуючи головну увагу на швидкоокупних операціях торгово-посередницького характеру, короткострокових валютних тощо, то із часом, — зазначила доповідач, — з певною стабілізацією економічної сфери дохідність банківських операцій відчутно знизилася, змушуючи поступово переорієнтувати банківську діяльність на такі традиційні в усьому світі шляхи отримання банками доходів, як кредитування реального сектору та довготривалі інвестиційні операції. Це дає змогу прискорити необхідну реструктуризацію виробництва, підвищити економічний потенціал підприємницького сектору, що в перспективі матиме важливий макроекономічний ефект, який проявлятиметься у пожвавленні ділової активності, зростанні обсягу ВВП, поліпшенні економічної кон’юнктури. Зважаючи на тісний зв’язок банківського та промислового секторів, усе це сприятиме зростанню фінансового потенціалу комерційних банків, розширенню їх можливостей щодо вигідного маневрування ресурсами, а отже, стійкості в умовах ринкової конкуренції. Все активніша участь іноземного капіталу у вітчизняному банківському секторі, істотне зниження рівня маржі та рентабельності операцій порівняно з початком 1990-х років, а також поступова активізація на “традиційних” банківських ринках небанківських кредитних установ — фінансових, страхових компаній, інвестиційних фондів — свідчать про посилення банківської конкуренції в Україні. Щоб її витримати, вітчизняні банки мусять вийти на принципово новий рівень надання банківських послуг, розширювати їх асортимент, підвищувати якість, удосконалювати форму обслуговування. Лише так можна забезпечити високий рівень конкурентоспроможності.

— Стратегічною метою державної політики у банківській сфері на сучасному етапі є забезпечення системної стабільності і створення необхідних умов для розвитку ринку банківських послуг на основі здорової конкуренції, — підсумувала Віра Галь. Банківська діяльність у конкурентних умовах повинна здійснюватися на єдиних принципах, установлених для кредитних організацій, базуватися виключно на комерційних інтересах і

відповідати пруденційним та іншим вимогам нормативно-правового характеру. Державна політика стосовно банківського сектору має сприяти збереженню та зміцненню ринкових засад діяльності комерційних банків, використовувати переважно непрямі методи впливу на процеси, що відбуваються у банківській системі.

Аналізу сучасного стану та перспективам розвитку системи міжбанківських розрахунків присвятив свою доповідь директор департаменту платіжних систем НБУ, кандидат економічних наук **Віктор Кравець**. Доповідач ознайомив учасників конференції з роботою СЕП за 9 місяців поточного року, а також розробленої Національним банком у її рамках Системи термінових переказів (СТП). Організована на принципово нових засадах — сучасних он-лайн технологій, вона дає змогу практично миттєво виконувати важливі платежі, гарантуючи зарахування коштів на кореспондентські рахунки банків-учасників. Віктор Кравець також повідомив, що успішно завершено перший етап роботи банків у одноємітентному режимі пілотного проекту впровадження Національної системи масових електронних платежів (НСМЕП) і почато другий етап, а саме: перехід до роботи в міжбанківському режимі. Мета пілотного проекту — визначити коло питань, які можуть виникнути в разі промислового впровадження НСМЕП у міжбанківському режимі, випробувати, як працює система.

Перспективність розвитку Національної системи масових електронних платежів очевидна, адже смарт-картка дає змогу впровадити безліч супутніх проєктів — у страховій медицині, сферах торгівлі та послуг, у сфері мобільних комунікацій, а особливо у такому новому напрямі, як електронна комерція тощо.

До теми, порушеної Віктором Кравцем, як і до доповіді начальника управління масових електронних платежів департаменту інформатизації НБУ **Бориса Дяченка** про перспективи впровадження НСМЕП в Україні, учасники конференції виявили підвищений інтерес. Обоє довго не відпускали з трибуни, засипали запитаннями, і головному тривалий час не вдалося заспокоїти зал.

— Нині неможливо уявити собі банківсько-фінансовий сектор економіки нашої держави без глибокого і всебічного використання сучасних інформаційних технологій, — так розпочав доповідь заступник директора департаменту інформатизації НБУ, кандидат технічних наук **Сергій Цокол**. — Автоматизація банківської діяльності охопила всі її напрями та функції — як внутрібанківські, так і операції з обслуговування клієнтів, різноманітні міжбанківські операції тощо. Жодний банк не може успішно виконувати

свої функції без налагодженої й укомплектованої кваліфікованими кадрами служби інформатизації, фахівців, що забезпечують життєдіяльність технологічної, інформаційної, платіжної систем банку.

Сергій Цокол ґрунтовно проаналізував проблему підготовки спеціалістів якісно нової кваліфікації, зупинившись на професійних рисах і якостях, які слід прищеплювати майбутнім фахівцям. Завершуючи виступ, він зазначив, що було б цілком природно організувати підготовку фахівців такого профілю у банківських навчальних закладах. Відтак уже під час навчання майбутні працівники служб інформатизації банків отримають необхідні засади знання з економіки, фінансової справи, банківських операцій, теорії платіжних систем, інших спеціальних дисциплін. Водночас таке навчання сприятиме ефективнішому розв'язанню поточних і стратегічних завдань банку завдяки іншому типу мислення, властивому фахівцям із математичною і технічною освітою.

Сергій Цокол тут же запропонував приблизний навчальний план — перелік дисциплін для підготовки фахівців із зазначеної спеціальності.

Крім названих доповідачів, на пленарному засіданні упродовж першого дня роботи конференції виступили завідувача кафедру регіональної економіки Української академії банківської справи, доктор економічних наук, професор **Лариса Кривенко** ("Людський потенціал: національна стратегія і соціальні пріоритети"); завідувача відділом Інституту еко-

номічного прогнозування НАН України, кандидат економічних наук **Ірина Крючкова** ("Динамізм економічного зростання в Україні: чинники та перспективи"); завідувач кафедри економіки Київського університету економіки і технологій транспорту, доктор економічних наук, професор **Євген Сич** та доцент цього вузу, кандидат технічних наук **Валерій Личук** ("Інноваційно-інвестиційні системи як основа розвитку матеріально-технічної бази виробництва"); завідувач кафедри економіки та менеджменту Харківського національного університету імені В.Каразіна, доктор економічних наук, професор **Володимир Бабич**; кандидат економічних наук, доцент **Анатолій Ачкасов** і кандидат економічних наук, доцент **Філія Жебровська** ("Основні умови та чинники розвитку економіки"); доцент Київського національного торговельно-економічного університету, кандидат економічних наук **Ольга Пампура** ("Лізинг: забезпечення інноваційного виробництва"); професор кафедри менеджменту Тернопільської академії народного господарства, кандидат економічних наук **Олена Сохаська** ("Методологічні аспекти дослідження ф'ючерсних ринків"); завідувач кафедри управління та зовнішньоекономічної діяльності Української академії банківської справи, доктор економічних наук, професор **Сергій Козьменко** ("Глобалізація і стратегічні перспективи банківських структур") та інші.

Наступного дня учасники науково-практичної конференції розділилися за

інтересами і працювали в трьох секціях: "Перспективи банківської та фінансової систем України" (яку вів Володимир Міщенко), "Стратегія економічного розвитку" (Лариса Кривенко) і "Проблеми підготовки кадрів для банківської та фінансової систем України" (доцент Української академії банківської справи, кандидат економічних наук Микола Мінченко).

Загалом у конференції взяли участь близько 150 чоловік. Надійшло 140 доповідей, із них 46 заслухано на пленарному і секційних засіданнях. За підсумками роботи планується видати збірник наукових праць.

Тематика доповідей, які обговорювалися на конференції, була дуже широкою. Крім зазначених вище, розглядалися питання кредитування, роботи з депозитами, проблеми функціонування реального сектору економіки, зокрема промисловості, сільського господарства. Практично кожна доповідь супроводжувалася дискусією, яка не полишала байдужими ні науковців, ні практиків. Із трибуни і в кулуарах неодноразово висловлювалися сподівання, що прийняті на конференції рішення матеріалізуються у конкретні закони, інструкції, нормативні документи, використовуватимуться в навчальному процесі, що, безперечно, сприятиме розвитку економіки, держави, нашого суспільства.

**Людмила Патрикац,
Світлана Компанієць,
"Вісник НБУ".
м. Суми.**

Час і "Деловая Украина" працюють на вас

Всеукраїнська газета ділових кіл—
для людей, які приймають рішення

Оновлена центральна інформаційно-аналітична газета
ділових кіл подає

ВСІ НОВИНИ ДІЛОВОГО СВІТУ

- Найважливіші політичні та бізнес-події в країні й за кордоном
- Правова підтримка та безплатні консультації професійних юристів, податківців
- Практичні навички підприємницької діяльності
- Позиціонування на ринку банківських та страхових послуг
- Світ високих технологій у всіх галузях знань
- Лоцман у "морі" фінансового та фондового ринків, ринку товарів, послуг і робочої сили
- Усе, що необхідно діловій людині у хвилини відпочинку, — на 8-й полосі в рубриках "Спортивні хроніки", "Ах, вернісаж!", "Новини кіно", "Світ здоров'я", "Усяка всячина"

"Деловая Украина" відкриє перед Вами перспективи бізнесу,
професійного та індивідуального самовдосконалення

У цьому рекламному сезоні — небачені пільгові тарифи на рекламу!
Передплатники газети вже мають знижку 10%

Передплатити "Деловую Украину"
Ви можете через видавництво
або в будь-якому поштово-відділенні
в усіх населених пунктах країни

Ми відповімо на всі ваші запитання за тел.:
517-6845, 517-7366, 517-7355

ПЕРЕДПЛАТНІ ІНДЕКСИ:

для підприємств **61410**

для індивідуальних
передплатників **33669**

**ДЕЛОВАЯ
УКРАИНА**

Зміни і доповнення до Державного реєстру банків України та переліку операцій, на здійснення яких банки отримали ліцензію Національного банку України¹, внесені за період із 1 жовтня по 1 листопада 2001 р.

А. Зміни і доповнення до Державного реєстру банків України

Назва банку	Вид товариства	Зареєстрований статутний капітал, грн.	Дата реєстрації	Реєстраційний номер	Юридична адреса
м. Київ і Київська область					
Акціонерний комерційний банк "ГАРАНТ"	BAT	14 400 810	24.03.1993 р.	157	м. Київ, Русанівська Набережна, 18
Акціонерний комерційний банк "Славутич"	BAT	17 160 467	16.05.1992 р.	110	м. Київ, вул. Фрунзе, 47
Акціонерний банк "Старокиївський банк"	ЗАТ	8 000 000	31.12.1991 р.	79	м. Київ, вул. Микільсько-Ботанічна, 6/8
Відкрите акціонерне товариство "Корал-Банк" (колишня назва — Акціонерний комерційний банк "Корал-Банк")	BAT	11 258 790	08.10.1991 р.	19	м. Київ, Повітрофлотський проспект, 54
Відкрите акціонерне товариство "ТММ-Банк"	BAT	16 000 000	20.01.1992 р.	82	м. Київ, вул. Панельна, 5
Відкрите акціонерне товариство "Всеукраїнський Акціонерний Банк" ("ВАБанк")	BAT	35 431 929	02.07.1992 р.	120	м. Київ, вул. Зоологічна, 5
Акціонерний поштово-пенсійний банк "Аваль"	BAT	210 000 000	27.03.1992 р.	94	м. Київ, вул. Лєскова, 9
Закрите акціонерне товариство "ТАС-ІНВЕСТБАНК" (колишня назва — Акціонерний Комерційний Банк "Сосьєте Женераль Україна")	ЗАТ	23 311 200	07.06.1996 р.	260	м. Київ, вул. Пушкінська, 42/4
Відкрите акціонерне товариство акціонерний банк "Укргазбанк" (колишня назва — "Акціонерний банк "Укргазбанк")	BAT	36 567 571	21.07.1993 р.	183	м. Київ, вул. Єреванська, 1 (пошта — вул. Пушкінська, 42/4)
Акціонерний комерційний банк "ТАС-Комерцбанк" (колишня назва — Акціонерний комерційний банк "Київ-Приват")	BAT	7 500 000	31.10.1991 р.	69	м. Київ, пров. Рильський, 10
Товариство з обмеженою відповідальністю Комерційний банк "Кредитно-фінансова спілка "Експобанк" (колишня назва — Кредитно-фінансова спілка "Експобанк")	ТОВ	10 500 000	26.12.1991 р.	75	м. Київ, вул. Золотоустівська, 2/4
Товариство з обмеженою відповідальністю Комерційний банк "Хрещатик" (колишня назва — Комерційний банк "Хрещатик")	ТОВ	60 000 000	19.05.1993 р.	172	м. Київ, вул. Хрещатик, 8-а
Волинська область					
Товариство з обмеженою відповідальністю комерційний банк "Західкомбанк" (колишня назва — Комерційний банк "Західкомбанк")	ТОВ	17 077 000	11.03.1993 р.	153	м. Луцьк, просп. Перемоги, 15
Банк Пекао (Україна) Товариство з обмеженою відповідальністю (колишня назва — Банк Пекао (Україна) ЛТД)	ТОВ	23 592 450	28.02.1997 р.	265	м. Луцьк, вул. Данила Галицького, 14
Львівська область					
Відкрите акціонерне товариство "Електрон Банк" (колишня назва — Акціонерно-комерційний "Електрон Банк")	BAT	12 000 000	10.10.1991 р.	25	м. Львів, вул. Грабовського, 11
Одеська область					
Акціонерний комерційний банк "Інвестбанк"	ЗАТ	13 730 000	31.03.1992 р.	95	м. Одеса, вул. Велика Арнаутська, 2-б
Харківська область					
Акціонерний банк "Факторіал-Банк"	BAT	27 111 519	01.12.1992 р.	131	м. Харків, вул. Римарська, 32

¹ "Офіційний список комерційних банків України та перелік операцій, на здійснення яких комерційні банки отримали ліцензію Національного банку України", підготовлений за даними Державного реєстру банків України, опубліковано у "Віснику НБУ", № 10, 2001 р. Зміни і доповнення, внесені до Державного реєстру, виділено червоним кольором. Назви банків подаються за орфографією статутів.

Б. Зміни і доповнення до переліку операцій, на здійснення яких банки отримали (або втратили) ліцензію Національного банку України на здійснення банківських операцій

Назва банку	Юридична адреса	Номер ліцензії	Дата отримання ліцензії	Операції, на здійснення яких банки отримали (або втратили) ліцензію НБУ ²
м. Київ і Київська область				
Акціонерний комерційний банк "Трансбанк"	м. Київ, вул. Фізкультури, 9	33	20.06.2001 р.	1,2,3*,4,5*,7,8,9,10,11,12,13,14,15,16,17, 18,19,20,21,22,23,24,26,27,28,29,30; знято контроль з операції 1; операція 3 під контролем до 01.01.2002 р.; операція 5 — без права відкриття нових рахунків "Ностро"
Акціонерне товариство "Банк Велес"	м. Київ, вул. Анрі Барбюса, 9-а	117	12.07.2000 р.	1,4,8,9,10,11*,12,15,16,19,21,26*,29*,30*; продовжено зупинення дії ліцензії на операції 11,26,29,30 до 01.12.2001 р.
Акціонерний комерційний банк "Юнекс"	м. Київ, вул. Почайнинська, 38/44	56	04.08.1999 р.	Відкликано ліцензію на здійснення всіх операцій
Акціонерний комерційний банк "Сітібанк (Україна)"	м. Київ, вул. Саксаганського, 115	193	26.10.2000 р.	1*,4,5,8,9,10,12,13,14,15,16,17,18,19,20,21,22, 23,27,28,29,30; операція 1 під контролем
Акціонерний комерційний банк "ОЛБанк"	м. Київ, вул. М.Раскової, 19	11	22.06.2000 р.	1,2,3*,4,5*,7,8,9,10,11,12,13,14,15,16,17,18,19, 20,21,22,23*,26,27,28,29,30; зупинено дію ліцензії на операцію 3 до 13.07.2002 р., на операцію 23 — до 20.11.2001 р.; продовжено зупинення дії ліцензії на операцію 5 до 20.04.2002 р.
Донецька область				
Донецький акціонерний банк "Донвуглекомбанк"	м. Донецьк, вул. Артема, 63	18	12.03.1999 р.	Відкликано ліцензію на здійснення всіх операцій

² Цифра зі знаком "+" означає номер операції, на здійснення якої банк одержав право; цифра зі знаком "*" означає номер операції, здійснення якої для даного банку певною мірою обмежене.

Перелік банків, які отримали банківську ліцензію та дозвіл Національного банку України на здійснення операцій за період із 1 жовтня по 1 листопада 2001 р.

Назва банку	Юридична адреса	Номер банківської ліцензії	Дата отримання банківської ліцензії	Номер дозволу на здійснення операцій	Дата отримання дозволу на здійснення операцій	Операції, на здійснення яких банки отримали дозвіл НБУ ¹
м. Київ і Київська область						
Акціонерний банк "АЖІО"	м. Київ, вул. Червоноармійська, 10	4	02.10.2001 р.	4-1	02.10.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11,12,13,14,15, 17,18,19,20,21,22
Акціонерний комерційний банк "ТАС-Комерцбанк"	м. Київ, пров. Рильський, 10	38	11.10.2001 р.	38-1	11.10.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11,12,13,14,15, 17,18,19,20,21,23
Товариство з обмеженою відповідальністю Комерційний банк "Кредитно-фінансова спілка "Експобанк"	м. Київ, вул. Золотоустівська, 2/4	15	31.10.2001 р.	15-1	31.10.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11,12,13,14,15, 17,18,19,20,21
Відкрите акціонерне товариство "Український Професійний Банк"	м. Київ, вул. М.Раскової, 15	132	04.10.2001 р.	132-1	04.10.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,18, 19,20,21
Акціонерний комерційний промислово-інвестиційний банк (закрите акціонерне товариство)	м. Київ, пров. Шевченка, 12	1	31.10.2001 р.	1-1	31.10.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11,12,13,14,15, 17,18,19,20,21,22,23
Закрите акціонерне товариство "Український кредитний банк"	м. Київ, просп. Перемоги, 37	16	26.10.2001 р.	16-1	26.10.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11,12,13,14,15, 18,19,20,21,22
Відкрите акціонерне товариство Банк "БІГ Енергія"	м. Київ, вул. Комінтерну, 15	41	04.10.2001 р.	41-1	04.10.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11,12,13,14,15, 18,19,20,21,22,23
Відкрите акціонерне товариство "Універсальний Банк Розвитку та Партнерства"	м. Київ, вул. Попудренка, 52	140	04.10.2001 р.	140-1	04.10.2001 р.	1,2,5,6,7,12,13,14,15,18,19, 20,21
Закрите акціонерне товариство "ТАС-ІНВЕСТБАНК"	м. Київ, вул. Пушкінська, 42/4	40	26.10.2001 р.	40-1	26.10.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11,13,14,18,19, 20,21
Волинська область						
Товариство з обмеженою відповідальністю комерційний банк "Західкомбанк"	м. Луцьк, просп. Перемоги, 15	71	19.10.2001 р.	71-1	19.10.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,17, 18,19,20,21

¹ Цифра зі знаком "*" означає номер операції, здійснення якої для даного банку певною мірою обмежене. Офіційні назви операцій, передбачені Положенням "Про порядок видачі банкам банківських ліцензій, письмових дозволів та ліцензій на виконання окремих операцій", затвердженим постановою Правління НБУ від 17 липня 2001 року № 275, подано в матеріалі "Нумерація операцій, на які Національний банк України надає банкам письмовий дозвіл на здійснення операцій" (див. стор. 25).

КОМЕРЦІЙНІ БАНКИ

Банк Пекао (Україна) Товариство з обмеженою відповідальністю	м. Луцьк, вул. Данила Галицького, 14	176	31.10.2001 р.	176-1	31.10.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11,12,13,14,15, 18,19,20,21
Дніпропетровська область						
Товариство з обмеженою відповідальністю "КласикБанк"	м. Дніпропетровськ, просп. К.Маркса, 39-а	110	31.10.2001 р.	110-1	31.10.2001 р.	1,5,14,18,19,20
Донецька область						
Товариство з обмеженою відповідальністю Донецький комерційний біржовий банк "Донбіржбанк"	м. Донецьк, просп. Миру, 59	145	04.10.2001 р.	145-1	04.10.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11,12,13,14,15, 18,19,20,21
Закарпатська область						
Товариство з Обмеженою Відповідальністю Комерцій- ний банк "Коопінвестбанк"	м. Ужгород, вул. Гойди, 10	105	04.10.2001 р.	105-1	04.10.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11,12,13,15,18,19, 20,21; операції 3,4 зупинено до 20.12.2001 р.
Автономна Республіка Крим						
Відкрите акціонерне товариство "Об'єднаний комерційний банк"	м. Сімферополь, вул. К.Лібкнехта, 5	120	26.10.2001 р.	120-1	26.10.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,17, 18,19,20,21
Полтавська область						
Відкрите акціонерне товариство "Акціонерний комерційний банк "АВТОКРАЗБАНК"	м. Кременчук, вул. Київська, 8	147	04.10.2001 р.	147-1	04.10.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,17, 18,19,20,21,22

Нумерація операцій, на які Національний банк України
надає банкам письмовий дозвіл на здійснення операцій

Операції з валютними цінностями	
1	Неторговельні операції з валютними цінностями
2	Ведення рахунків клієнтів (резидентів та нерезидентів) в іноземній валюті та клієнтів-нерезидентів у грошовій одиниці України
3	Ведення кореспондентських рахунків банків (резидентів і нерезидентів) в іноземній валюті
4	Ведення кореспондентських рахунків банків (нерезидентів) у грошовій одиниці України
5	Відкриття кореспондентських рахунків в уповноважених банках України в іноземній валюті та здійснення операцій за ними
6	Відкриття кореспондентських рахунків у банках (нерезидентах) в іноземній валюті та здійснення операцій за ними
7	Залучення та розміщення іноземної валюти на валютному ринку України
8	Залучення та розміщення іноземної валюти на міжнародних ринках
9	Операції з банківськими металами на валютному ринку України
10	Операції з банківськими металами на міжнародних ринках
11	Інші операції з валютними цінностями на міжнародних ринках
12	Емісія власних цінних паперів
13	Організація купівлі та продажу цінних паперів за дорученням клієнтів
14	Здійснення операцій на ринку цінних паперів від свого імені (включаючи андеррайтинг)
15	Здійснення інвестицій у статутні фонди та акції інших юридичних осіб
16	Здійснення випуску, обігу, погашення (розповсюдження) державної та іншої грошової лотереї
17	Перевезення валютних цінностей та інкасація коштів
Операції за дорученням клієнтів або від свого імені	
18	Операції з інструментами грошового ринку
19	Операції з інструментами, що базуються на обмінних курсах та відсотках
20	Операції з фінансовими ф'ючерсами та опціонами
21	Довірче управління коштами та цінними паперами за договорами з юридичними та фізичними особами
Депозитарна діяльність і діяльність із ведення реєстрів власників іменних цінних паперів	
22	Депозитарна діяльність зберігача цінних паперів
23	Діяльність із ведення реєстрів власників іменних цінних паперів

Банки, вилучені з Державного реєстру банків у жовтні 2001 р.

Назва банку	Номер реєстрації банку	Дата реєстрації банку	Дата закриття банку	Підстава для закриття банку
Акціонерно-комерційний банк інвестування програм реконструкції і розвитку "ЗАВОДБАНК"	251	20.12.1994 р.	31.10.2001 р.	Рішення Комісії НБУ з питань банківського нагляду № 308 від 31.10.2001 р.

На замовлення "Вісника НБУ" матеріали підготувала головний економіст департаменту реєстрації та ліцензування банків НБУ Олена Сілецька.

Юрій Прозоров

Головний консультант Експертно-аналітичного центру з питань грошово-кредитної політики апарату Ради НБУ, член Українського товариства фінансових аналітиків

НАЙБІЛЬШІ ЄВРОПЕЙСЬКІ БАНКИ

Аби порівняти можливості українських та європейських банків, по-біжно проаналізуємо стан банківської системи Європи за підсумками минулого фінансового року. Для цього розглянемо три абсолютні показники (у млн. доларів США) — *власний капітал, загальні активи і чистий прибуток* (після оподаткування) — і три коефіцієнти (у відсотках) — *мультиплікатор капіталу* (відношення загальних активів до власного капіталу), *відношення чистого прибутку до власного капіталу (ROE)* та *чистого прибутку до активів (ROA)*. У таблиці 1 подано показники “великої п’ятірки” європейських банків за підсумками 2000 податкового року (за даними Атласу банків червневого номера журналу Euromoney за 2001 рік [3, с.140—148], де перелічено 250 найбільших, за власним капіталом, банків світу). Якщо банківських лідерів Європи перегрупувати за критерієм величини загальних активів, картина розподілу суттєво зміниться порівняно з рейтингом Euromoney. За-

гальні активи “великої п’ятірки” становлять понад 3.5 трлн. доларів, а сукупний власний капітал (Shareholder equity) — близько 154 млрд. доларів. Мультиплікатор капіталу для умовного єдиного мега-банку, що складається із цієї групи банків, становить близько 23.

Прибутковість власного капіталу — коефіцієнт ROE (return on equity) — найбільших банків Європи, за підсумками 2000 року, дуже висока і становить 13.7%. Коефіцієнт ROA (return on assets), який характеризує прибутковість активів, теж досить високий — 0.6%, особливо з огляду на велетенський обсяг загальних активів.

За показниками динаміки розвитку банківські холдинги Західної Європи можна розмежувати на дві великі групи. До першої належать банківські структури, які в останні два роки бурхливо розвиваються, нарощуючи капітал та активи здебільшого шляхом злиття і поглинання, — скажімо, іспанський **Банко Сатандер Сентраль Еспано** та британський **Королівський банк Шотландії**. Вони стрімко ввірвалися у світову десятку банків із найбільшим власним капіталом (див. таблицю 2).

Аналіз регіонального розподілу банківських лідерів Європи

У банківських колах України давно обговорюється питання щодо ризику, пов’язаного з розширенням присутності на вітчизняному фінансовому ринку провідних іноземних комерційних банків. Простого й однозначного розв’язання проблеми потенційного захоплення українського банківського ринку потужними універсальними іноземними банками немає. У пошуках аргументів “за” і “проти” стосовно присутності в Україні європейських дочірніх банківських структур прислужиться запропоноване дослідження ролі та місця вітчизняної банківської системи у європейському фінансовому просторі в контексті посилення глобалізаційного процесу злиття й поглинання 1999—2001 рр.

До другої групи можна віднести великі банківські структури, які дещо загальмували у глобалізаційній гонці, зокрема німецький **Дойчебанк** і французький **BNP-Парібас** (у рейтингу-2001 вони вийшли з чільної світової десятки).

З аналізу даних таблиці 1 випливає, що європейський банківський ринок-2001 має двох лідерів:

за валютою балансу — німецький **Дойчебанк**, який у 2000 році суттєво поліпшив свою прибутковість, але демонструє помірні темпи зростання активів та капіталу;

за власним капіталом — англійський банк **HSBC**, у якого за всіма позиціями хороші показники зростання. Ринкова оцінка його акцій дуже висока — капіталізація (ціна однієї акції помножена на їх кількість) на 16 травня поточного року становила понад 116 млрд. доларів США [3, с.149]. За цим показником банк посідає, як і в попередньому році, друге місце у світі після американського Сітібанку. Співвідношення капіталізації (ринкової вартості) банку та його “бухгалтерської” вартості (коштів акціонерів) свідчить, наскільки ри-

Таблиця 1. Найбільші банки Європи (за підсумками 2000 року)

Місце	Банк	Країна	Загальні активи, млн. доларів	Частка у структурі загальних активів “великої десятки”, %	Власний капітал, млн. доларів	Мультиплікатор капіталу	Чистий прибуток, млн. доларів	Коефіцієнт ROE, %	Коефіцієнт ROA, %
1	2	3	4	5	6	7 (4:6)	8	9 (8:6)	10 (8:4)
1	Deutsche Bank	Німеччина	885 135	25	26 459	33.5	4 660	17.6	0.53
2	Bayerische Hypo- und Vereinsbank	Німеччина	674 670	19	20 505	32.9	1 016	5.0	0.15
3	HSBC Holdings	Великобританія	673 814	19	52 879	12.7	6 628	12.5	0.98
4	UBS	Швейцарія	671 122	19	29 446	22.8	4 808	16.3	0.72
5	BNP Paribas	Франція	653 505	18	23 977	27.3	3 883	16.2	0.59
Усього			3 558 246	100	153 266	23.2	20 995	13.7	0.59

Джерело: Euromoney. — 2001. — June. — С. 156—170.

Таблиця 2. Динаміка показників найбільших банків Європи (за підсумками 2000 року)

Рейтинг 2001 р.	Рейтинг 2000 р.	Банк	Країна	Зростання власного капіталу, % до 1999 р.	Зростання загальних активів, % до 1999 р.	Зростання чистого прибутку, % до 1999 р.	Ринкова капіталізація (16.05.2001 р.), млн. доларів	Відношення капіталізації до капіталу С/Е, %
2	3	HSBC Holdings	Великобританія	42.7	18.4	22.6	116 093	220
6	65	Royal Bank of Scotland Group	Великобританія	393.7	226.7	129.9	62 389	177
7	10	UBS	Швейцарія	51.6	19.6	24.9	65 649	223
9	20	Banko Santander Central Hispano	Іспанія	63.4	27.5	32.0	45 166	163
13	7	Deutsche Bank	Німеччина	9.7	5.0	89.2	49 725	188
14	8	BNP-Paribas	Франція	0.1	-6.8	160.6	39 733	166

Джерело: Euromoney. — 2001. — June. — С.140, 149.

нок переоцінює чи недооцінює банківську корпорацію, чиї акції обертаються на біржі. Так званий **коефіцієнт С/Е** (market capitalization/equity) є достатньо високим в усіх банках, представлених у таблиці 2 (163—223%). У швейцарської банківської групи UBS цей показник — найкращий серед найбільших банків Європи і становить 223%.

Кращий показник співвідношення капіталізації та власного капіталу із провідних банків має лише голландський **ING банк: С/Е = 405%** [3, с.149], який посідає 29 місце у світі за власним капіталом (16.156 млрд. доларів) і сьоме — за обсягом ринкової капіталізації.

Загалом можемо констатувати, **що майже всі найбільші банківські групи Європи успішно працюють у напрямі ще динамічнішого зростання як власного капіталу, так і загальних активів. Помітне також домінування у Європі німецького капіталу** — банки Німеччини посідають перші два місця у чільній регіональній “європ’ятірці”, причому їх загальні активи становлять 44% від сукупних активів групи.

ФІНАНСОВІ СУСІДИ УКРАЇНИ

Розглянемо ситуацію в банківському секторі країн Центральної і Східної Європи, що стоять у черзі на

прийняття до клубу елітних країн Старого Світу (див. таблицю 3). Цю “п’ятірку” сформовано за іншим принципом — по одному найбільшому банку від кожної держави.

Відношення загальних активів до капіталу в середньому дорівнювало 18 при **явній неоднорідності вибірки**: від 33 у найбільшого польського до 12 — у румунського та словенського банків. Прибутковість бізнесу також дуже варіабельна: середній по групі коефіцієнт ROE = 13.0%, наближаючись до показників “великої європ’ятірки”. За показником ROE провідних банків лідирує Угорщина (27%), за нею йде Румунія (19%). Збитковою, за підсумками 2000 року, виявилася діяльність лише одного найбільшого банку — чеського (−1.1%).

Власний капітал п’яти найбільших банків Центральної та Східної Європи дорівнює приблизно 2.5 млрд. доларів США, що в 61 раз менше від сукупного власного капіталу п’яти провідних банків Західної Європи. Загальні ж активи “малої європ’ятірки” (44.5 млрд. доларів) становлять лише 1.25% від активів “великої європ’ятірки”. За такої ситуації практично немає сенсу вести мову про можливість банків країн колишнього соцтабору співіснувати на рівних із банківськими монстрами Старої Європи після за-

вершення процесу входження до ЄС нових членів. Нині спостерігається активне скуповування західними фінансовими холдингами місцевих банків з метою захоплення ринків Польщі, Чехії та Угорщини. За деякими оцінками [1, с. 27], у цих країнах **іноземним банкам уже належить до 60% активів та капіталу національних банківських систем.**

Приклад структурних змін у розподілі банківських активів у Центральній і Східній Європі продемонструвала в першій половині 2001 року французька група **“Сосьєте Женераль”**, яка продала свій прибутковий дочірній банк в Україні, одночасно активно розвиваючи югославський та чеський напрям [4, с. 1]. Такий симптом розвитку вітчизняної банківської системи дуже насторожує.

Наблизося ще на крок до України — розглянемо п’ятірку найбільших банків країн колишнього СРСР (див. таблицю 4), яку зведено аналогічно східноєвропейській “п’ятірці”: по одному найкрупнішому банку від країн СНД та Балтії.

Аналізуючи показники лідерів банківського бізнесу країн колишнього СРСР, можна зразу виділити провідну країну — **Росію** (47% від загальних активів “п’ятірки”). Далі в переліку — дві

Таблиця 3. Найбільші банки країн Центральної і Східної Європи (за підсумками 2000 року)

Місце	Банк	Країна	Загальні активи, млн. доларів	Частка у структурі загальних активів “великої п’ятірки”, %	Власний капітал, млн. доларів	Мультиплікатор капіталу	Чистий прибуток, млн. доларів	Коефіцієнт ROE, %	Коефіцієнт ROA, %
1	2	3	4	5	6	7 = 4/6	8	9 = 8/6	10 = 8/4
1	Powszechna Kasa Oszczednosci (1999)	Польща	14 648	32.9	443	33.1	46	10.4	0.31
2	Komerční banka	Чехія	10 878	24.4	563	19.3	-6	-1.1	-0.06
3	OTP bank	Угорщина	7 857	17.6	540	14.6	145	26.9	1.85
4	Banka Comerciala Romana (1999)	Румунія	6 045	13.6	499	12.1	96	19.2	1.59
5	Nova Ljubljanska Banka	Словенія	5 093	11.4	429	11.9	41	9.6	0.81
Усього			44 521	100.0	2 474	18.0	322	13.0	0.72

Джерело: Euromoney. — 2001. — June. — С.150—169.

Таблиця 4. Найбільші банки країн СНД та Балтії (за підсумками 2000 року)

Місце	Банк	Країна	Загальні активи, млн. доларів	Частка у структурі загальних активів "великої десятки", %	Власний капітал, млн. доларів	Мультиплікатор капіталу	Чистий прибуток, млн. доларів	Коефіцієнт ROE, %	Коефіцієнт ROA, %
1	2	3	4	5	6	7 (4:6)	8	9 (8:6)	10 (8:4)
1	Зовнішньо-торговельний банк	Росія	4 414	46.7	1 599	2.8	139	8.7	3.15
2	Ханзабанк груп*	Естонія	2 711	28.6	342	7.9	76	22.3	2.82
3	Парекс Банк	Латвія	864	9.1	78	11.1	16	20.5	1.85
4	Казкомерцбанк	Казахстан	852	9.0	119	7.2	28	23.5	3.29
5	Промінвестбанк	Україна	621	6.6	134	4.6	11	8.1	1.74
Усього			9 462	100	2 272	4.2	270	11.9	2.86

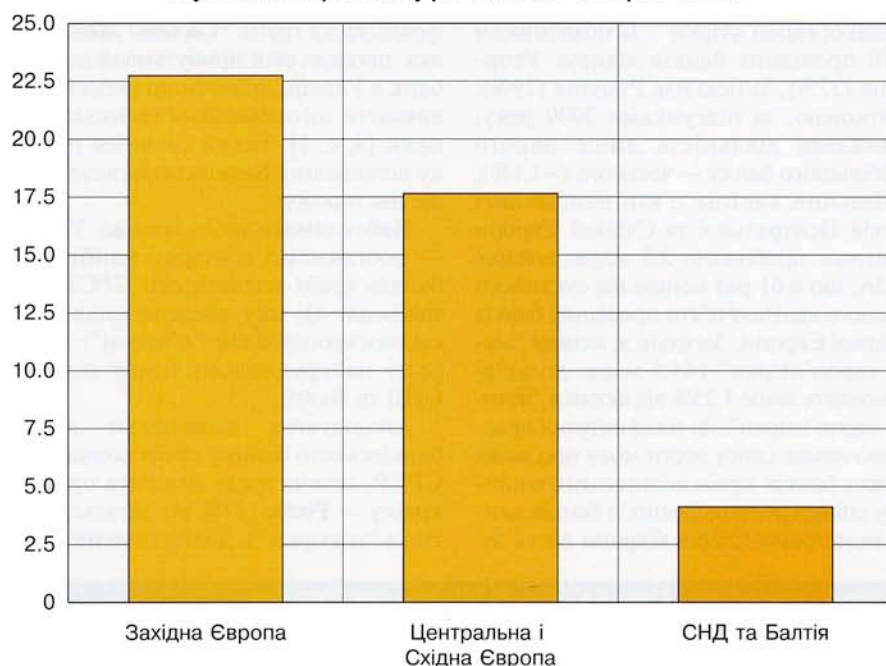
* Консолідовано з Ханзабанку (Латвія), Ханзабанкас та ЛТ банкас (Литва), до оподаткування.

Джерела: Euromoney. — 2001. — June. — С.150—169; Euromoney. — 2001. — August. — С. 12; Вісник НБУ. — 2001. — № 3. — С. 8, 16 (курс 5.4345 грн./долар); <http://www.hansa.ee>.

Таблиця 5. Співвідношення показників регіональних "п'ятірок" банків за 2000 рік (показники для "п'ятірки" банків СНД та Балтії прийнято за 1)

Місце	Регіон	Загальні активи	Власний капітал	Мультиплікатор капіталу	Чистий прибуток
1	Західна Європа	376.1	67.4	5.6	77.7
2	Центральна і Східна Європа	4.7	1.1	4.3	1.2
3	СНД та Балтія	1.0	1.0	1.0	1.0

Мультиплікатор капіталу регіональних "п'ятірок" банків

найрозвинутіші країни Балтії — **Естонія** та **Латвія**. Замикають групу **Казахстан** та **Україна**. Це свідчить, з одного боку, про значний відрив прибалтійських держав від інших колишніх республік СРСР на шляху до розбудови повноцінних фінансових систем, а з другого — про кращі перспективи банківських систем Росії, України та Казахстану при переході до стабільного економічного зростання за рахунок їх незрівнянно більшого економічного потенціалу.

Аналіз даних таблиці 4 свідчить про **низький мультиплікатор капіталу** (equity

multiplier = total assets / equity) — 4.2 у середньому по групі, — **притаманний банкам країн колишнього СРСР**. Це значно менше від аналогічних показників західно- та східноєвропейських банків.

Прибутковість активів банківського бізнесу в країнах СНД та Балтії (середній показник ROA = 2.9%) залишається вищою, ніж у розглянутих раніше регіонах. Це **відповідає постулату прямої пропорційності прибутків та ризику**. Віддача капіталу ROE дещо нижча, ніж у європейських "п'ятірок" і становить близько 12%.

Абсолютні ж показники активів, капіталу та чистого прибутку провідних західноєвропейських банківських груп і банків країн колишнього СРСР, на мій погляд, **неможливо коректно зіставити** (див. дані у таблиці 5, розраховані за даними таблиць 1, 3, 4). Щодо центрально- та східноєвропейських банків, то з ними цілком можна конкурувати: основне наше відставання — у площині активи — капітал.

ВИСНОВОК

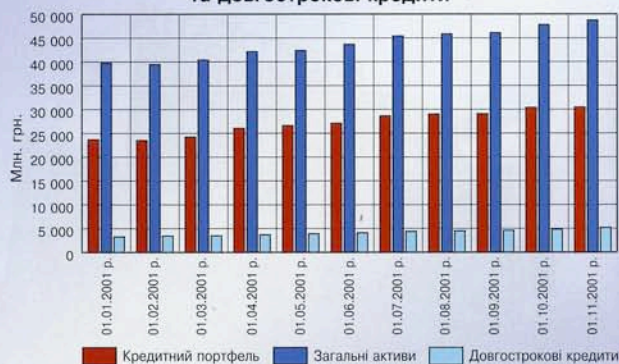
Для підвищення конкурентоспроможності банків країн СНД на європейському ринку життєво необхідне нарощування капіталу. Його збільшення водночас має супроводжуватися випереджаючим зростанням банківських активів, насамперед тих, які приносять дохід.

Література.

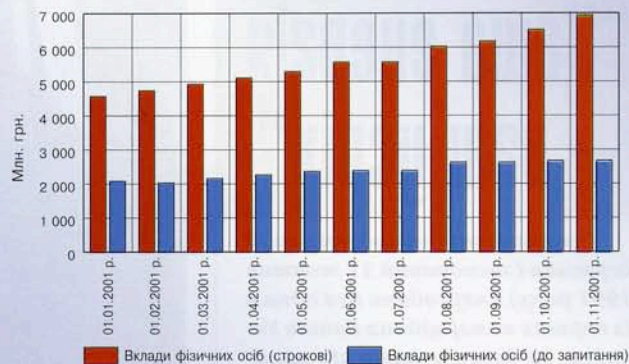
1. Епишева И. Транснациональные банки: новые возможности для бизнеса в России // Банковское дело. — 2001. — № 7. — С. 27—31.
2. Підсумки діяльності комерційних банків України за 2000 рік // Вісник НБУ. — 2001. — № 3. — С. 2—19.
3. Europeans infiltrate ranks of world's biggest banks. Bank Atlas // Euromoney. — 2001. — June. — P. 140—170.
4. Press Releases from Governor's Cabinet of National bank of Yugoslavia. — Belgrade: <http://www.nb.jy/english/press>. — 2001. — June 29.

Динаміка фінансового стану банків України на 1 листопада 2001 року

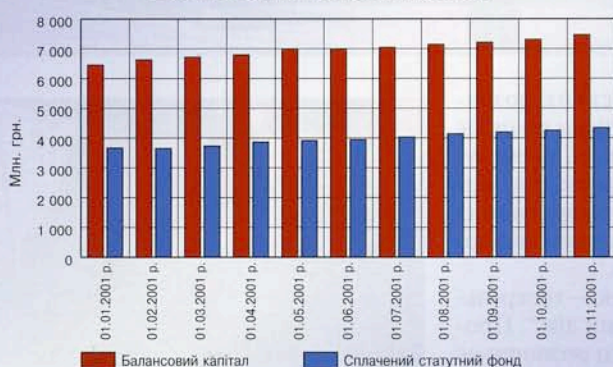
Загальні активи, кредитний портфель та довгострокові кредити

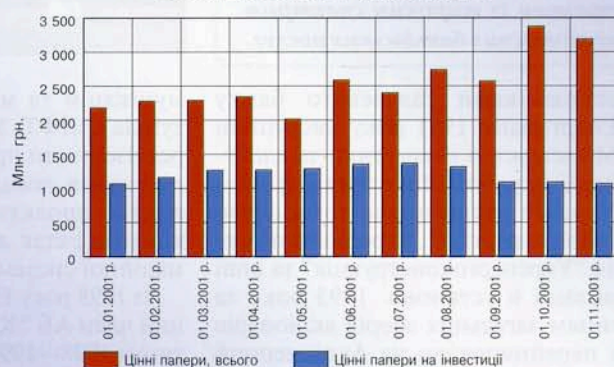
Вклади населення в банках

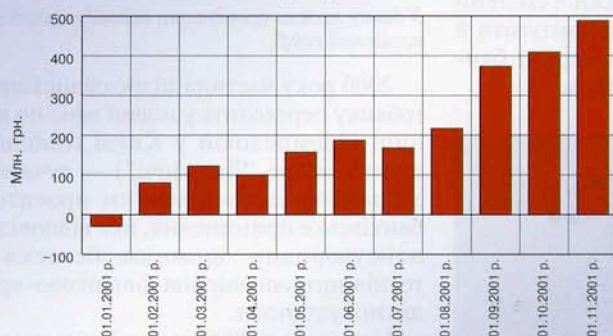
Балансовий та статутний капітал

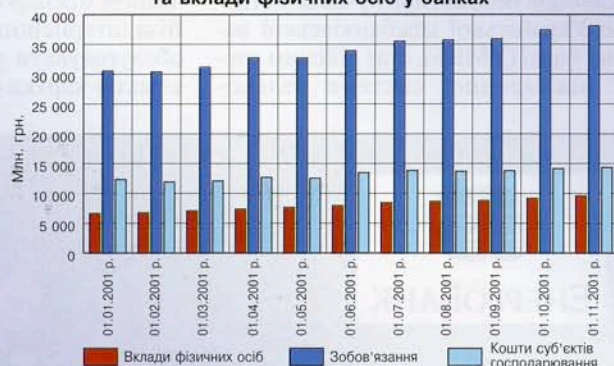
Вкладення банків у цінні папери

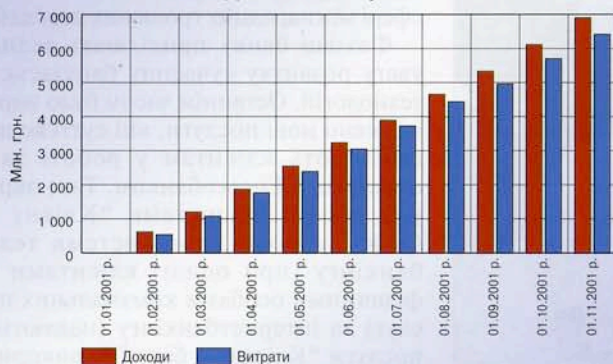
Прибуток

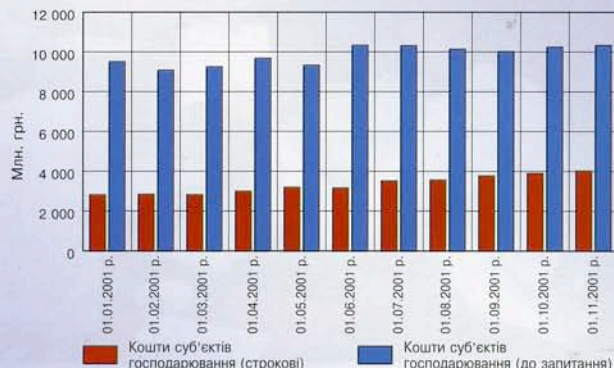
Зобов'язання, кошти суб'єктів господарювання та вклади фізичних осіб у банках

Доходи та витрати

Кошти суб'єктів господарювання в банках

На замовлення "Вісника НБУ" матеріал підготовлено працівниками управління економічного аналізу та звітності генерального департаменту банківського нагляду НБУ.

Енергобанк: “Наша енергія — ваш успіх”

Ровесник незалежності нашої держави (заснований 31 жовтня 1991 року) Енергобанк був одним із перших комерційних банків України. За десятиліття він пройшов шлях від галузевого банку до сучасної універсальної фінансової установи із широким спектром високоякісних банківських послуг.

Засновниками галузевого банку Енергобанк 1991 року виступили Міністерство енергетики та електрифікації України, Міністерство фінансів України, акціонерне товариство “Київенергосервіс”, виробниче об'єднання “Укренергоконструкція” та інші організації й установи. 1993 року за рішенням загальних зборів акціонерів банк перейменовано на Акціонерний банк “Енергобанк”.

Того ж року Енергобанк як один із засновників бере активну участь у створенні Української міжбанківської валютної біржі (УМВБ), стає дійсним членом міжнародної системи телеко-

мунікацій та міжбанківських розрахунків СВІФТ. У 1996 році він починає реалізовувати програму емісії та обслуговування локальних карток під зарплатні проекти для корпоративних клієнтів і стає дійсним членом інформаційної системи Рейтер.

Із 1998 року Енергобанк — генеральний член АБ “Кліринговий дім”. Протягом 1998—1999 років він розпочинає кредитування в рамках кредитних ліній ЄБРР та МБРР. У цей же період стає членом міжнародної платіжної системи Віза інтернешнл, починає емітувати й обслуговувати у власній мережі банкоматів картки системи Віза.

Високий професіоналізм у роботі з клієнтами — кредо фахівців Енергобанку.

Офіс банку по вулиці Промисловій у Києві.

У банку можна орендувати індивідуальний депозитний сейф.

2000 року частина підрозділів Енергобанку переходить у новий офіс по вулиці Промисловій у Києві (поблизу станції метро “Видубичі”) — сучасне, збудоване за спеціальним проектом банківське приміщення, яке відповідає найсуворішим вимогам безпеки і технічного оснащення фінансово-кредитної установи.

У листопаді 2000 року між банком та представником системи Вестерн Юніон у Східній Європі підписано угоду про обслуговування Енергобанком клієнтів у сфері міжнародних грошових переказів.

Фахівці банку приділяють велику увагу розвитку сучасних банківських технологій. Останнім часом було впроваджено нові послуги, які суттєво допомагають клієнтам у роботі та у співпраці з Енергобанком. Так, окрім уже діючої підсистеми “Клієнт — банк”, впроваджено системи телебанкінгу (при оплаті клієнтами — фізичними особами комунальних послуг) та інтернетбанкінгу (надаються послуги “Клієнт — банк” із використанням звичайних каналів Інтернету).

Особливим попитом користується послуга "Коротких текстових повідомлень про рух коштів та стан рахунку". Такі повідомлення протягом доби регулярно надходять до клієнта зручним для нього способом (на електронну адресу, мобільний телефон, пейджер).

Усе програмне забезпечення, яке використовується в банку, сертифіковане і відповідає вимогам як українського законодавства, так і сучасному темпу життя.

У Києві банк має 14 банкоматів (до кінця року планується встановити ще 5). Гривневий обіг за емітованими ним картками у вересні нинішнього року становив понад 5 млн. грн., доларовий — більше 100 тис. доларів США. Протягом місяця клієнти здійснюють за картками Енергобанку понад 6 тисяч операцій.

Зареєстрований та повністю сплачений статутний капітал банку переви-

Операційний зал банку.

щує 14 млн. гривень. Протягом десяти років АБ "Енергобанк" здійснив п'ять емісій акцій. На останніх зборах акціонерів прийнято рішення щодо проведення шостої емісії акцій. Передбачається збільшити статутний фонд на 12 млн. грн. шляхом випуску 12 млн. простих іменних акцій. У результаті емісії статутний фонд банку буде збільшено до

26 450 840 гривень.

Кваліфіковані фахівці банку створюють для клієнтів ліквідну й надійну структуру активів, надаючи також консультативну підтримку у вирішенні інших фінансових питань. Банк має розгалужену мережу — 11 філій та 19 територіально відокремлених безбалансових відділень, які функціонують в усіх економічно потужних регіонах України. Кількість його клієнтів постійно зростає. Політика банку спрямована на всебічне задоволення потреб клієнтів. Із цією метою запроваджується інститут "персональних банківських менеджерів", що дає змогу комплексно вирішувати проблеми клієнтів та партнерів банку.

Милана Бойчук,
"Вісник НБУ".

ЕКОНОМІЧНА ОСВІТА

Зустрічі/

За роками летять роки

Нещодавно у Львівському банківському інституті Національного банку України відбулася довгождана зустріч випускників 1971 року, які в цьому закладі — тоді ще обліково-кредитному технікумі — навчалися за спеціальністю "Грошовий обіг і кредит". Роз'їжджаючись за призначеннями на свої робочі місця, молоді спеціалісти весело наспівували самодіяльну пісеньку про те, що через 3—4 роки всі вони неодмінно зберуться до "рідного гнізда". На жаль, задумане вдалося здійснити лише через 30 років.

Коровай від випускників 1971 року — ректору Львівського банківського інституту Тамарі Смовженко.

Ідея зустрічі виникла під час святкування 60-річчя Львівського банківського інституту, а подав її Анатолій Хоркавий — заступник начальника Управління Національного банку України у Хмельницькій області. Тоді ж і розпочали пошуки тридцяти шести випускників. Знайшли майже всіх, але приїхали до Львова п'ятнадцятеро — з Київської, Полтавської, Черкаської, Кіровоградської, Житомирської, Хмельницької, Тернопільської, Закарпатської, Чернівецької, Рівненської та Львівської областей. Телеграми й телефонні вітання надіслали Надія Бусик із Євпаторії, Микола Ткаченко з Харкова, Оріся Ільків з Івано-Франківщини, Валентина Пишняк із Києва, Слава Гнатик із Моршина, Тетяна Тимшина із Сочі.

Зустріч через 30 років у рідних стінах була хвилюючою. Гостей тепло зустрічали ректор інституту Т.С.Смовженко,

проректор з навчальної роботи Т.Г.Голуб, наставники випускників 1971-го — Л.А.Зозуля, Н.В.Тарасенко, Л.А.Романова. Гості відвідали свій гуртожиток по вулиці Січових Стрільців, 11, а також навчальний корпус на проспекті Шевченка, 9, подивувалися, в яких чудових умовах сьогодні навчаються і проживають студенти інституту. Побували і в "своєї" аудиторії. Кожен згадав і зайняв своє місце. Л.А.Зозуля зробила перекличку за знайденим в інститутському архіві списком видачі дипломів. Колишні випускники розповіли про свій 30-річний трудовий шлях. Багато з них згодом здобули вищу освіту і сьогодні працюють в обласних управліннях НБУ, відділеннях Промінвестбанку, Укрсоцбанку, Державній податковій адміністрації, на державних і приватних підприємствах та організаціях.

Кількома днями раніше зустрілися також випускники 1981 року. Двадцять літ минуло відтоді, як закінчилася для них щаслива студентська пора. Їх теж доля розкидала по всій Україні. Сьо-

Фото на згадку.

годні дехто обіймає поважні посади в Брокбізнесбанку, Промінвестбанку, Західбудгазбанку, банку "Аваль". Така ж незабутня зустріч, такі ж хвилюючі спогади.

Обидва курси роз'їжджалися зі Львова з радісними враженнями і смутком від розставання. "Злітайтеся знову, — запрошували викладачі, — ми завжди раді бачити вас у рідних стінах".

Марія Молоко,

начальник центру інформатизації
Управління НБУ у Львівській області.

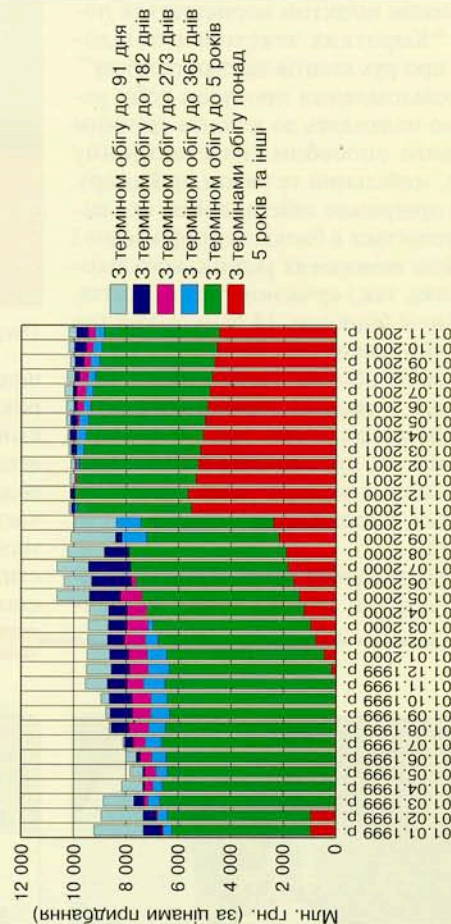
Ринок державних цінних паперів України у жовтні 2001 р.

Номер аукціону	Дата проведення аукціону	Пропозиція				Результати аукціону				
		Виставлено облігацій, шт.	Номінал облігацій, грн.	Проголошена ставка дохідності, %	Термін погашення облігацій	Розміщено облігацій, шт.	Залучено коштів до бюджету, тис. грн.	Відсічна дохідність, %	Середньо-зважена дохідність, %	
78	03.10.2001 р.	10 000	1 000	—	16.01.2002 р.	10 000	9 580.80	15.00	15.00	15.00
79	03.10.2001 р.	17 000	1 000	—	03.04.2002 р.	17 000	15 727.72	16.00	16.00	16.00
80	03.10.2001 р.	—	1 000	18.0	02.10.2002 р.	—	—	—	—	—
81	10.10.2001 р.	10 000	1 000	—	26.12.2001 р.	10 000	9 689.10	15.00	15.00	15.00
82	10.10.2001 р.	17 000	1 000	—	10.04.2002 р.	17 000	15 727.72	16.00	16.00	16.00
83	17.10.2001 р.	10 000	1 000	—	30.01.2002 р.	10 000	9 594.20	14.50	14.50	14.50
84	17.10.2001 р.	17 000	1 000	—	17.04.2002 р.	9 354	8 653.95	16.00	16.00	16.00
85	24.10.2001 р.	5 000	1 000	—	06.02.2002 р.	—	—	15.00	15.00	15.00
86	24.10.2001 р.	13 000	1 000	—	24.04.2002 р.	13 000	12 083.63	15.00	15.00	15.00
87	24.10.2001 р.	—	1 000	17.5	23.04.2003 р.	—	—	—	—	—
88	31.10.2001 р.	10 000	1 000	—	06.02.2002 р.	10 000	9 620.30	14.50	14.50	14.50
89	31.10.2001 р.	10 000	1 000	—	08.05.2002 р.	10 000	9 270.00	15.00	15.00	15.00
Разом		X	X	X	X	106 354	99 947.42	X	X	X

Результати аукціонів із розміщення облігацій внутрішньої державної позики за січень – жовтень 2001 р.*

Період	Розміщено облігацій, шт.	Залучено коштів до бюджету, тис. грн.
Січень	0	0.00
Лютий	234 639	217 787.42
Березень	51 964	48 192.95
I квартал	286 603	265 980.37
Квітень	52 811	50 150.43
Травень	88 000	82 713.54
Червень	67 000	61 737.13
II квартал	207 811	194 601.10
I півріччя	494 414	460 581.48
Липень	33 435	31 445.52
Серпень	49 250	46 479.38
Вересень	89 620	84 527.32
III квартал	172 305	162 452.22
Жовтень	106 354	99 947.42
Листопад	0	0.00
Грудень	0	0.00
IV квартал	106 354	99 947.42
Усього з початку року	773 073	722 981.12

Сума облігацій внутрішньої державної позики, що перебувають в обігу (на 1 листопада 2001 р.)

*За станом на 01.11.2001 р.

На замовлення "Вісника НБУ" матеріали підготовлено працівниками департаменту монетарної політики Національного банку України.

Основні монетарні параметри грошово-кредитного ринку України у жовтні 2001 р.

Механізми та обсяги рефінансування Національним банком України комерційних банків у 2001 р. та жовтні 2001 р.

		Відсотки	
Показники	2001 р.	У тому числі за жовтень	
Випущено в обіг платіжних засобів для рефінансування комерційних банків, усього	100	100	
У тому числі через:			
— кредити "овернайт"	84.4	90.6	
— кредити, продані на тендері	6.8	9.4	
— операції РЕПО	4.3	—	
— інші механізми	4.5	—	

Середня процентна ставка за кредитами Національного банку України, наданими комерційним банкам у 2001 р. та жовтні 2001 р.

		Відсотки	
Показники	2001 р.	У тому числі за жовтень	
Середня процентна ставка за кредитами Національного банку України, усього	18.3	17.6	
У тому числі за:			
— кредитами "овернайт"	20.9	17.7	
— кредитами, проданими на тендері	16.2	17.0	
— операціями РЕПО	22.0	—	
— іншими інструментами	21.0	—	

Процентні ставки комерційних банків за кредитами та депозитами у національній валюті у жовтні 2001 р.*

		Відсотки річних	
Показники		Жовтень 2001 р.	
На міжбанківському ринку:			
	за кредитами, наданими іншим банкам	21.78	
	за кредитами, отриманими від інших банків	21.72	
	за депозитами, розміщеними в інших банках	14.58	
	за депозитами, залученими від інших банків	10.84	
На небанківському ринку:			
	за кредитами	30.80	
	за депозитами	12.96	

* За щоденною звітністю банків.

Темпи зростання грошової маси у січні — жовтні 2001 р.

Агрегати грошової маси	01.01. 2001 р.	01.02. 2001 р.	01.03. 2001 р.	01.04. 2001 р.	01.05. 2001 р.	01.06. 2001 р.	01.07. 2001 р.	01.08. 2001 р.	01.09. 2001 р.	01.10. 2001 р.	01.11. 2001 р.
Готівка. Гроші поза банками											
Грошова маса (M0), % до початку року	100.0	92.6	95.3	99.5	106.3	105.1	113.2	115.6	121.3	126.7	130.4
M0 + кошти до запитання та на розрахункових і поточних рахунках у національній валюті											
Грошова маса (M1), % до початку року	100.0	94.0	96.3	102.1	105.1	108.8	114.9	116.5	119.4	124.8	127.3
M1 + строкові депозити та інші кошти в національній та іноземній валютах											
Грошова маса (M2), % до початку року	100.0	96.2	98.6	103.2	106.5	110.2	116.0	117.3	120.3	124.6	128.1
M2 + цінні папери											
Грошова маса (M3), % до початку року	100.0	96.0	98.6	102.9	106.3	109.6	115.2	116.5	119.3	123.5	127.0

Примітка. Облікова ставка Національного банку України у жовтні 2001 р. не змінювалася і починаючи з 10.09.2001 р. становить 15% річних. Ломбардна ставка НБУ відповідає розміру процентної ставки за кредитами "овернайт" і починаючи з 9 квітня 2001 р. визначається та доводиться до суб'єктів банківської системи щоденно. Норму формування комерційними банками обов'язкових резервів починаючи із 16 січня 2001 р. диференційовано залежно від видів залучених коштів (див. "Вісник НБУ", № 3, 2001 р.). Із 15 квітня 2001 р. норму формування банками обов'язкових резервів за довгостроковими депозитами юридичних осіб у національній валюті встановлено в розмірі 11%, а за довгостроковими депозитами фізичних осіб у національній валюті — 9%.

Із 1 травня 2001 року контроль за формуванням комерційними банками обов'язкових резервів здійснюється один раз на місяць.

На замовлення "Вісника НБУ" матеріали підготовлено працівниками департаменту монетарної політики Національного банку України.

Структура та динаміка зростання банківських пасивів, або Колективний портрет українського вкладника

У № 9 "Вісника НБУ" за 2001 рік автор — наш постійний позаштатний оглядач — проаналізував основні тенденції розвитку кредитного ринку в Україні, відтворивши своєрідний колективний портрет вітчизняного позичальника. Цього разу, продовжуючи тему, він аналізує ключові тенденції у сфері залучення коштів, акцентуючи увагу на характерних рисах вітчизняного вкладника.

Український ринок кредитних ресурсів умовно можна поділити на три основні сектори:

♦ кредити, що надаються комерційними банками кінцевим позичальникам;

гого секторів українського ринку кредитних ресурсів. У цій статті детальніше проаналізуємо третій — строкові депозити та інші залучені кошти підприємств і населення, тобто пасиви комерційних банків. Їх аналіз за період із 1991 по

мої ваги залишків на валютних рахунках; до кінця 1997 р. — її зниження до 26% (у результаті сповільнення темпів інфляції). Наприкінці 1998 р. зазначений показник збільшився до 39, а наприкінці 1999 р. — до 44% (внаслідок

Таблиця 1. Кошти на рахунках підприємств, організацій та населення в комерційних банках (за видами валют)

На кінець періоду	Національна валюта		Іноземна валюта		Разом	
	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%
1991 р.	2	100	0	0	2	100
1992 р.	18	90	2	10	20	100
1993 р.	254	72	99	28	353	100
1994 р.	1 401	58	1 021	42	2 422	100
1995 р.	2 710	63	1 577	37	4 287	100
1996 р.	3 583	70	1 562	30	5 145	100
1997 р.	4 707	74	1 650	26	6 357	100
1998 р.	5 046	61	3 232	39	8 278	100
1999 р.	6 830	56	5 326	44	12 156	100
2000 р.	11 433	62	7 152	38	18 585	100
6 місяців 2001 р.	14 052	64	7 855	36	21 907	100

Таблиця 2. Кошти у національній валюті на рахунках підприємств, організацій та населення в комерційних банках (за строками погашення)

На кінець періоду	До запитання		Строкові		Довгострокові		Разом	
	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%
1991 р.	1	50	1	50	0	0	2	100
1992 р.	15	83	3	17	0	0	18	100
1993 р.	206	81	48	19	0	0	254	100
1994 р.	1 067	76	334	24	0	0	1 401	100
1995 р.	2 123	78	587	22	0	0	2 710	100
1996 р.	2 595	72	988	28	0	0	3 583	100
1997 р.	2 981	63	1 726	37	0	0	4 707	100
1998 р.	3 203	63	1 563	31	280	6	5 046	100
1999 р.	4 557	67	1 934	28	339	5	6 830	100
2000 р.	7 987	70	2 888	25	558	5	11 433	100
6 місяців 2001 р.	9 385	67	3 628	26	1 039	7	14 052	100

♦ міжбанківські кредити і депозити;
♦ строкові депозити та інші залучені кошти підприємств і населення.

У № 9 (2001 р.) "Вісника НБУ" ми розглянули динаміку та основні тенденції розвитку першого і частково дру-

2001 рік дає підстави виокремити такі головні тенденції розвитку цього сектору ринку кредитних ресурсів.

1. Наприкінці 1994 р. (внаслідок високих темпів інфляції та накопичення валюти підприємствами-експортерами) спостерігалось зростання до 42% пито-

валютно-фінансової кризи). За станом на середину 2001 р. він зменшився до 36% (у результаті подолання наслідків валютно-фінансової кризи).

Загальна сума залучених комерційними банками коштів підприємств, організацій і фізичних осіб у національній та

Таблиця 3. Кошти в іноземній валюті на рахунках підприємств, організацій та населення в комерційних банках (за строками погашення)

На кінець періоду	До запитання		Строкові		Довгострокові		Разом	
	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%
1992 р.	—	—	—	—	—	—	2	100
1993 р.	—	—	—	—	—	—	99	100
1994 р.	—	—	—	—	—	—	1 021	100
1995 р.	973	62	605	38	0	0	1 577	100
1996 р.	907	58	655	42	0	0	1 562	100
1997 р.	839	51	811	49	0	0	1 650	100
1998 р.	1 782	55	1 196	37	255	8	3 232	100
1999 р.	3 033	57	1 959	37	334	6	5 326	100
2000 р.	3 362	47	3 235	45	555	8	7 152	100
6 місяців 2001 р.	3 434	44	3 484	44	937	12	7 855	100

Таблиця 4. Кошти на рахунках підприємств, організацій та населення в комерційних банках (за формами власності вкладників)

На кінець періоду	Форма власності								Разом	
	приватна (включаючи фізичних осіб)		колективна		державна		міжнародних організацій та юридичних осіб інших держав			
	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%
1995 р.	642	15	2 277	53	1 367	32	0	0	4 287	100
1996 р.	1 289	25	2 744	53	1 112	22	0	0	5 145	100
1997 р.	2 400	38	3 074	48	883	14	0	0	6 357	100
1998 р.	3 519	43	3 158	38	1 428	17	172	2	8 278	100
1999 р.	4 812	40	4 723	39	2 440	20	181	1	12 156	100
2000 р.	7 386	40	7 374	40	3 525	19	299	2	18 585	100
6 місяців 2001 р.	9 318	43	8 441	39	3 813	17	335	2	21 907	100

іноземній валюті стабільно зростала протягом усього розглянутого періоду (див. таблицю 1), сягнувши на 01.07.2001 р. 21 907 млн. грн.

Слід зауважити, що збільшення обсягів залучених коштів у національній та іноземній валютах відбувалося завдяки різним чинникам і з різною швидкістю. Якщо коливання показника залишків на рахунках у національній валюті резонували в основному з коливаннями обсягу грошової маси, то на показник залишків на рахунках у іноземній валюті впливало кілька чинників: поточний баланс між експортом та імпортом, коливання валютного курсу гривні, застосування (або скасування) чи відсутність обов'язкового продажу валютної виручки тощо.

Відомо, що високі темпи інфляції за інших незмінних умов провокують підприємства і населення зберігати кошти у вільно конвертованій валюті (на яких саме рахунках — розрахункових чи строкових депозитних — у даному разі не так важливо). Саме це (а також лібералізація зовнішньої торгівлі та зростання експорту) спонукало економічних суб'єктів до кінця 1994 р. швидкими темпами нарощувати залишки на валютних рахунках.

Починаючи з 1995 року валютний курс гривні коливався значно повільніше, темпи інфляції знизилися, що спричинилося до відповідного зменшення (наприкінці 1997 р. — до 26%)

питомої ваги валютних вкладів у загальній сумі залучених коштів.

Проте влітку 1998 р. світова валютно-фінансова криза зачепила й Україну, спровокувавши "втечу від гривні", що знайшло своє відображення в зростанні протягом 1998—1999 років питомої ваги валютних залишків до рівня 44%.

Одужання економіки, яке спостерігається в останні роки, зумовило зниження питомої ваги валютних пасивів (за станом на 01.07. 2001 р. — до 36%).

2. Частка короткострокових (до року) депозитів у національній валюті впродовж 1995—1997 років збільшилася (в результаті зниження темпів інфляції та завдяки розвитку ринку ОВДП) із 22 до 37%; у подальшому вона зменшилася (за станом на 01.07.2001 р. — до 26%). Питома вага довгострокових депозитів у національній валюті протягом останніх років зростала стабільно і на 01.07.2001 р. становила 7%, що є ознакою подолання економічної кризи та зростання довіри до вітчизняних банків.

Нагадаємо, що при високих темпах інфляції (за інших незмінних умов) підприємства і населення здебільшого уникають строкових депозитів (населення зберігає кошти поза банками у вигляді вільно конвертованої валюти, а підприємства — на розрахункових рахунках, швидкість обертання грошей на яких в умовах інфляції дуже висока). Тож не дивно, що в 1995—1997 роках,

коли суттєво сповільнилися темпи інфляції, питома вага строкових депозитів у національній валюті збільшилася з 22 до 37% (див. таблицю 2). Крім того, у цей період в Україні швидкими темпами розвивався ринок державних боргових зобов'язань, і банки активно залучали строкові депозити підприємств та населення, акумулюючи кошти для купівлі ОВДП.

Фінансова криза 1998 року спричинила вплив ресурсів із депозитних рахунків (значна частина вкладників — фізичних осіб "про всяк випадок" вилучила свої кошти з банків, а підприємства перевели їх із депозитних на розрахункові рахунки, оскільки в умовах зростання цін їм було вигідніше прискорити обертання грошей).

3. Серед інших характерних тенденцій — коливання (з незначною амплітудою — 37—49%) короткострокових депозитів у іноземній валюті (див. таблицю 3); зменшення з 62% у 1995 р. до 44% за станом на 01.07.2001 р. питомої ваги валютних коштів до запитання; збільшення частки довгострокових валютних депозитів до 12% (що теж є результатом подолання економічної кризи та зростання довіри до банків).

Парадокс, але наслідки валютно-фінансової кризи можуть бути не лише негативними. Як відомо, знецінення національної валюти спричинило зростання цін на імпортовані товари, що стимулювало збільшення попиту на товари

Таблиця 5. Кошти на рахунках підприємств, організацій та населення в комерційних банках
(за організаційно-правовими формами господарювання вкладників)

Організаційно-правові форми господарювання	Кошти на кінець періоду					
	1999 р.		2000 р.		6 місяців 2001 р.	
	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%
Усього	12 156	100	18 585	100	21 974	100
У тому числі						
1. Кошти суб'єктів господарювання	7 836	64	11 941	64	13 320	61
Суб'єктів підприємницької діяльності:	6 916	57	10 518	57	11 847	54
індивідуальних підприємств	4	0	8	0	5	0
сімейних підприємств	0	0	0	0	0	0
приватних підприємств	430	4	595	3	650	3
колективних підприємств	681	6	1 158	6	1 241	6
державних підприємств	1 548	13	2 260	12	2 481	11
державних комунальних підприємств	74	1	116	1	139	1
спільних підприємств	172	1	251	1	248	1
підприємств, заснованих на повній власності	48	0	123	1	148	1
кооперативів	33	0	55	0	58	0
орендних підприємств	9	0	14	0	12	0
селянських (фермерських) підприємств	5	0	15	0	15	0
споживчих товариств	5	0	10	0	12	0
спілок споживчих товариств	5	0	5	0	6	0
акціонерних товариств	2 057	17	2 944	16	3 240	15
товариств із обмеженою відповідальністю	1 407	12	2 218	12	2 724	12
товариств із додатковою відповідальністю	21	0	50	0	35	0
повних товариств	6	0	7	0	7	0
командитних товариств	1	0	5	0	2	0
асоціацій	33	0	54	0	54	0
корпорацій	40	0	51	0	63	0
консорціумів	3	0	30	0	1	0
концернів	9	0	14	0	7	0
об'єднань	37	0	84	0	87	0
дочірніх підприємств	249	2	351	2	441	2
підприємств	37	0	99	1	171	1
Організацій, що не займаються підприємницькою діяльністю:	656	5	715	4	739	3
бюджетних організацій	205	2	170	1	122	1
закладів	42	0	61	0	48	0
установ	112	1	179	1	193	1
організацій орендарів	2	0	1	0	1	0
організацій покупців	0	0	1	0	1	0
політичних партій	4	0	7	0	5	0
громадських організацій	90	1	132	1	141	1
релігійних організацій	10	0	8	0	15	0
профспілкових організацій	87	1	111	1	149	1
благодійних фондів	106	1	46	0	65	0
Відокремлених підрозділів:	264	2	708	4	734	3
філій	131	1	259	1	296	1
представництв	12	0	14	0	11	0
підрозділів	121	1	435	2	426	2
2. Кошти фізичних осіб	4 319	36	6 644	36	8 654	39

вітчизняного виробництва і певною мірою посприяло розвитку економіки. Саме зменшення попиту на імпортні товари, на мою думку, пояснюється відносно скорочення залишків на розрахункових валютних рахунках.

4. Питома вага коштів державних підприємств зменшилася із 32% у 1995 р. до 17% за станом на 01.07.2001 р., коштів колективних підприємств — із 53% у 1995 р. до 39% на 01.07.2001 р.; частка коштів приватних підприємств, навпаки, збільшилася — з 15% у 1995 р. до 43% на 01.06.2001 р. (див. таблицю 4). Витоки цієї тенденції беруть початок у розвитку

ринкових відносин узагалі та в активізації процесу приватизації зокрема. Ринок депозитів фізичних осіб упродовж аналізованого періоду також розвивався досить швидкими темпами. Зменшення питомої ваги вкладів державних підприємств теж пов'язане з розвитком ринкових відносин. Що ж до зменшення залишків на рахунках підприємств колективної форми власності, то на цей процес вплинули, на мою думку, принаймні три негативних чинники:

♦ криза платежів, яка зумовила нестачу обігових коштів насамперед у великих колективних (колишніх держав-

них) підприємств;

- ♦ бартеризація торговельних зв'язків;
- ♦ розвиток тіньової економіки.

5. Упродовж досліджуваного періоду в структурі залучених коштів збільшувалася питома вага вкладів населення, сягнувши на 01.07.2001 р. 39%. Це відбувалося на тлі зменшення частки залишків коштів акціонерних товариств, державних, приватних підприємств, а також організацій, які не займаються підприємницькою діяльністю. Зауважимо, що питома вага товариств із обмеженою відповідальністю та колективних підприємств залишилася незмін-

Таблиця 6. Кошти на рахунках підприємств, організацій та населення в комерційних банках (за видами економічної діяльності)

Види економічної діяльності	На кінець періоду			
	2000 р.		6 місяців 2001 р.	
	млн. грн.	%	млн. грн.	%
Усього	18 585	100	21 974	100
У тому числі				
1. Кошти суб'єктів господарювання	11 941	64	13 320	61
Сільське господарство, мисливство та лісове господарство	246	1	338	2
Рибне господарство	8	0	10	0
Добувна промисловість	233	1	309	1
Обробна промисловість	2 552	14	3 007	14
Виробництво електроенергії, газу та води	340	2	408	2
Будівництво	502	3	478	2
Оптова і роздрібна торгівля; торгівля транспортними засобами, послуги з ремонту	2 794	15	3 131	14
Готелі та ресторани	57	0	92	0
Транспорт	1 948	10	1 963	9
Фінансова діяльність	722	4	845	4
Операції з нерухомістю та послуги юридичним особам	1 196	6	1 247	6
Державне управління	305	2	313	1
Освіта	115	1	108	0
Охорона здоров'я та соціальна допомога	108	1	204	1
Колективні, громадські та особисті послуги	677	4	798	4
Послуги домашньої прислуги	5	0	0	0
Екстериторіальна діяльність	132	1	70	0
2. Кошти фізичних осіб	6 644	36	8 654	39

Таблиця 7. Кошти на рахунках підприємств, організацій та населення в комерційних банках (за галузями)

Галузі	За станом на 01.07.2001 р.	
	млн. грн.	%
Усього	21 974	100
У тому числі		
1. Кошти суб'єктів господарювання	13 320	61
Промисловість	3 667	17
У тому числі:		
електроенергетика	349	2
паливна промисловість	345	2
чорна металургія	438	2
машинобудування і металообробка	1 001	5
харчова промисловість	495	2
Сільське господарство	339	2
Транспорт	867	4
Зв'язок	1 117	5
Будівництво	621	3
Торгівля та громадське харчування	2 806	13
Матеріально-технічне забезпечення та збут	150	1
Загальна комерційна діяльність із забезпечення функціонування ринку	248	1
Житлово-комунальне господарство	172	1
Охорона здоров'я, фізична культура і соцзабезпечення	228	1
Культура та мистецтво	68	0
Наука і наукове обслуговування	551	3
Фінанси, кредит, страхування, пенсійне забезпечення	777	4
2. Кошти фізичних осіб	8 654	39

ною. Розгорнутий цифровий аналіз структури залучених коштів комерційних банків за організаційно-правовими формами господарювання вкладників подано в таблиці 5.

6. Стосовно видів економічної діяльності вкладників (див. таблицю 6) за

питомою вагою нині домінують оптова і роздрібна торгівля (14—15%) та обробна промисловість (14%), частка транспорту становить 9—10, операцій із нерухомістю і послуг юридичним особам — 6, колективних, громадських та персональних послуг — 4, фінансової

діяльності — 4, будівництва — 2—3, виробництва води, газу, електроенергії — 2, сільського господарства, мисливства і лісового господарства — 1—2, державного управління — 1—2%.

7. Серед галузей, у яких працюють вкладники (див. таблицю 7), за питомою

Таблиця 8. Кошти на рахунках підприємств, організацій та населення в комерційних банках (за секторами економіки)

На кінець періоду	Сектор								Разом	
	фінансовий (небанківський)		нефінансовий		домашні господарства		некомерційні організації, що обслуговують домашні господарства			
	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%
1995 р.	17	0	3 473	81	641	15	156	4	4 287	100
1996 р.	7	0	3 608	70	1 289	25	241	5	5 145	100
1997 р.	6	0	3 765	59	2 400	38	186	3	6 357	100
1998 р.	224	3	4 695	57	3 218	39	141	2	8 278	100
1999 р.	210	2	7 224	59	4 405	36	318	3	12 156	100
2000 р.	333	2	11 117	60	6 801	37	334	2	18 585	100
6 місяців 2001 р.	433	2	12 483	57	8 591	39	399	2	21 907	100

Таблиця 9. Кошти на рахунках підприємств, організацій та населення в комерційних банках (за регіонами)

Регіони	За станом на 01.07.2001 р.	
	млн. грн.	%
Усього	21 974	100
У тому числі:		
м. Київ	7 536	34.3
Дніпропетровська область	2 297	10.5
Донецька область	1 905	8.7
Харківська область	1 230	5.6
Запорізька область	1 152	5.2
Львівська область	1 001	4.6
Одеська область	964	4.4
Автономна Республіка Крим	784	3.6
Полтавська область	777	3.5
Луганська область	611	2.8
Миколаївська область	359	1.6
Черкаська область	346	1.6
Івано-Франківська область	274	1.2
Київська область	264	1.2
Чернігівська область	259	1.2
Вінницька область	249	1.1
Житомирська область	248	1.1
Сумська область	242	1.1
Херсонська область	229	1.0
Хмельницька область	223	1.0
Волинська область	207	0.9
Тернопільська область	191	0.9
Кіровоградська область	179	0.8
Рівненська область	166	0.8
Закарпатська область	161	0.7
Чернівецька область	120	0.5

вагою домінують промисловість (17%), торгівля і громадське харчування (13%), частка зв'язку становить 5, транспорту — 4, фінансів, кредиту, страхування, пенсійного забезпечення — 4, будівництва — 3, науки й наукового обслуговування — 3%.

8. Щодо секторів економіки, у яких працюють вкладники (див. таблицю 8), то тут переважають нефінансовий сектор і домашні господарства. Щоправда, частка першого поступово зменшується — з 81% у 1995 р. до 57% на 01.07.2001 р., тоді як питома вага домашніх господарств, навпаки, зростає — з 15% у 1995 р. до 39% на 01.07.2001 р. Стосовно ж фінансового (небанківського) сектору та некомерційних організацій, які обслуговують домашні господарства, їх частка в обсягу залучених коштів є незначною — близько 2%.

9. Структура залучених коштів за регіонами (див. таблицю 9) украй розбалансована: переважають столиця (34%) та деякі промислово розвинуті області — Дніпропетровська, Донецька, Харківська, Запорізька.

10. Розподіл вкладів населення у національній валюті за строками (див. таблицю 10) відображає такі тенденції:

♦ зростає питома вага строкових депозитів (із 28% у 1992 р. до 64% у 1997 р., що відповідає динаміці сповільнення темпів інфляції);

Таблиця 10. Вклади населення в комерційних банках у національній валюті (за строками)

На кінець періоду	До запитання		Строкові		Довгострокові		Разом	
	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%		
1991 р.	0.7	58	0.5	42		0	1.2	100
1992 р.	1.8	72	0.7	28		0	2.5	100
1993 р.	16	53	14	47		0	30	100
1994 р.	96	45	118	55		0	214	100
1995 р.	257	51	248	49		0	504	100
1996 р.	389	41	562	59		0	951	100
1997 р.	578	36	1 035	64		0	1 612	100
1998 р.	581	32	1 002	55	241	13	1 824	100
1999 р.	744	34	1 141	53	282	13	2 167	100
2000 р.	1 171	35	1 676	51	467	14	3 315	100
6 місяців 2001 р.	1 620	36	2 044	46	789	18	4 453	100

Таблиця 11. Вклади населення в комерційних банках у іноземній валюті (за строками)

На кінець періоду	До запитання		Строкові		Довгострокові		Разом	
	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%
1995 р.	49	44	62	56		0	111	100
1996 р.	91	33	185	67		0	276	100
1997 р.	166	24	519	76		0	685	100
1998 р.	253	20	844	67	168	13	1 265	100
1999 р.	507	24	1 372	65	236	11	2 115	100
2000 р.	858	26	1 968	60	440	13	3 266	100
6 місяців 2001 р.	978	25	2 241	57	700	18	3 919	100

Таблиця 12. Вклади населення в комерційних банках (за регіонами)

Регіони	За станом на 01.07.2001 р.	
	млн. грн.	%
Усього	8 585	100
У тому числі:		
м. Київ	2 268	26.4
Дніпропетровська область	1 167	13.6
Донецька область	876	10.2
Львівська область	579	6.7
Запорізька область	371	4.3
Одеська область	345	4.0
Харківська область	323	3.8
Автономна Республіка Крим	314	3.7
Полтавська область	297	3.5
Луганська область	261	3.0
Черкаська область	212	2.5
Івано-Франківська область	174	2.0
Миколаївська область	160	1.9
Чернігівська область	127	1.5
Херсонська область	123	1.4
Волинська область	117	1.4
Житомирська область	114	1.3
Вінницька область	112	1.3
Сумська область	112	1.3
Тернопільська область	100	1.2
Кіровоградська область	91	1.1
Хмельницька область	84	1.0
Київська область	73	0.9
Рівненська область	73	0.9
Закарпатська область	58	0.7
Чернівецька область	54	0.6

Потребує пояснення також доволі активне використання розрахункових рахунків населенням, адже, здавалося б, людям вигідніше класти гроші на депозити й отримувати проценти. На мою думку, ця активність в основному пов'язана із внесенням коштів на СКР (спеціальні карткові рахунки) під час купівлі звичайної дебетної банківської платіжної картки, а також із застосуванням безготівкової форми розрахунків із зарплати, яка останнім часом набуває дедалі більшої популярності.

11. Аналіз структури вкладів населення в іноземній валюті за строками (див. таблицю 11) свідчить про такі тенденції:

♦ питома вага валютних вкладів “до запитання” стабільно зменшується — із 44% у 1995 р. до 25% за станом на 01.07.2001 р. (це, очевидно, пояснюється психологією вкладника — фізичної особи: якщо людина уже довірилася тому чи іншому банку, то ризикує до кінця й укладає з ним строкову депозитну угоду);

♦ частка довгострокових валютних вкладів постійно збільшується (на 01.07.2001 р. вона сягнула 18%), що свідчить про зростання довіри населення до банків;

♦ питома вага короткострокових валютних депозитів в умовах високої інфляції закономірно зростає, а з уповільненням її темпів зменшується; починаючи з 1998 р. частка цих вкладів

Таблиця 13. Кошти, залучені комерційними банками на міжбанківському ринку

На кінець періоду	Коррахунки		Розрахунки платіжними картками		Строкові депозити		Разом		Національна валюта		Іноземна валюта		Разом	
	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%
1998 р.	754	77	0	0	226	23	980	100	143	15	837	85	980	100
1999 р.	666	66	0	0	336	34	1 002	100	268	27	734	73	1 002	100
2000 р.	697	46	10	1	818	54	1 525	100	759	50	766	50	1 525	100
6 місяців 2001 р.	986	47	12	1	1 082	52	2 080	100	1 021	49	1 060	51	2 080	100

♦ від 1998 року по нинішній час зменшується частка короткострокових депозитів, що, безумовно, спричинене постійним зростанням питомої ваги довгострокових депозитів, яка за станом на 01.07.2001 р. сягнула 18%).

Збільшення обсягів довгострокових депозитів, на мою думку, пов'язане не лише з дедалі частішими випадками ук-

ладення довгострокових (на термін понад рік) депозитних угод, а й із активнішим використанням банківських рахунків для будівництва житла (як відомо, в цьому процесі, крім банку та фізичної особи, бере участь і будівельна фірма, тобто населення вкладає готівку на рахунок у банку, який у свою чергу фінансує будівництво).

постійно скорочувалася — із 76% наприкінці 1997 р. до 57% на 01.07.2001 р.

Розглянуті тенденції, на мій погляд, пов'язані зокрема із суттєвою різницею між процентними ставками за депозитами у гривнях і в іноземній валюті (за депозитами у гривнях вони майже вдвічі вищі). Як доводить практика, в умовах низької інфляції доцільно переводити

Таблиця 14. Групування комерційних банків за розміром сплаченого статутного капіталу в 1994–1997 рр.

Мільйони гривень																					
На кінець періоду	До 1 млн. грн.			1–2 млн. грн.			2–3 млн. грн.			3–10 млн. грн.			10–70 млн. грн.			Понад 70 млн. грн.			Разом		
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
1994 р.	209	40	45	7	10	11	1	3	3	2	14	16	1	20	23	0	0	0	220	88	100
1995 р.	113	47	9	60	89	16	15	38	7	15	74	14	6	186	34	1	107	20	210	541	100
1996 р.	21	10	1	56	86	8	47	117	11	49	268	24	12	300	27	3	316	29	188	1 098	100
1997 р.	2	1	0	4	5	0	69	166	11	78	407	26	33	584	37	3	397	25	189	1 560	100

1 – Кількість діючих банків.

2 – Сплачений статутний фонд, млн. грн.

3 – Питома вага у загальній сумі капіталу банківської системи.

Таблиця 15. Групування комерційних банків за розміром сплаченого статутного капіталу у 1998–2001 рр.

Мільйони гривень																					
На кінець періоду	До 2 млн. грн.			2—3 млн. грн.			3—5 млн. грн.			5—10 млн. грн.			10—50 млн. грн.			Понад 50 млн. грн.			Разом		
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
1998 р.	2	1.3	0	29	70	3	33	127	6	64	456	22	43	764	36	7	688	33	178	2 107	100
1999 р.	1	1	0	4	9	0	7	32	1	61	456	16	81	1 521	52	10	896	31	164	2 914	100
2000 р.	1	1	0	1	2	0	0	0	0	25	200	5	113	2 247	61	14	1 215	33	154	3 666	100
6 місяців 2001 р.	1	1	0	1	2	0	0	0	0	22	180	4	113	2 327	58	17	1 518	38	154	4 028	100

1 – Кількість діючих банків.

2 – Сплачений статутний фонд, млн. грн.

3 – Питома вага у загальній сумі капіталу банківської системи.

валютні строкові депозити у гривневі.

12. Регіональний розподіл вкладів населення (див. таблицю 12) розбалансований — домінує Київ (26%), Дніпропетровська (14%) та Донецька (10%) області.

13. Структура ресурсів, залучених банками на міжбанківському ринку, відображає такі основні тенденції:

- ♦ питома вага залучених на цьому ринку валютних ресурсів останніми роками стабільно зменшується (з 85% наприкінці 1998 р. до 51% за станом на 01.07.2001 р.). Причому це відбувається на тлі відповідного зростання частки залучених коштів у гривнях — із 15% наприкінці 1998 р. до 49% на 01.07.2001 р.;

- ♦ питома вага залишків на коррахунках протягом 1998–2001 років зменшилася із 77 до 47%, частка строкових депозитів, навпаки, зросла — з 23 до 52%.

З огляду на зазначені вище тенденції доцільно нагадати, що рахунок “Лоро” — це рахунок, відкритий у банку іншим банком-кореспондентом, а “Ностро” — рахунок банку, відкритий в іншому банку-кореспонденті. Інакше кажучи, кошти на “Лоро”-рахунках — це кошти іншого банку, тобто вони є пасивами, а кошти на “Ностро”-рахунках — активами. Україна має сучасну, надійну і швидкісну систему електронних платежів (СЕП). Отож, на мою думку, для розрахунків у межах країни немає потреби застосовувати “Лоро”- і “Ностро”-рахунки. Вони здебільшого використовуються для експортно-імпорتنних платежів, понад 90% яких провадяться в іноземній валюті.

Банківські пасиви складаються з двох частин — залучених коштів і капіталу. Структуру залучених коштів за різноманітними їх класифікаціями розглянуто вище. Капітал, з точки зору обліку, — це залишкова частина активів після відрахування всіх зобов'язань (залучених коштів). Як відомо, основні складові капіталу — статутний фонд, резерви, прибуток поточного та минулих років.

Розглянути динаміку всіх складових капіталу банківської системи України в межах однієї статті неможливо. Тому обмежимося лише його статутним сегментом.

14. Для динаміки сплаченого протягом 1994–2001 років статутного фонду банківської системи (див. таблицю 14) характерні такі основні ознаки:

- ♦ стрімке зростання (у 6 разів) сплаченого статутного капіталу банківської системи впродовж 1995 р.;

- ♦ наявність протягом усього розглянутого періоду суттєвих диспропорцій між капіталізацією великих і малих банків.

Пояснення різкого збільшення у 1995 році сплаченого статутного капіталу просте. В умовах високої інфляції (згадаймо: у 1993 р. вона сягнула 10156%, у 1994 р. — 401%) розмір капіталу не мав для банків суттєвого значення, оскільки його реальний (валютний) еквівалент постійно знецінювався, тож банки й не розраховували на те, що цей капітал у разі потреби виконає функцію “грошей, збережених на чорний день”. 1995-й став першим роком суттєвого сповільнення темпів інфляції і, що не менш важливо, перемоги над високими інфля-

ційними очікуваннями. Це стимулювало банки нарощувати обсяги капіталу, адже вони вже не могли розраховувати на інфляційне знецінення наданих у кредит коштів.

У перші роки існування банківської системи України диспропорція між капіталізацією великих і малих банків була надзвичайною. Так, наприкінці 1994 р. частка лише одного з великих банків у статутному фонді всієї системи становила 23%, тоді як сукупна частка 209 малих банків — 45% (у середньому по 0.2% на кожен банк).

Зазначена диспропорція зберігається й досі (див. таблицю 15). Щоправда вже не в таких масштабах: за станом на 01.07.2001 р. 17 найбільших банків володіли 38% статутного фонду банківської системи (в середньому — дещо більше 2% на кожен банк), а 113 — 58% (у середньому — по 0.5% на один банк).

Отже, як впливає із цього аналізу, структура та динаміка зростання пасивів комерційних банків України впродовж останнього десятиріччя відобразила як негативні, так і позитивні тенденції, властиві перехідній економіці, яка є неминучою передумовою побудови в країні повноцінної ринкової моделі господарювання.

Дмитро Гладких,

заступник начальника відділу економічного аналізу П'ятої київської філії АПББ “Аваль”, постійний позаштатний оглядач кредитного ринку “Вісника НБУ”. Кандидат економічних наук.

Лібералізація руху капіталу в країнах із перехідною економікою

Наприкінці жовтня Міжнародний валютний фонд, Банк Нідерландів і Національний банк України провели у Навчальному центрі НБУ міжнародну конференцію з питань лібералізації капіталу. Як зазначив заступник виконавчого директора Банку Нідерландів професор Аге Баккер, її головною метою був обмін досвідом для запобігання фінансовим кризам, до яких призводить передчасна лібералізація потоків капіталу: "Незважаючи на різні умови у різних країнах, ми вчимося на успіхах і помилках один одного. Спільні дискусії допоможуть країнам із перехідною економікою знайти власні, оптимальні для них підходи, що дасть змогу отримати вигоду від лібералізації руху капіталу і водночас звести до мінімуму ризики, які супроводжують цей процес".

Учасники конференції

Рівень міжнародної конференції, що відбулася в Києві, визначався високим рангом її учасників. Відкрив конференцію перший заступник Голови Національного банку України **Анатолій Шаповалов**. Її робота розпочалася доповіддю директора департаменту монетарних і валютних справ Міжнародного валютного фонду **Стефана Інгвеса**. Затим про зв'язок руху капіталу з ринковим реформуванням економіки розповіли **Алан Роу** та **Стівен Пічі** з університету міста Ворвік (Великобританія). Жваве обговорення викликала доповідь професора економіки університету Кореї **Юнг Чул Парка**, який узагальнив досвід економічного розвитку східно-азіатських країн. Серед учасників дискусії — співробітник Директорату фінансових, бюджетних і підприємницьких справ Організації економічного співробітництва і розвитку **Єва Тіель**. Свого часу пані Тіель брала участь у розробці політики ОЕСР і ЄБРР для країн із перехідною економікою. Нині вона проводить дослідження для Комісії з питань руху капіталу і прихованих операцій. Досвід розвинутих країн щодо лібералізації руху капіталу — тема доповіді заступника виконавчого директора Банку Нідерландів, професора кафедри з питань грошей та банківської справи університету Фріє в Амстердамі **Аге Баккера**. Лібералізації капіталу і реформам фінансових ринків у країнах перехідної економіки присвятив виступ професор **Віллем Буйтер**, колишній член Комітету монетарної політики Банку Англії, а нині головний економіст Європейського банку реконструкції та розвитку.

У доповідях працівників МВФ, Світового банку, інших визнаних фахівців Заходу узагальнено досвід майже ста країн світу. Втім, учасники конференції з не меншим інтересом слухали представників центральних банків країн Центральної та Східної Європи, які ділилися власним досвідом лібералізації руху капіталу. У доповідях **Анатолія Шаповалова**, заступника Голови Національного банку Хорватії **Бориса Вуйича**, **Єви Садовської-Цесляк** із Національного банку Польщі, віце-президента Національного банку Молдови **Вероніки Бакалу**, члена Ради Центрального банку Вірменії **Ваче Габрієляна**, члена Правління Болгарського національного банку **Гарабеда Мінасяна**, заступника голови Правління Національного банку Білорусі **Миколи Лузгіна** обстоювалася теза, що кожна країна має свій шлях до лібералізації капіталу, який визначається її своєрідністю та особливостями розвитку.

Активну участь у дискусіях узяли постійний регіональний представник МВФ у Центральній Європі **Роджер Норд**, співробітник Світового банку з питань фінансової політики, розвитку приватного та фінансового секторів, торгівлі, скорочення боргових зобов'язань, куратор Африканського регіону та відповідальний за відносини між СБ і Вірменією **Хайн Богаард**, представник Національного банку Австрії в Австрійському комітеті федерального боргу **Пітер Мушлехнер**, координатор технічної допомоги Банку Нідерландів **Боб Спінховен**, старший економіст департаменту монетарної та економічної політики Банку Нідерландів **Браян Чаплл**, директор департаменту валютного регулювання НБУ **Сергій Яременко**, керівник групи радників Голови НБУ **Валерій Литвицький**, представники Ради НБУ.

НОТАТКИ ДОПОВІДЕЙ

Стефан Інгвес

"Послідовність лібералізації рахунку операцій із капіталом і стабільність фінансового сектору"

Щоб підтримувати стабільність фінансового сектору в середовищі з високою мобільністю капіталу, потрібна чітка макроекономічна і фінансова політика, а також готовність фінансового сектору до руху капіталу. Знизити ризики нестабільності фінансового сектору допомагають послідовні заходи щодо лібералізації рахунку операцій із капіталом та їх координація з макроекономічною політикою і реформою фінансового сектору. Головні принципи такої координації повинні базуватися на оцінці індивідуальних особливостей для кожної країни; при цьому слід проявляти обережність і гнучкість.

Мобільність капіталів може як посилити, так і послабити стабільність фінансового сектору. Лібералізація розширює можливості збільшення інвестицій, дає змогу згладити споживання в часі та розподілити ризик. Вона забезпечує інвесторам країнокредиторів більші доходи, а позичальникам — легший доступ до фінансування, активізує внутрішніх інвесторів та підвищує ефективність фінансової системи. Рух капіталу в цілому сприяє фінансовій стабільності, оскільки стимулює економічне зростання, інвестиції, сприяє поширенню нових технологій та поживляє фінансовий ринок.

Утім, прямої залежності між потоком капіталу та економічним зростанням не встановлено: інколи спостерігалася статистично незначима чи навіть обернена залежність.

Лібералізація може спричинитися і

до фінансових криз — банківських, валютних, боргових: коли після періоду значного припливу починається раптовий відплив капіталу, виникає дефіцит ліквідності, зростають процентні ставки чи стрімко падає валютний курс. Іноді кризи продовжуються макроекономічними та фінансовими спадами, які посилюють один одного.

Приватним учасникам ринку при укладенні контрактів із зарубіжними партнерами доводиться зважати на низку факторів: у різних країнах діють різні принципи регулювання і нагляду, різні бухгалтерські стандарти, платіжні системи, юридичні та інституціональні засади, системи валютного регулювання. Це підвищує вірогідність таких ризиків, як кредитний або трансакційний.

Мобільність капіталу може також розширити можливості криміналітету щодо фінансових зловживань ("відмивання" грошей тощо) — особливо у країнах зі слабкою системою пруденційного нагляду.

Запровадивши належну макроекономічну політику, можна зменшити, але не усунути ризик раптового відпливу капіталу. Істотно впливає на пото-

до прозорості монетарної та фінансової політики і систему правил належної практики щодо фіскальної прозорості. Крім того, він установив стандарти розповсюдження економічних і фінансових даних.

Фінансова політика, що сприяє підвищенню стабільності фінансового сектору, базується на чотирьох засадах: сильній базі капіталу, адекватному управлінню ризиком, дисципліні фінансового сектору, добре організованих схемах системного управління та підтримки ліквідності.

Лібералізація рахунку операцій із капіталом у різних країнах відбувалася по-різному. Деякі з них переживали фінансові кризи, інші — ні. На основі теорії та аналізу досвіду багатьох країн МВФ розробив десять основних принципів, що визначають послідовність процесу лібералізації.

Лібералізацію слід проводити за оперативним планом, підготовка якого включає кілька стадій. По-перше, треба визначитися з необхідними макроекономічними, фінансовими та іншими реформами. Затим необхідно розробити широкую стратегію реформ, визначити їх пріоритетність і послі-

тору (FSAP) МВФ і Світовий банк уже провели вичерпний аналіз фінансових секторів країн-членів, зацікавлених у цьому.

Незважаючи на те, що дотримання належної послідовності та координація з макроекономічною політикою є вирішальними у процесі лібералізації рахунку операцій із капіталом, загальних правил такої послідовності не існує. Тож слід вивчати досвід інших країн, водночас враховуючи власні особливості фінансових та економічних структур. У десяти принципах, розроблених МВФ, наголошується на лібералізації насамперед довгострокових потоків, а вже потім — короткострокових. Принаймні будь-яка часткова рання лібералізація короткострокових потоків капіталу повинна супроводжуватися адекватними заходами пруденційного нагляду. Однак важливі не так темпи лібералізації, як послідовність заходів щодо її впровадження.

Алан Роу, Стивен Пічі

"Рух капіталу та програма реформ"

Теоретично лібералізація руху капіталу сприяє підвищенню темпів економічного зростання. Дослідження тенденцій руху капіталу в 1985—2000 роках свідчить про високу концентрацію прямих іноземних інвестицій: 80% від їх загальної суми припадає на десять відносно благополучних країн із перехідною економікою. Для цих інвестицій характерна більша стабільність порівняно з рухом портфельних та банківських інвестицій.

У країнах із великою часткою бідного населення рух приватного капіталу дуже обмежений. Його потоки незначні та продовжують скорочуватись у бідних країнах із високим рівнем заборгованості (їх близько 40). Прямі іноземні інвестиції майже не залежать від таких чинників, як місцезнаходження країни, близькість до фінансових центрів, чисельність населення, але значною мірою визначаються політикою держав та установ. Певну роль у залученні капіталу відіграють вихідні умови, проте їх можна поліпшити якісним упровадженням належної економічної політики. Нею мають передбачатися:

- стабільна макроекономічна ситуація (з урахуванням рівня інфляції);
- вільна торгівля та фінансування торговельних операцій;
- низький фіскальний дефіцит;
- прискорення приватизації;
- дерегуляція внутрішніх ринків;
- стабільне й передбачуване законодавче поле;

Момент відкриття конференції. Зліва направо: Стефан Інвес, Аге Баккер, Анатолій Шаповалов, Людмила Патенко (НБУ).

ки капіталу режим курсоутворення; волатильність потоків можна значно знизити за рахунок прозорішої монетарної та валютної політики. Так, якщо цілі політики недостатньо розкриті, іноземних інвесторів лякатиме запровадження валютного контролю, який обмежить можливості переводити свої кошти (коли країна, в яку вони інвестують, захоче використати контроль за рухом капіталу як інструмент боротьби за стабільність валютного курсу). З огляду на це МВФ розробив систему правил належної практики що-

довність. Насамкінець потрібно розробити детальні плани та графіки проведення кожної реформи. Ці плани необхідно час від часу переглядати і модернізувати.

МВФ допомагає країнам лібералізувати рахунки операцій із капіталом кількома шляхами. Фонд готовий надати технічну допомогу урядам щодо розробки стратегії, оперативного плану лібералізації та пов'язаних із нею реформ, а також щодо поліпшення банківського нагляду. За Програмою оцінки фінансового сек-

— низькі політичні ризики, в тому числі — відсутність корупції.

Надходження капіталу допомагають подолати бідність за таких передумов:

— у країні, куди надходить капітал, немає цінових та інших порушень;

— інформаційні проблеми (упереджений відбір, зловживання) не призводять до хронічного хибного розміщення ресурсів іноземних інвесторів;

— уряд функціонує достатньо ефективно;

— у країні стабільна макроекономічна ситуація, що дає змогу пристосовуватися до зовнішніх кризових явищ.

Для стабільного світового економічного розвитку, що передбачає рух капіталу в країни з перехідною економікою, забезпечений від фінансових катастроф, створюється нова міжнародна фінансова архітектура (МФА), основу якої становлять три головні елементи:

— вдосконалення нагляду (зокрема, впровадження програми FSAP — Оцінка фінансової стабільності — та Звіту про дотримання кодексів і стандартів ROCS);

— 12 ключових кодексів і стандартів належної практики щодо прозорості даних, регулювання та ринкової інфраструктури;

— більш структурована участь приватного сектору в подоланні криз.

Нова МФА не є панацеєю — вона становить лише основу для здійснення внутрішніх реформ. Однак не слід бездумно погоджуватися на “стандартні” реформи, якщо не створено передумови для їх успішного проведення. Та й у разі впровадження реформи слід розробляти з огляду на наслідки для подолання бідності.

Юнг Чул Парк

“Лібералізація рахунку операцій із капіталом: досвід Індонезії, Малайзії, Кореї і Таїланду”

Упродовж останніх чотирьох років із часу азіатської кризи 1997 р. Індонезія, Корея, Таїланд і Малайзія продемонстрували вражаюче відродження економіки. Три перші країни зверталися за допомогою до МВФ, погодившись на широкі структурні та інституціональні реформи, а Малайзія покладалася на власні сили. Вона прив'язала курс своєї національної валюти до долара США і запровадила контроль як за припливом, так і за відпливом капіталу — на відміну, скажімо, від Кореї, яка за програмою МВФ суттєво лібералізувала рахунок операцій із капіталом. Досвід цих двох країн дає змогу порівняти

вплив контролю капіталу та лібералізації на економічне відродження.

Детальний аналіз управління рахунком капіталу в чотирьох східноазійських країнах до кризи та після неї засвідчив: річ не в тім, чи треба країнам, де відбувається становлення ринкової економіки, лібералізувати рахунок операцій із капіталом. Проблема в тому, яким чином вони повинні це робити. Стосовно ж послідовності дій, спрямованих на більшу відкритість економіки та визначення передумов лібералізації, маємо чимало невирішених питань.

Учасники конференції високо оцінили можливості Навчального центру НБУ.

На нинішній стадії розвитку світової економіки немає переконливих доказів того, що глобальні фінансові ринки та пов'язані з їх функціонуванням міжнародні правила і стандарти спроможні краще запобігти фінансовим кризам, ніж внутрішні ринки окремих країн.

Анатолій Шаповалов

“Лібералізація руху капіталу в Україні”

Наприкінці XX століття на світовому ринку капіталів і міжнародних кредитів значно посилюлася конкуренція за залучення іноземних інвестицій.

Загальна проблема країн із перехідною економікою, до яких належить і Україна, — нестача власних коштів підприємств, зниження частки довгострокових кредитів, високі кредитні ставки, скорочення обсягів централізованих капітальних вкладень. Усе це ускладнює конкурентну боротьбу за інвестиції на світових ринках капіталу. Попри значний інвестиційний ризик, характерний для будь-якої країни

в період трансформації, українська економіка приваблює іноземних інвесторів:

— багатими природними ресурсами;

— значним промисловим і науково-технічним потенціалом;

— кваліфікованою і дешевою робочою силою;

— можливістю дешево купити підприємства та науково-технічні розробки;

— розвинутою інфраструктурою, яка водночас потребує модернізації;

— вигідним геополітичним розташуванням у Європі.

Іноземні інвестиції потрібні Ук-

раїні для фінансування платіжного балансу та економіки на мікро- й макрорівні, модернізації виробництва, ринкової та соціальної інфраструктури, ефективної взаємодії зі світовим господарством.

Хоча обсяги іноземних інвестицій в Україну порівняно з 1994 роком зросли більш як у 6 разів і становили на кінець першого півріччя 2001 року близько 12% від ВВП, у перерахунку на душу населення наша держава посідає останнє місце серед постсоціалістичних країн: 56 доларів США на кінець 1998 р., 88 доларів — за результатами першого півріччя 2001 р. (за даними на кінець 1997 р. цей показник для Угорщини становив 1550 доларів, Чехії — 840, Естонії — 760, Польщі — 220 доларів).

Одна з важливих проблем — форма ввезення іноземного капіталу. Протягом 1994—1996 років понад 50% залученого капіталу надходило в Україну у вигляді рухомого та нерухомого майна. Потому частка грошових внесків стала зростати і в першому півріччі 2001 р. вже становила 82%. Таку динаміку можна пояснити змінами у податковому законодавстві. Спочатку ввезення майнового

капіталу не обкладалося значним державним митом, але з 1996 року на території України було встановлено національний режим інвестиційної діяльності.

Традиційно основними інвесторами України є нерезиденти розвинутих країн світу: США, Нідерландів, Німеччини, Великобританії тощо. На кінець першого півріччя 2001 року їх частка становила 90% від загального обсягу інвестицій, тоді як на країни СНД і Балтії припадає лише 10%. Збільшуються обсяги надходжень із офшорних зон — із 6% від загального обсягу в 1994-му до 18% у 2001 році. Основна маса іноземного капіталу (19%) спрямована у харчову промисловість і переробку сільськогосподарської продукції — галузі зі швидкою окупністю, а також у оптову торгівлю й посередництво (13%), машинобудування і фінансову діяльність (по 8%).

Широкомасштабному залученню іноземних інвестицій перешкоджають:

- несприятливий інвестиційний клімат — громіздка (близько 70 нормативних і законодавчих актів) правова база і щорічна зміна законодавства, яким регулюються інвестиційні процеси;

- недосконалість національного інвестиційного менеджменту;

- фіскальний характер вітчизняної податкової системи;

- відсутність дієвої системи страхування іноземних інвестицій;

- недостатньо ефективна координація дій між державними структурами у цій галузі;

- неготовність керівників українських підприємств до ефективного використання інвестицій.

Не вирішено і проблему повернення капіталів, вивезених з України. Гальмує інвестиційний процес брак консалтингових та інформаційних фірм, недосконалість системи бухгалтерського обліку. Не відпрацьовано питання щодо вирішення конфліктних ситуацій, які виникають між вітчизняними та іноземними суб'єктами інвестиційної діяльності. В Україні бракує інвестиційних банків.

Щодо портфельних інвестицій, то їх головним недоліком є те, що це короткостроковий спекулятивний капітал, який позичають під надвисокі проценти. Крім того, в Україні немає ефективно діючого національного фондового ринку. Тому нині портфельні інвестиції несуттєво впливають на економічне зростання. Ефективнішими є інвестиції у вигляді довгострокового кредитування під помірні проценти.

Однією з пріоритетних функцій НБУ як центрального банку держави є створення необхідних умов для вільного руху капіталу за принципами, прийнятими у світовій практиці, з огляду на перспективи інтеграції України в ЄС і ГАТТ/СОТ. Для цього НБУ дієво сприяє залученню прямих іноземних інвестицій, іноземних кредитів у реальний сектор економіки, активізації приватизаційних процесів з участю нерезидентів, лібералізації зовнішньоекономічної діяльності резидентів, а також операцій на фондовому та міжбанківському валютному ринках.

Аби запобігти негативному впливу азіатської кризи 1997-го та російської фінансової кризи 1998 років на банківську систему України, НБУ довелося запровадити низку обмежень, пов'язаних із рухом капіталу. Одночасно було встановлено ряд обмежень і в інших секторах грошово-кредитного ринку. Ці вимушені заходи гальмували розвиток банківської системи, ускладнювали доступ українських суб'єктів господарювання до кредитних ресурсів.

У березні 1999 року НБУ прийняв ряд рішень, якими поступово скасовувалися практично всі обмеження чи заборони, встановлені у 1997—1998 роках. Із того часу почалася повномасштабна робота щодо лібералізації руху капіталу. Важливим кроком на цьому шляху стало прийняття Президентом України указу, згідно з яким передбачалося замінити процедуру ліцензування центральним банком одержання резидентами кредитів у іноземній валюті від іноземних кредиторів на простішу й оперативнішу процедуру — реєстрацію. З прийняттям у грудні минулого року Закону України "Про банки і банківську діяльність" скасовано різницю між банками, створеними резидентами та нерезидентами. Щоб знизити втрати іноземних інвесторів унаслідок знецінення вартості гривневих активів банків, одержаних від продажу внесків нерезидентів у іноземній валюті у статутні фонди, при контролі за виконанням вимог щодо нормативів відкритої валютної позиції Національний банк дозволив комерційним банкам не враховувати статутний капітал банку, оплачений у вільно конвертованій валюті, при розрахунку відкритої валютної позиції, якщо ці кошти розміщено на окремому рахунку в НБУ. Про те, що іноземні інвестори стали більше довіряти банківській системі України, свідчить така статистика. За станом на 15 жовтня 2001 року на зазначених рахунках розміщено 24.1 млн. доларів США, або десяту частину

всіх іноземних інвестицій у вітчизняну банківську систему. Загальний же обсяг цих інвестицій у банківську систему України за станом на 1 жовтня 2001 року становив 216.3 млн. доларів, або 13.8% від загальної суми зареєстрованих фондів вітчизняних комерційних банків. Активнішому залученню іноземного капіталу сприяло скасування Національним банком встановленого ще 1994 року ліміту участі нерезидентів у статутних фондах українських банків. Нині в нашій країні налічується 29 комерційних банків з участю іноземного капіталу.

З метою регулювання капітальних операцій, пов'язаних з інвестуванням резидентами валютних коштів за кордон, Національний банк розробив новий порядок надання, внесення змін, а також відкликання індивідуальних ліцензій на інвестування за кордон. Уперше за роки незалежності право здійснювати інвестиції за кордон отримали й фізичні особи — громадяни України.

З урахуванням поточної ситуації на грошово-кредитному ринку НБУ підготував зміни до чинних правил здійснення операцій на міжбанківському валютному ринку України, спрямовані на створення умов щодо хеджування ризиків, пов'язаних із коливаннями курсів валют на міжнародних валютних ринках, та поступовий розвиток ринку термінових валютних контрактів. Важливою складовою діяльності НБУ є визначення і застосування режиму курсування.

У 1996 році Україна взяла на себе зобов'язання щодо статті VIII Статуту МВФ, що означало офіційне міжнародне визнання гривні конвертованою за поточними операціями. Пріоритетом у роботі НБУ стало приведення українського законодавства у відповідність із законодавчими актами країн ЄС, подальше його вдосконалення стосовно руху капіталу.

Щодо загальнодержавних заходів із підтримки інтересів іноземних інвесторів в Україні, то в квітні 1997 року при Президентові створено Консультативну раду з питань іноземних інвестицій в Україні, в роботі якої беруть участь зарубіжні представники. З метою запобігання спорів між іноземними інвесторами та органами виконавчої влади указом Президента від 3 квітня 1997 року при Президентові створено Палату незалежних експертів із питань іноземних інвестицій.

Розуміючи, наскільки важливою для іноземних інвесторів є інформація про грошово-кредитну та фіскальну політику держави, обсяги зовнішніх

позичок і рівень валютних резервів, загальні показники економічного розвитку, Україна здійснює заходи щодо приєднання до Спеціального стандарту розповсюдження даних, розробленого МВФ.

ПІДСУМКИ

Загальні підсумки конференції підбив у заключному слові **Сергій Яременко**. Він зазначив, що лібералізація руху капіталу в період становлення ринкових відносин з огляду на її масштаби і складність становить одну з першорядних проблем економічного розвитку країн із перехідною економікою.

З одного боку, для перехідних економік лібералізація є безумовною необхідністю, оскільки, по-перше, повна закритість економіки в умовах розвитку інтеграційних процесів і глобалізації неможлива. По-друге, саме країнам із перехідною економікою, зокрема пострадянським, конче бракує коштів для реструктуризації економіки. Зауважимо, що йдеться не про поточну реструктуризацію ринкової економіки у період рецесії, а про по-

вну структурну перебудову та реформування економік військово-промислового комплексу.

З другого боку, побоювання, що відкритість економіки може призвести до кардинальної зміни макропоказників і втрати керованості ситуацією, налаштовує на повільніший темп реформ. Водночас інтернаціональні правила гри вимагають кардинальної зміни законодавства, пов'язаної з переходом від суспільної власності на засоби виробництва до приватної.

Для країн із перехідною економікою формування відкритої економіки не лише у зовнішній торгівлі, а й щодо забезпечення вільного руху капіталу — об'єктивна необхідність. Проблема в тому, як досягнути цієї мети ефективно і безболісно. Потрібні належні механізми залучення економік постсоціалістичних країн до сучасного інтеграційного процесу. За цих умов зростає роль державних органів у лібералізації руху капіталу, адаптації внутрішнього законодавства до міжнародного. Якщо боятися внутрішніх потрясінь, пов'язаних із трансформацією економіки у відкриту, і затягувати цей процес, проводячи реформи поетап-

но, в міру дозрівання внутрішніх і зовнішніх передумов, можна відкинути країни з перехідною економікою ще далі назад, що не дасть змоги приступити до "відкриття" економіки ніколи. Якщо ж виходити з того, що єдиною альтернативою для постсоціалістичних країн є модель економічного розвитку, яка базується на залученні зовнішнього капіталу для реформування економіки, то висновок буде один: необхідна політична воля для рішучих перетворень у законодавчій сфері, спрямованих на утвердження ринкових відносин.

Сергій Яременко подякував учасникам за змістовні доповіді й активну участь у обговоренні. А **Аге Баккер**, відзначивши високий рівень конференції, повідомив, що за її матеріалами буде опубліковано книгу. Оргкомітет знайшов у Великобританії видавництво, зацікавлене в публікації. Книга вийде друком орієнтовно влітку наступного року.

За матеріалами конференції підготував Олег Бакун, "Вісник НБУ".

ВАЛЮТНИЙ РИНОК

ОФІЦІЙНИЙ КУРС ГРИВНІ ЩОДО ІНОЗЕМНИХ ВАЛЮТ, ЯКИЙ ВСТАНОВЛЮЄТЬСЯ НАЦІОНАЛЬНИМ БАНКОМ УКРАЇНИ ОДИН РАЗ НА МІСЯЦЬ (за жовтень 2001 року)*

№ п/п	Код валюти	Назва валюти	Офіційний курс
1	100 BGL	100 болгарських левів	252.0399
2	986 BRL	100 бразильських реалів	197.0214
3	051 AMD	10000 вірменських драмів	96.0613
4	410 KRW	1000 вон Республіки Корея	4.1747
5	704 VND	10000 в'єтнамських донгів	3.5543
6	381 GEL	100 грузинських ларі	258.3043
7	344 HKD	100 доларів Гонконгу	71.2458
8	818 EGP	100 єгипетських фунтів	125.4447
9	218 ECS	1000 еквадорських сукре	5331.4000
10	376 ILS	100 ізраїльських шекелів	123.2694
11	356 INR	1000 індійських рупій	111.5356
12	364 IRR	1000 іранських ріалів	3.0465
13	368 IQD	100 іракських динарів	1714.2765
14	417 KGS	100 киргизьких сомів	11.1769
15	414 KWD	100 кувейтських динарів	1749.7210
16	422 LBP	1000 ліванських фунтів	3.5208
17	434 LYD	100 лівійських динарів	828.3717
18	470 MTL	100 мальтійських лір	1223.2188

№ п/п	Код валюти	Назва валюти	Офіційний курс
19	484 MXN	100 мексиканських нових песо	56.1791
20	496 MNT	10000 монгольських тугриків	48.4673
21	554 NZD	100 новозеландських доларів	223.4566
22	586 PKR	100 пакистанських рупій	8.3160
23	604 PEN	100 перуанських нових сол	152.4433
24	408 KPW	100 північнокорейських вон	242.3364
25	642 ROL	10000 румунських лейв	2.0171
26	682 SAR	100 саудівських ріалів	142.1366
27	760 SYP	100 сирійських фунтів	10.2824
28	705 SIT	100 словенських толарів	2.2697
29	901 TWD	100 нових тайваньських доларів	15.4220
30	991 TJS	1 сомоні Республіки Таджикистан	2.2214
31	952 XOF	1000 франків КФА	7.4822
32	152 CLP	1000 чилійських песо	7.7712
33	191 HRK	100 хорватських кун	64.8644
34	156 CNY	100 юанів Ренмінбі (Китай)	64.4153
35	255	100 доларів США за розр. із Індією	426.5120

* Курс встановлено з 01.10.2001 року.

На замовлення "Вісника НБУ" матеріал підготовлено співробітниками департаменту валютного регулювання Національного банку України.

Офіційний курс гривні щодо інозе

Національним банком України

№ п/п	Код валюти	Назва валюти					
			01.10.2001 р.	02.10.2001 р.	03.10.2001 р.	04.10.2001 р.	05.10.2001 р.
1	036 AUD	100 австралійських доларів	264.2686	262.4865	263.1068	265.8854	265.2675
2	040 ATS	100 австрійських шилінгів	35.3759	35.3586	35.6066	35.6754	35.2898
3	826 GBP	100 англійських фунтів стерлінгів	782.6089	788.0547	789.2356	786.0755	784.2357
4	031 AZM	10000 азербайджанських манатів	11.3694	11.3713	11.3713	11.3685	11.3591
5	056 BEF	1000 бельгійських франків	120.6703	120.6114	121.4573	121.6920	120.3768
6	974 BYR	10 білоруських рублів	0.0360	0.0359	0.0359	0.0359	0.0358
7	300 GRD	1000 грецьких драхм	14.2856	14.2787	14.3788	14.4066	14.2509
8	208 DKK	100 датських крон	65.4568	65.4293	65.8970	66.0243	65.3152
9	840 USD	100 доларів США	533.1100	533.2000	533.2000	533.0700	532.6300
10	233 EEK	100 естонських крон	31.1111	31.0959	31.3140	31.3745	31.0354
11	352 ISK	100 ісландських крон	5.2688	5.3186	5.2945	5.2808	5.2429
12	372 IEP	100 ірландських фунтів	618.0866	617.7847	622.1177	623.3197	616.5833
13	724 ESP	1000 іспанських песет	29.2562	29.2419	29.4470	29.5039	29.1851
14	380 ITL	10000 італійських лір	25.1402	25.1280	25.3042	25.3531	25.0791
15	124 CAD	100 канадських доларів	337.6215	337.7143	339.5409	340.1734	339.9837
16	398 KZT	100 казахстанських тенге	3.6094	3.6088	3.6088	3.6079	3.6049
17	428 LVL	100 латвійських латів	861.2439	858.6151	855.8587	858.4058	857.6973
18	440 LTL	100 литовських літів	133.2775	133.3000	133.3000	133.2675	133.1575
19	498 MDL	100 молдовських лей	41.4481	41.4545	41.4532	41.4444	41.4102
20	528 NLG	100 нідерландських гульденів	220.8924	220.7845	222.3330	222.7626	220.3551
21	280 DEM	100 німецьких марок	248.8881	248.7665	250.5113	250.9953	248.2827
22	578 NOK	100 норвезьких крон	60.0225	60.1750	60.5708	60.7292	60.2442
23	985 PLN	100 польських злотих	126.1161	126.2605	126.6138	127.1509	127.1201
24	620 PTE	100 португальських ескудо	2.4281	2.4269	2.4439	2.4486	2.4222
25	810 RUR	10 російських рублів	1.8139	1.8118	1.8105	1.8082	1.8055
26	702 SGD	100 сингапурських доларів	301.9182	301.7146	300.1087	299.4962	299.5120
27	703 SKK	100 словацьких крон	11.1591	11.1598	11.2712	11.2865	11.1581
28	792 TRL	10000 турецьких лір	0.0349	0.0344	0.0340	0.0338	0.0333
29	795 TMM	10000 туркменських манатів	10.2521	10.2538	10.2538	10.2513	10.2429
30	348 HUF	1000 угорських форинтів	18.9152	18.9118	18.9921	19.0813	18.8714
31	860 UZS	100 узбецьких сумів	1.2465	1.2467	1.2467	1.2464	1.2454
32	246 FIM	100 фінських марок	81.8710	81.8310	82.4049	82.5642	81.6719
33	250 FRF	100 французьких франків	74.2096	74.1733	74.6935	74.8379	74.0291
34	203 CZK	100 чеських крон	14.3543	14.3906	14.5782	14.5963	14.4189
35	752 SEK	100 шведських крон	50.0183	49.9887	50.1056	50.4050	50.1149
36	756 CHF	100 швейцарських франків	329.7763	328.7688	330.9853	330.7088	326.8705
37	392 JPY	1000 японських єн	44.6508	44.5554	44.2479	44.0115	44.1654
38	978 EUR	100 євро	486.7827	486.5450	489.9575	490.9042	485.5988
39	960 XDR	100 СПЗ	687.2221	685.6952	685.8592	685.9170	684.7147
			16.10.2001 р.	17.10.2001 р.	18.10.2001 р.	19.10.2001 р.	20.10.2001 р.
1	036 AUD	100 австралійських доларів	272.9768	272.4426	271.5812	269.7172	268.4219
2	040 ATS	100 австрійських шилінгів	35.1172	34.9277	34.7916	34.7920	34.7088
3	826 GBP	100 англійських фунтів стерлінгів	770.3229	767.5119	767.0941	766.1195	764.2873
4	031 AZM	10000 азербайджанських манатів	11.3043	11.2992	11.2926	11.2877	11.2820
5	056 BEF	1000 бельгійських франків	119.7880	119.1416	118.6774	118.6785	118.3947
6	974 BYR	10 білоруських рублів	0.0356	0.0355	0.0354	0.0354	0.0354
7	300 GRD	1000 грецьких драхм	14.1812	14.1046	14.0497	14.0498	14.0162
8	208 DKK	100 датських крон	64.9695	64.6267	64.3775	64.3781	64.2233
9	840 USD	100 доларів США	531.1900	530.9500	530.6400	530.4100	530.1400
10	233 EEK	100 естонських крон	30.8836	30.7170	30.5973	30.5976	30.5244
11	352 ISK	100 ісландських крон	5.2910	5.2338	5.1778	5.1628	5.1549
12	372 IEP	100 ірландських фунтів	613.5673	610.2564	607.8787	607.8846	606.4309
13	724 ESP	1000 іспанських песет	29.0423	28.8856	28.7731	28.7733	28.7045
14	380 ITL	10000 італійських лір	24.9564	24.8217	24.7250	24.7253	24.6661
15	124 CAD	100 канадських доларів	340.1785	340.6208	339.0294	336.8856	336.2455
16	398 KZT	100 казахстанських тенге	3.5891	3.5875	3.5854	3.5839	3.5820
17	428 LVL	100 латвійських латів	848.5463	850.8814	849.0240	848.6560	846.8690
18	440 LTL	100 литовських літів	132.7975	132.7375	132.6600	132.6025	132.5350
19	498 MDL	100 молдовських лей	41.3101	41.2914	41.2773	41.2620	41.2429
20	528 NLG	100 нідерландських гульденів	219.2773	218.0940	217.2443	217.2464	216.7268
21	280 DEM	100 німецьких марок	247.0683	245.7350	244.7776	244.7800	244.1946
22	578 NOK	100 норвезьких крон	60.6037	60.2993	60.2231	60.1631	59.9326
23	985 PLN	100 польських злотих	129.4187	130.0544	129.4601	129.5384	128.8451
24	620 PTE	100 португальських ескудо	2.4103	2.3973	2.3880	2.3880	2.3823
25	810 RUR	10 російських рублів	1.8000	1.8004	1.7963	1.7950	1.7940
26	702 SGD	100 сингапурських доларів	293.3962	291.7421	291.9879	292.5618	290.9199
27	703 SKK	100 словацьких крон	11.1140	11.0415	11.0005	10.9905	10.9309
28	792 TRL	10000 турецьких лір	0.0331	0.0326	0.0325	0.0321	0.0322
29	795 TMM	10000 туркменських манатів	10.2152	10.2106	10.2046	10.2002	10.1950
30	348 HUF	1000 угорських форинтів	18.9299	18.9174	18.8296	18.8158	18.7848
31	860 UZS	100 узбецьких сумів	1.2333	1.2328	1.2321	1.2315	1.2309
32	246 FIM	100 фінських марок	81.2724	80.8338	80.5189	80.5196	80.3271
33	250 FRF	100 французьких франків	73.6670	73.2694	72.9847	72.9840	72.8101
34	203 CZK	100 чеських крон	14.4418	14.3682	14.3037	14.2880	14.2598
35	752 SEK	100 шведських крон	50.8480	50.6631	50.6526	50.4285	50.4253
36	756 CHF	100 швейцарських франків	327.0327	324.5431	322.6034	323.9161	323.2071
37	392 JPY	1000 японських єн	44.0094	43.6725	43.6213	43.8294	43.7766
38	978 EUR	100 євро	483.2235	480.6159	478.7434	478.7481	477.6031
39	960 XDR	100 СПЗ	680.8313	677.9075	677.4304	677.0840	676.2326

МНИХ ВАЛЮТ, ЯКИЙ ВСТАНОВЛЮЄТЬСЯ ЩОДЕННО (за жовтень 2001 року)

Офіційний курс									
06.10.2001 р.	07.10.2001 р.	08.10.2001 р.	09.10.2001 р.	10.10.2001 р.	11.10.2001 р.	12.10.2001 р.	13.10.2001 р.	14.10.2001 р.	15.10.2001 р.
269.8859	269.8859	269.8859	269.9139	268.0666	267.0983	265.5381	265.3682	265.3682	265.3682
35.4865	35.4865	35.4865	35.6412	35.5473	35.3063	34.9920	34.8867	34.8867	34.8867
787.0801	787.0801	787.0801	784.5682	781.7503	772.8684	770.1540	768.3277	768.3277	768.3277
11.3515	11.3515	11.3515	11.3515	11.3474	11.3408	11.3075	11.3009	11.3009	11.3009
121.0475	121.0475	121.0475	121.5753	121.2549	120.4329	119.3608	119.0016	119.0016	119.0016
0.0358	0.0358	0.0358	0.0358	0.0357	0.0357	0.0357	0.0357	0.0357	0.0357
14.3303	14.3303	14.3303	14.3928	14.3548	14.2575	14.1306	14.0881	14.0881	14.0881
65.6773	65.6773	65.6773	65.9699	65.7872	65.3395	64.7456	64.5499	64.5499	64.5499
532.2700	532.2700	532.2700	532.2700	532.0800	531.7700	531.3400	531.0300	531.0300	531.0300
31.2083	31.2083	31.2083	31.3444	31.2618	31.0499	30.7735	30.6809	30.6809	30.6809
5.1958	5.1958	5.1958	5.2174	5.1987	5.1910	5.2698	5.2892	5.2892	5.2892
620.0188	620.0188	620.0188	622.7222	621.0811	616.8706	611.3793	609.5392	609.5392	609.5392
29.3477	29.3477	29.3477	29.4757	29.3980	29.1987	28.9388	28.8517	28.8517	28.8517
25.2188	25.2188	25.2188	25.3288	25.2620	25.0908	24.8674	24.7926	24.7926	24.7926
339.5248	339.5248	339.5248	340.5789	341.2216	339.5953	339.1803	340.1241	340.1241	340.1241
3.6025	3.6025	3.6025	3.5989	3.5976	3.5955	3.5926	3.5905	3.5905	3.5905
855.7395	855.7395	855.7395	857.1176	858.1935	857.6935	852.8732	852.3756	852.3756	852.3756
133.0675	133.0675	133.0675	133.0675	133.0200	132.9425	132.8350	132.7575	132.7575	132.7575
41.3831	41.3831	41.3831	41.3812	41.3738	41.3478	41.3141	41.2919	41.2919	41.2919
221.5829	221.5829	221.5829	222.5491	221.9626	220.4578	218.4953	217.8377	217.8377	217.8377
249.6661	249.6661	249.6661	250.7547	250.0939	248.3984	246.1872	245.4462	245.4462	245.4462
60.5086	60.5086	60.5086	60.8478	60.9636	60.7585	60.3989	60.3420	60.3420	60.3420
128.3188	128.3188	128.3188	127.3853	127.7798	128.0104	129.1162	128.2530	128.2530	128.2530
2.4357	2.4357	2.4357	2.4463	2.4398	2.4233	2.4017	2.3945	2.3945	2.3945
1.8031	1.8031	1.8031	1.8031	1.8024	1.8026	1.7993	1.8001	1.8001	1.8001
297.6559	297.6559	297.6559	296.6392	294.8765	293.6031	291.8714	292.3576	292.3576	292.3576
11.2120	11.2120	11.2120	11.2181	11.1934	11.1407	11.0530	11.0540	11.0540	11.0540
0.0328	0.0328	0.0328	0.0327	0.0325	0.0326	0.0329	0.0333	0.0333	0.0333
10.2360	10.2360	10.2360	10.2360	10.2323	10.2263	10.2181	10.2121	10.2121	10.2121
19.0017	19.0017	19.0017	18.9327	19.0490	18.9812	18.8883	18.7791	18.7791	18.7791
1.2446	1.2446	1.2446	1.2402	1.2397	1.2390	1.2380	1.2373	1.2373	1.2373
82.1269	82.1269	82.1269	82.4850	82.2676	81.7099	80.9825	80.7388	80.7388	80.7388
74.4415	74.4415	74.4415	74.7661	74.5691	74.0636	73.4042	73.1833	73.1833	73.1833
14.4992	14.4992	14.4992	14.5314	14.5392	14.4569	14.3487	14.3183	14.3183	14.3183
50.1643	50.1643	50.1643	50.3541	50.5389	50.3399	50.3477	50.4202	50.4202	50.4202
328.2940	328.2940	328.2940	332.2271	330.1884	327.6845	324.1990	323.8119	323.8119	323.8119
44.2666	44.2666	44.2666	44.4435	44.2221	44.3150	43.9526	43.7803	43.7803	43.7803
488.3045	488.3045	488.3045	490.4336	489.1411	485.8251	481.5003	480.0511	480.0511	480.0511
685.3118	685.3118	685.3118	685.3118	685.7417	682.2734	679.7819	678.3725	678.3725	678.3725
22.10.2001 р.	23.10.2001 р.	24.10.2001 р.	25.10.2001 р.	26.10.2001 р.	27.10.2001 р.	28.10.2001 р.	29.10.2001 р.	30.10.2001 р.	31.10.2001 р.
268.4219	268.9228	269.4282	269.0648	267.9960	265.5395	265.5395	265.5395	267.3475	269.3203
34.7088	34.5371	34.2065	34.3167	34.2058	34.2859	34.2859	34.2859	34.6476	34.8699
764.2873	757.9592	752.1430	754.6886	754.2972	756.7918	756.7918	756.7918	767.7306	769.9309
11.2820	11.2499	11.2450	11.2433	11.2423	11.2408	11.2408	11.2408	11.2360	11.2345
118.3947	117.8090	116.6813	117.0575	116.6789	116.9522	116.9522	116.9522	118.1859	118.9445
0.0354	0.0353	0.0352	0.0352	0.0349	0.0350	0.0350	0.0350	0.0349	0.0349
14.0162	13.9469	13.8134	13.8579	13.8131	13.8455	13.8455	13.8455	13.9915	14.0813
64.2233	63.9082	63.2973	63.5022	63.2960	63.4425	63.4425	63.4425	64.0816	64.4877
530.1400	529.8700	529.6400	529.5600	529.5100	529.4400	529.4400	529.4400	529.4400	529.3700
30.5244	30.3734	30.0826	30.1796	30.0820	30.1525	30.1525	30.1525	30.4706	30.6661
5.1549	5.1388	5.0737	5.0585	5.0475	5.0642	5.0642	5.0642	5.0784	5.0980
606.4309	603.4308	597.6544	599.5813	597.6421	599.0421	599.0421	599.0421	605.3612	609.2470
28.7045	28.5625	28.2891	28.3803	28.2885	28.3548	28.3548	28.3548	28.6539	28.8378
24.6661	24.5441	24.3092	24.3875	24.3087	24.3656	24.3656	24.3656	24.6226	24.7807
336.2455	336.1916	336.0159	336.4987	336.3933	336.3399	336.3399	336.3399	335.7706	335.9856
3.5820	3.5802	3.5786	3.5781	3.5778	3.5773	3.5773	3.5773	3.5749	3.5744
846.8690	846.4377	843.3758	839.2393	839.1601	840.3810	840.3810	840.3810	840.3810	841.6057
132.5350	132.4675	132.4100	132.3900	132.3775	132.3600	132.3600	132.3600	132.3600	132.3425
41.2429	41.2273	41.2081	41.2054	41.2032	41.1939	41.1939	41.1939	41.1868	41.1753
216.7268	215.6547	213.5903	214.2789	213.5859	214.0862	214.0862	214.0862	216.3446	217.7333
244.1946	242.9866	240.6605	241.4364	240.6556	241.2193	241.2193	241.2193	243.7639	245.3286
59.9326	59.5539	59.2139	59.4347	59.2127	59.3252	59.3252	59.3252	59.8344	60.1694
128.8451	128.5928	128.2887	128.6146	127.6874	129.2736	129.2736	129.2736	129.2735	128.9564
2.3823	2.3705	2.3478	2.3554	2.3477	2.3532	2.3532	2.3532	2.3781	2.3933
1.7940	1.7937	1.7930	1.7909	1.7895	1.7868	1.7868	1.7868	1.7838	1.7824
290.9199	289.9575	290.0487	289.4677	289.9177	289.4913	289.4913	289.4913	288.9984	290.5189
10.9309	10.8639	10.7845	10.8235	10.8051	10.8046	10.8046	10.8046	10.9279	10.9698
0.0322	0.0324	0.0329	0.0331	0.0328	0.0329	0.0329	0.0329	0.0330	0.0331
10.1950	10.1898	10.1854	10.1838	10.1829	10.1815	10.1815	10.1815	10.1815	10.1802
18.7848	18.6963	18.7191	18.7221	18.6364	18.6491	18.6491	18.6491	18.7701	18.7181
1.2309	1.2260	1.2255	1.2253	1.2251	1.2250	1.2250	1.2250	1.2250	1.2248
80.3271	79.9297	79.1646	79.4198	79.1629	79.3484	79.3484	79.3484	80.1854	80.7001
72.8101	72.4499	71.7564	71.9877	71.7549	71.9230	71.9230	71.9230	72.6817	73.1482
14.2598	14.2424	14.1277	14.1804	14.1210	14.0141	14.0141	14.0141	14.2117	14.2727
50.4253	49.9890	49.5021	49.7365	49.8170	50.0222	50.0222	50.0222	50.3220	50.0690
323.2071	322.1095	318.2280	319.1030	318.4799	319.9403	319.9403	319.9403	323.4908	326.3422
43.7766	43.5282	43.1708	43.1320	42.9611	43.1839	43.1839	43.1839	43.3655	43.4542
477.6031	475.2404	470.6911	472.2087	470.6814	471.7840	471.7840	471.7840	476.7607	479.8210
676.2326	674.4730	670.6435	671.8761	671.0311	671.9984	671.9984	671.9984	674.5782	676.5752

На замовлення "Вісника НБУ" матеріал підготовлено співробітниками департаменту валютного регулювання Національного банку України.

Інвестиційне середовище в перехідній економіці України

Автор досліджує поняття опору інвестиційного середовища. З'ясовує його роль і значення для створення в Україні привабливого інвестиційного клімату — неодмінної передумови економічного зростання.

За оцінками іноземних експертів, стартові умови реформування політичної та економічної систем у незалежній Україні були доволі сприятливими. Десять років тому наша країна володіла величезним науково-виробничим потенціалом військово-промислового комплексу, кваліфікованою робочою силою, населення мало значні заощадження, які зберігалися в Ощадбанку СРСР. Проте цими перевагами фактично не скористалася. Значну частину науково-технічного потенціалу втрачено; запаси коштів разом із борговими зобов'язаннями СРСР перебрала Росія як його правонаступниця. Кваліфікаційний рівень робочої сили внаслідок безробіття та еміграції фахівців істотно знизився.

На нашу думку, однією з головних причин сучасної кризи в Україні є недосконалість методологічних механізмів проведення політичних і соціально-економічних реформ. Політична, економічна, соціологічна, правова та інші науки не створили науково обґрунтованої моделі соціально-економічного зростання, яка б сприяла цивілізованому розвитку українського суспільства [2, с.12]. Унаслідок цього Україна опинилася на початковому етапі становлення капіталістичного виробництва з усіма його суперечностями та кризами.

Відомо, що модель соціально-економічного зростання наповнюється життєтворною енергією позитивного розвитку тоді, коли забезпечується достатніми, ефективно використовуваними інвестиціями. Без належного аналізу *інвестиційного середовища* неможливо достеменно визначити причини економічної кризи.

Під інвестиційним ми розуміємо середовище, в якому взаємодіють усі суб'єкти національного господарства. Головним серед них, як доводить світовий досвід, є підприємств, виробник матеріальних цінностей.

Сучасна економічна наука оцінює інвестиційне середовище за багатьма категоріями — інвестиційними циклами, законодавчим забезпеченням,

інфраструктурою, ризиками, інвестиційним кліматом тощо. Ми ж зупинимося на *опорі інвестиційного середовища* — явищі, яке в Україні досі не стало об'єктом наукового аналізу, хоча заслуговує на окрему наукову теорію.

Як відомо, опір притаманний усім об'єктам і суб'єктам, системам, процесам тощо. Без знання його особливостей люди не змогли б побудувати навіть простого містка через струмок.

Сучасні моделі соціально-економічного зростання також мають базуватися на науково обґрунтованій теорії опору внутрішнього й зовнішнього середовища. Це допомогло б *уникнути найбільшої вади державного управління — суб'єктивізму; розробити програми соціально-економічного розвитку, які враховували б властивості різних систем і формували (з урахуванням цих властивостей) інструменти і механізми, спроможні долати певний опір.*

Для створення теорії опору суспільного середовища слід насамперед вивчити його суть, чинники та визначити основні суб'єкти.

СУТНІСТЬ ОПОРУ

Відомий мовознавець В.Даль дає таке тлумачення опору, пов'язаного з діяльністю людей: *протидіяти, противитися; відбивати напад, захищатися; не допустити чогось.*

Усі процеси, які є основою функціонування того чи іншого суспільства, зумовлені дією різних сил: внутрішніх і зовнішніх, глобальних і локальних, духовних і матеріальних, національних і загальнолюдських, індивідуальних і колективних, суспільних, політичних, економічних, правових, екологічних, культурних тощо. Крім *загального вектора руху суспільства*, завжди наявні й *індивідуальні*, спрямовані різноманітними силами, що діють у тому чи іншому середовищі. В ході реалізації суб'єктами господарювання своїх *індивідуальних інтересів їх вектори руху можуть не збігатися з векторами інших суб'єктів або з вектором загальнонаціонального ру-*

Володимир Мартиненко

Доцент кафедри економічної теорії та історії економіки Української академії державного управління при Президентові України.
Кандидат економічних наук

ху. Тож якщо в суспільстві не запроваджено механізмів збалансування взаємодії різних сил, їх вектори можуть мати різні напрямки, зокрема — протилежні загальнонаціональному вектору руху. В результаті інтереси індивідуальних і колективних суб'єктів задовольняються за рахунок інших суб'єктів або за рахунок держави, що призводить до втрати суспільством своїх ресурсів, загальна сума яких значно менша від простої суми складових.

В Україні ця закономірність наочно проявилася в роки активної діяльності так званих трастів — фінансових посередників, які, акумулювавши кошти населення, разом з ними зникли. Це завдало великої шкоди економічному потенціалу держави, передусім через втрату довіри населення до ринкових механізмів інвестування національного господарства.

Опір (протидія) соціально-економічного середовища — це стан, за якого реалізація різновекторних інтересів індивідуальних, колективних і суспільних суб'єктів господарювання призводить до зменшення загальної суми ресурсів, економічного потенціалу національного господарства в цілому.

Це визначення *опору (протидії)* інвестиційного середовища по суті збігається з визначенням *тертя* у техніці: *чим сильніше тертя, тим більше сил потрібно для його подолання, тим менший коефіцієнт його корисної дії.*

Чим більший опір внутрішнього інвестиційного середовища, тим неефективніше працює інвестиційний механізм, унеможливаючи розширене відтворення сукупного суспільного продукту держави та економічне зростання.

Опір інвестиційного середовища може бути й *життєзабезпечуючим*. Він виникає як результат державної політи-

ки, спрямованої на забезпечення цілісності та стабільності соціально-економічного розвитку.

Життєзабезпечуючий опір інвестиційного середовища можна порівняти з опором монтажно-будівельних конструкцій, сила якого збільшується (і переважає просту суму складових) завдяки оптимальному їх розміщенню.

Коли держава перебуває на вершині свого соціально-економічного розвитку, життєзабезпечуючий опір її інвестиційного середовища є найвищим, і навпаки — коли вона занепадає або руйнується, цей опір слабше й не забезпечує критичних параметрів її функціонування.

Відомо, що результативність інвестиційного процесу значною мірою залежить від сприятливості інвестиційного клімату. Капітал за принципом вільного переливання прямує туди, де може приносити гарантовані прибутки; якщо ж інвестиційний клімат несприятливий, він “втікає” або не надходить до країни, спричиняючи в ній економічну кризу. Там, де інвестиційний клімат сприятливий, сила інвестиційного опору мінімальна, і навпаки, де він несприятливий, — максимальна.

Зауважимо, що поняття “інвестиційний клімат” чітко не визначене і не охоплює багатьох процесів, які відбуваються в економіці. Проте проведення за певними методиками його аналізу дає змогу виявити складові опору інвестиційного середовища, визначити основні його чинники та вектори спрямування, розробити відповідну тактику і стратегію дій.

ЧИННИКИ ОПОРУ ІНВЕСТИЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА

Щоб забезпечити стабільне економічне зростання, господарська система будь-якої держави повинна володіти інструментами протидії негативному впливу зовнішнього інвестиційного середовища. Це особливо важливо в епоху глобалізації економіки, коли формуються міжнародні потоки капіталів, товарів тощо. Справедливість такого висновку підтвердила світова фінансова криза, яка наприкінці другого тисячоліття охопила більшість держав і вкрай негативно (у формі “втечі” капіталу) вплинула на розвиток більшості країн Сходу.

Опір інвестиційного середовища має методологічні, правові, внутрішні, зовнішні, політичні, соціально-економічні, екологічні та інші чинники.

Методологічні чинники опору інвестиційного середовища в Україні пов'язані з тим, що економічна наука не розробила достатньо чіткої теорії трансформації

інвестиційного процесу в перехідний період. Через це перетворення проводилися методом проб і помилок, що негативно вплинуло на стан як внутрішнього, так і зовнішнього інвестування.

Методологічна недосконалість реформ у сфері інвестування особливо виразно проявилась у правовому регулюванні вкладання коштів іноземних інвесторів. Для них спочатку встановили пільги, які згодом скасували, що, зрозуміло, викликало негативну реакцію, а відтак призвело до зменшення обсягу вкладень капіталу в економіку України.

Звичайно, спочатку треба було створити нормальні умови для внутрішніх інвесторів, оскільки лише вони можуть реально забезпечити процес економічного зростання в країні. Тим більше, що й зовнішні інвестори активнокладають свої капітали лише тоді, коли стабілізовано внутрішнє інвестування.

Інвестиційний процес будь-якої країни розвивається у внутрішньому й зовнішньому середовищах. Несприятливі внутрішні умови функціонування економіки знижують його ефективність і посилюють внутрішній опір інвестиційного середовища.

Зовнішнє інвестиційне середовище, створюване глобальною міжнародною економічною системою, викликає зовнішній опір. Він, як правило, виникає тоді, коли та чи інша країна не виконує певних міжнародних вимог, унаслідок чого не може ввійти у світовий економічний процес. Подолання цього опору найчастіше залежить від усунення внутрішнього інвестиційного опору.

Серед інших важливих чинників, які безпосередньо впливають на інвестиційний процес, — політичний. І внутрішні, й зовнішні інвестори сміливокладають свої капітали у політично стабільну країну.

Нині в Україні налічується понад сто політичних партій. А це свідчить про наявність політичних сил, які мають різні вектори спрямування, почасти відмінні від напрямку руху загальнонаціонального вектора. Різноспрямованість цих векторів призводить до зменшення загальнонаціональних ресурсів держави, що свідчить про значний опір інвестиційному процесу, породжений саме політичним чинником. Серед конкретних наслідків впливу політичного чинника на формування несприятливого інвестиційного клімату в Україні — зволікання з приватизацією державного майна, з реформуванням відносин у сільському господарстві, що перешкоджає формуванню

у цій важливій для країни сфері ефективного власника і відповідно не сприяє активізації інвестиційної діяльності внутрішніх та зовнішніх інвесторів.

Політичний чинник, на жаль, є нашою “спадщиною” — у певні історичні періоди він узагалі відігравав основну роль в економіці держави. За більшовиків цей чинник призвів до класової боротьби. Опір так званих “ворогів народу” долали всі силові структури держави. Керуючись принципом “немає людини — немає проблеми”, вони знищували самих носіїв опору, що значно послаблювало людські ресурси держави. Врешті-решт вона й сама перестала існувати.

Не менш важливим для інвестиційного процесу є соціально-економічний чинник. Його позитивна дія ґрунтується на свободі суб'єктів господарювання, яка є запорукою економічної ефективності — головною передумовою забезпечення соціальної справедливості. Чим виразнішою є позитивна дія зазначеного чинника, тим менший опір інвестиційного середовища.

На сучасному етапі особливого значення набуває також екологічний чинник. Він, як правило, породжує найтривалішу протидію інвестиційного середовища. Зауважимо, що цей чинник тривалий час може взагалі не справляти негативного впливу на інвестиційний процес, але з наростанням критичної маси негативних екологічних процесів і явищ відразу стає домінуючим.

ОПІР СУБ'ЄКТІВ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ

Вінвестиційному процесі взаємодіють різноманітні суб'єкти — фізичні та юридичні особи, законодавча і виконавча влада, організації та установи, громадяни інших країн, міжнародні організації, держави тощо. Ефективність вкладення капіталів в економіку залежить в основному від їх активності та відповідальності.

Основним суб'єктом інвестиційного процесу є інвестор, який володіє певним капіталом. Це він вирішує — вкладати свої кошти у виробництво чи ні. Всі інші суб'єкти інвестиційного процесу, передусім законодавча й виконавча влада, покликані створювати сприятливі умови для нього.

За інших обставин суб'єкти інвестиційного процесу не виконують своїх функцій так, щоб це сприяло економічному зростанню, тобто є чинником опору (протидії). Він особливо виразно проявляється у перехідні періоди, коли нові умови господарювання ще не сформувалися, а старі вже не діють. Практика

свідчить: якщо не створено сприятливих умов для вкладання коштів у виробництво та повернення цих коштів із певним прибутком, власники капіталу вкладають їх туди, де такі умови є — в інші країни або в тіньовий сектор економіки. Отже, протидіючи несприятливим умовам, інвестор захищає власний інтерес шляхом тінізації виробництва або переведення капіталу за кордон. В Україні, за даними преси, тінізація економіки сягає 50 відсотків від валового внутрішнього продукту.

Намагання органів влади силою повернути капітали з-за кордону теж марні й до того ж — нерациональні. Такими діями вони лише збільшують загальний опір основних суб'єктів інвестування.

Причиною опору (протидії) суб'єктів інвестиційного процесу є **відсутність єдиної міри в оцінці їх діяльності та самого механізму цієї оцінки**. Такою мірою може бути лише **загальна сума інвестицій, необхідна для економічного зростання у певний період**. Законодавче встановлення суми інвестицій, необхідної для забезпечення пропорцій розширеного відтворення, дало б змогу об'єкти-

но оцінити діяльність усіх суб'єктів інвестиційного процесу. На жаль, в Україні така сума офіційно не встановлюється (кілька років тому Кабінет Міністрів лише визначив її межі — від 40 до 140 млрд. доларів США).

ВИСНОВОК

Становлення національної економіки України і її входження на правах рівноправного партнера у міжнародний інвестиційний процес потребують створення відповідного інвестиційного середовища, здатного забезпечити достатній опір зовнішнім світовим інвестиційним впливам. Цей опір набуває особливого значення в нинішніх умовах, коли перед Україною постанала загроза перетворення на сировинний придаток економічно розвинутих країн, їх фінансового донора, європейське звалище радіоактивних та хімічних відходів.

Різнобічний аналіз стану інвестиційного середовища як єдиного цілого дасть змогу виявляти основні чинники інвестиційного опору в умовах пе-

рехідної економіки України та визначати особливості його впливу на економічні реформи. Крім того, це допомогло б структурувати інвестиційне середовище шляхом розробки і застосування механізмів, націлених на забезпечення інтересів суб'єктів інвестиційного процесу та на спрямування векторів їх руху в напрямку дії загальнодержавного вектора. Все це сприяло б збільшенню ресурсів суспільства, створенню інвестиційних передумов економічного зростання.

Література.

1. Україна. Відновлення зростання на засадах справедливості: Меморандум про економічний розвиток України. Економіка країн світу: Дослідження Світового банку. — К., 1999.

2. Базилович В. Економічна думка: у пошуках сучасної парадигми // Урядовий кур'єр. — 2000. — 22 березня.

3. Стігліц Е. Дж. Економіка державного сектора / Пер. з англ. А. Олійник та Р. Скільського. — К.: Основи, 1998.

БАНКІВСЬКА БЕЗПЕКА

Акценти /

Чому підвищено розцінки на охорону?

У жовтні підвищено ціни на послуги охорони, зокрема й на охорону фінансово-кредитних закладів. Що спричинилося до цього? З таким запитанням ми звернулися до начальника Центру банківської безпеки Державної служби охорони при Міністерстві внутрішніх справ України Олега Бебнева.

31 серпня 2001 року Президент України Леонід Кучма підписав указ № 771/2001, у якому наголошено на складних умовах службової діяльності, а отже, й необхідності поліпшення соціального захисту та матеріального забезпечення працівників органів внутрішніх справ.

Донедавна ситуація з оплатою праці міліціонерів-охоронців була, відверто скажемо, незадовільною. Їхня платня не відповідала екстремальним умовам служби, підвищеному ризику професії тощо. Зарплата більшості працівників охоронних служб була нижчою від офіційно встановленого прожиткового мінімуму і

меншою, ніж отримують, скажімо, технічні працівники банків. Хоча відомо, що охоронці щодня, шохвилини ризикують власним життям. Такий стан речей суперечив як міжнародній практиці, так і елементарним морально-етичним нормам суспільного життя, вимагаючи екстреного коригування.

Саме з метою збільшення витрат на оплату праці й переглядаються розцінки на охорону.

— А чи поліпшиться в підсумку якість охоронних послуг?

— Стосовно поліпшення якості послуг передовсім хочу зазначити, що надійність роботи Державної

служби охорони не має аналогів у світовій практиці. За роки незалежності України не було жодного випадку пограбування банків, які перебувають під захистом служби. Хоча лише за останні три роки зловмисники зробили 35 спроб нападу. Всі вони були відвернуті: одного злочинця знищено, решту затримано. Банки ж не зазнали жодних матеріальних збитків.

Крім фізичної і технічної охорони, Державна служба охорони сьогодні може запропонувати цілий комплекс послуг, спрямованих на підвищення безпеки банків.

Марина Вощилко

Головний економіст управління інспектування банків департаменту інспектування та моніторингу банків генерального департаменту банківського нагляду Національного банку України

Ризик у банківській справі — це ймовірність події, яка може негативно вплинути на прибуток або капітал банку. Більшість дослідників поділяє ризики на три категорії:

► Фінансові:

- ♦ кредитний ризик;
- ♦ ризик ліквідності;
- ♦ ціновий;
- ♦ базисний;
- ♦ ризик зміни відсоткових ставок;
- ♦ валютний;
- ♦ ринковий;
- ♦ ризик інфляції;
- ♦ неплатоспроможності;
- ♦ інші ризики.

► Функціональні:

- ♦ стратегічний;
- ♦ технологічний;
- ♦ ризик операційних або накладних витрат (ризик неефективності);
- ♦ ризик упровадження нових продуктів і технологій.

► Інші зовнішні ризики:

- ♦ ризик невідповідності;
- ♦ втрати репутації;
- ♦ ризик країни.

Фінансові ризики пов'язані з передбаченими змінами в обсягах, доходності, вартості та структурі активів і пасивів.

Функціональні трапляються в ході створення певного продукту або надання послуги як наслідок несвочасного чи неповного контролю за фінансово-господарською діяльністю, неякісного чи помилкового аналізу відповідної інформації. Вони не менш небезпечні, ніж фінансові, також призводять до фінансових втрат, однак їх складніше ідентифікувати й оцінювати кількісно.

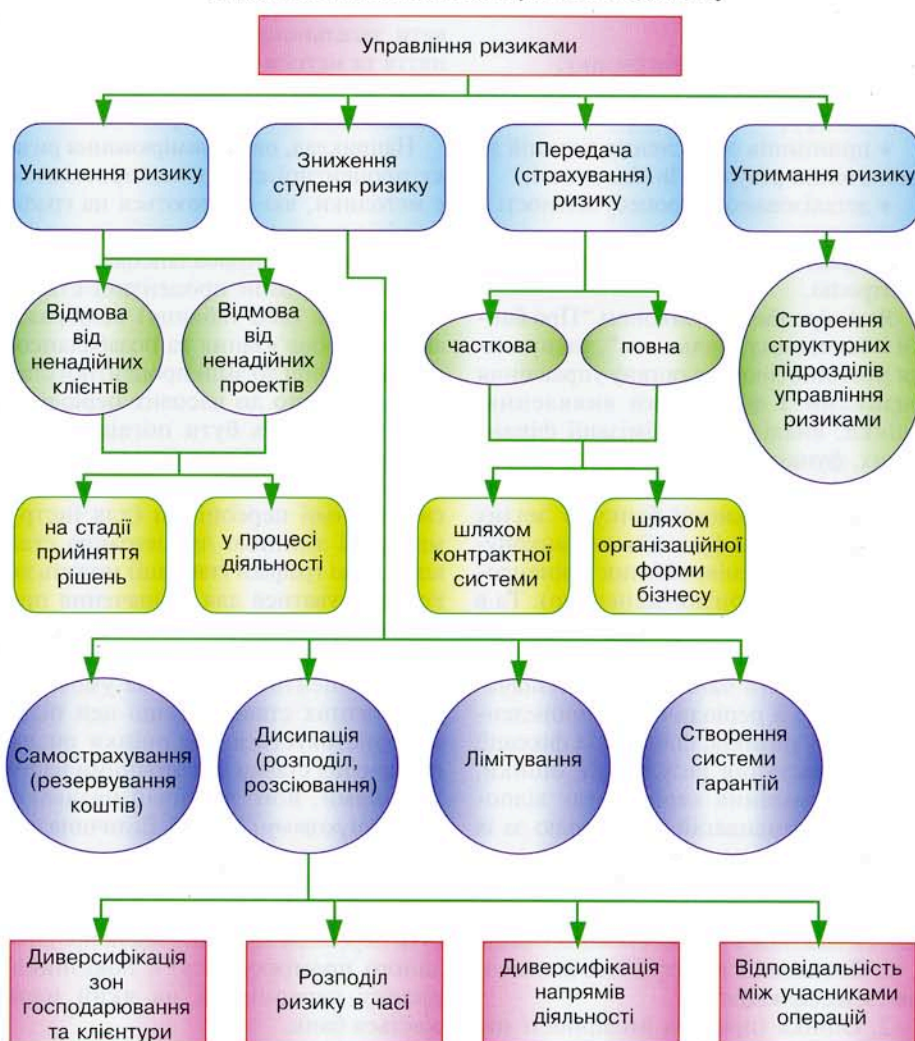
Система управління ризиками реалізується шляхом вжиття конкретних заходів і складається з таких елементів та підсистем:

- ♦ управління активами та пасивами;
- ♦ встановлення нормативів і лімітів;
- ♦ ціноутворення продуктів і послуг;
- ♦ управлінський облік і фінансовий аналіз;
- ♦ вимоги до звітності і документо-обігу;
- ♦ реалізація кредитної політики;
- ♦ інформаційно-аналітична служба;
- ♦ розподіл повноважень у процесі прийняття рішень;

- ♦ моніторинг;
- ♦ аудит;
- ♦ служба безпеки.

Для процесу управління ризиками надзвичайно важливим є ефективний нагляд з боку керівництва та ради банку. Конче необхідно, аби члени ради та правління розуміли сутність своїх обов'язків щодо управління ризиками і відповідально виконували покладені на них відповідні функції. Стратегічний

Загальні методи банківського ризик-менеджменту

банківський ризик-менеджмент має доповнюватися розробкою конкретних заходів і методів регулювання, відображених на схемі.

Рада акціонерів має затвердити стратегію та положення про управління ризиками і запровадити за участі керівництва банку моніторинг та контроль за ними. Рада повинна регулярно отримувати інформацію про ринкові ризики банку і визначати методи контролю за цими ризиками.

Правління банку мусить забезпечити ефективне управління структурою бізнесу та рівнем ризиків, на які йде, розробити і впровадити положення і процедури контролю та обмеження ризиків, а також подбати про наявність ресурсів, необхідних для оцінки і контролю за ризиками.

Положення та процедури регламентують контроль за ризиками як у довгостроковій перспективі, так і стосовно щоденних операцій.

Керівництво банку повинно подбати про чітку підзвітність і ретельне виконання функціональних обов'язків щодо управління та контролю за ризиком. Воно також несе відповідальність за впровадження:

- ♦ відповідних лімітів ризику;
- ♦ досконалих методик та критеріїв його виміру;
- ♦ принципів обчислення позицій та визначення результатів діяльності;
- ♦ деталізованого процесу звітності й контролю;
- ♦ ефективної системи внутрішнього контролю.

Як і передбачено Законом "Про банки і банківську діяльність", заснування постійно діючого органу управління ризиками з функціями виявлення, оцінки, аналізу та мінімізації фінансових, функціональних і зовнішніх ризиків є неодмінною передумовою стабільної діяльності банку. У малих банках зазначені функції може виконувати окремий співробітник (фінансовий менеджер, ризик-менеджер). Та в будь-якому разі цю роботу слід чітко регламентувати. Спеціально розроблені документи банку мають визначати правила й періодичність проведення аналізу ризиків, способи їх фіксації та використання результатів оцінки, порядок подання керівництву відповідних рекомендацій і контролю за їх дотриманням.

Для зазначеного вище структурного підрозділу процес управління ризиками має складатися з таких основних стадій:

1. Локалізація ризику (його виявлення і класифікація).

2. Оцінка (прогноз імовірності настання негативної події, визначення

тривалості періоду ризику й суми коштів, які перебувають у режимі ризику, та потенційного обсягу збитків).

3. Визначення гранично допустимого рівня ризику.

4. Контроль за ним (розробка та вжиття заходів щодо мінімізації ризику).

У банківській практиці застосовується безліч методик управління ризиками. Одні базуються на найпростіших розрахунках, інші — на складних, наприклад, із застосуванням статистичних симуляцій на основі даних про поточні операції, або — з використанням динамічного моделювання. Вибір методики не в останню чергу залежить від особливостей діяльності банківської установи.

Насамперед процес управління ризиками повинен забезпечити можливість отримувати обґрунтовані розрахунки ризиків, на які наражається банк у своїй поточній діяльності, а також визначати ймовірність виникнення надмірних ризиків у майбутньому.

Системи виміру ризиків повинні оцінювати всі суттєві ризики, пов'язані з активами, зобов'язаннями та позабалансовими позиціями банку; застосовувати загальноприйняті фінансові поняття та методи виміру ризику; спиратися на документально обґрунтовані вихідні дані та параметри.

Наприклад, щодо вимірювання ризику процентної ставки найпростішими є методики, які спираються на графік термінів погашення/переоцінки активів, зобов'язань та позабалансових статей, чутливих до змін процентної ставки. Цей графік (або таблиця) відображає активи, зобов'язання та позабалансові статті, чутливі до змін процентної ставки, відповідно до часових періодів, у які вони мають бути погашені (для інструментів із фіксованою ставкою), або відповідно до часу, який залишився до їхньої переоцінки (для інструментів зі змінною процентною ставкою). Такі графіки (таблиці) можуть використовуватися для визначення простих показників чутливості як надходжень, так і економічної вартості до ризику процентної ставки за умов змін процентних ставок. Якщо цей підхід використовується для оцінки ризику процентної ставки за поточними надходженнями, його зазвичай називають *аналізом розриву* ("gap"). Величина розриву для даного проміжку часу (тобто сума активів мінус сума зобов'язань плюс позабалансові статті, які мають бути переоцінені або погашені протягом даного проміжку часу) є показником ризику переоцінки, на який наражається банк.

Графік (таблиця) погашення/пере-

оцінки може також використовуватися для оцінки впливу змін процентних ставок на економічну вартість банку.

Банківські установи, передусім ті, що застосовують складні фінансові інструменти, користуються і складнішими методами виміру ризику процентної ставки. Скажімо, так званими *методами симуляції*. Вони базуються на деталізованих оцінках потенційного впливу змін процентної ставки на обсяг надходжень та на економічну вартість банку шляхом симуляції майбутніх зрушень процентних ставок та їх впливу на готівкові надходження й видатки (кешфлору). У разі *статичної симуляції* оцінюються готівкові надходження та видатки (кешфлору), які виникають винятково з поточних балансових і позабалансових позицій банківської установи. *Динамічна симуляція* ґрунтується на детальніших вихідних даних щодо майбутніх коливань процентних ставок та очікуваних змін у діяльності банку.

Зазначені вище методи враховують динамічну взаємодію платіжних потоків та процентних ставок і дають змогу краще оцінити вплив опціонів як передумови тих чи інших операцій.

Під час обчислення ризику процентної ставки необхідно приділяти особливу увагу позиціям, щодо яких "поведінкові" та контрактні терміни погашення можуть відрізнятися, а також позиціям, деномінованим у іноземній валюті.

Основним методом контролю за ризиками, притаманними банківським операціям, є запровадження лімітів. Стандартних, прийнятих для всіх банківських установ лімітів ризику немає. Вони встановлюються кожною установою залежно від специфіки її діяльності.

Функціональні ризики мінімізуються шляхом удосконалення систем контролю та внутрішнього аудиту; застосування спеціального програмного забезпечення, яке дає змогу виявляти помилки і локалізувати збої у комп'ютерних мережах; поліпшення технічних засобів зв'язку та передавання інформації тощо.

Якщо рівень ризику з якоїсь причини не вдається мінімізувати, керівництво банку може прийняти рішення про його обмеження. Обмеження ризику або його зниження до допустимого рівня досягається обмеженням обсягів операцій. Обмеження обсягів операцій забезпечує зменшення розмірів можливих втрат, а скорочення ризикового періоду дає змогу знизити ймовірність настання негативної події.

Валютне регулювання: роз'яснення спеціалістів НБУ

До Національного банку України постійно надходять запитання стосовно тих чи інших правових аспектів банківської діяльності. У цьому номері подаємо роз'яснення спеціалістів юридичного департаменту НБУ комерційним банкам, органам влади, бюджетним установам та організаціям, комерційним структурам щодо порядку застосування деяких положень нормативно-правових актів із питань валютного регулювання.

Що є підставою для купівлі резидентами іноземної валюти на міжбанківському валютному ринку України (МВРУ) та перерахування її за кордон на виконання арбітражного рішення, винесеного Міжнародним арбітражним судом іноземної держави?

Згідно з підпунктом “г” пункту 2.5 “Правил здійснення операцій на міжбанківському валютному ринку України”, затверджених постановою Правління Національного банку України від 18 березня 1999 року №127, підставою для купівлі на МВРУ іноземної валюти резидентами (юридичними особами та фізичними особами, які займаються підприємницькою діяльністю без створення юридичної особи, крім постійних представництв нерезидентів) при здійсненні неторговельних операцій вважаються, зокрема, виконавчі документи, видані на виконання рішень, передбачених статтею 3 Закону України “Про виконавче провадження”.

До рішень, передбачених цією статтею, належать також рішення іноземних судів та арбітражів.

Водночас необхідно зазначити, що передумовою добровільного виконання рішення іноземного суду на території України, а також застосування засобів щодо його примусового виконання є визнання цього рішення, тобто поширення його законної сили на територію України.

Так, згідно зі статтею 35 Закону України “Про міжнародний комерційний арбітраж” від 24 лютого 1994 р. № 4002-ХІІ арбітражне рішення, незалежно від того, в якій країні воно було винесене, визнається обов'язковим і при поданні до компетентного суду письмового клопотання виконується з урахуванням положень цієї статті та статті 36.

Відповідно до пункту 9.2 Інструкції “Про проведення виконавчих дій”, затвердженої наказом Міністерства юстиції України від 15 грудня 1999 року № 74/5, рішення іноземних судів та арбітражів визнаються і виконуються на підставі відповідних міжнародних договорів та чинного законодавства України.

Клопотання про визнання та виконання рішення іноземного суду розглядається компетентним судом. Після винесення ухва-

ли про визнання та виконання рішення іноземного суду на території України випишується виконавчий лист, який і є підставою для провадження виконавчих дій.

Основою для виконання рішення іноземного арбітражу є наказ арбітражного суду та ухвала компетентного українського суду про визнання та виконання рішення іноземного арбітражу на території України.

З огляду на зазначене вище вважаємо, що придбання резидентом іноземної валюти на МВРУ з метою виконання рішення, винесеного Міжнародним арбітражним судом, який є у кожній державі, буде правомірним лише в разі визнання цього рішення компетентним судовим органом України.

Як уповноваженими банками України здійснюється контроль за імпор্তними операціями клієнтів при перерахуванні коштів на користь нерезидентів?

Згідно з пунктом 2 статті 13 Декрету Кабінету Міністрів України “Про систему валютного регулювання і валютного контролю” (надалі — Декрет) на уповноважених банки покладено функції здійснення контролю за валютними операціями, що провадяться резидентами та нерезидентами через ці банки.

Пунктом 1.2 Положення “Про валютний контроль”, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 8 лютого 2000 р. № 49, функції агента валютного контролю визначено як обов'язки уповноважених банків здійснювати контроль за валютними операціями, які проводяться резидентами і нерезидентами через ці банки, зокрема, запобігати проведенню незаконних валютних операцій.

Необхідно зазначити, що підпунктом “а” пункту 4 статті 5 Декрету встановлено загальне правило, відповідно до якого вивезення, переказування і пересилання за межі України валютних цінностей потребує індивідуальної ліцензії НБУ. Цей же підпункт (абзаци 2—6) містить перелік винятків із загального правила, тобто операцій, проведення яких не потребує отримання індивідуальної ліцензії НБУ.

Одним із таких винятків є, зокрема,

платежі в іноземній валюті, що здійснюються резидентами за межі України на виконання зобов'язань перед нерезидентами щодо оплати продукції, послуг, робіт, прав інтелектуальної власності та інших майнових прав, крім оплати валютних цінностей (абзац 4 підпункту “а” пункту 4).

Зауважимо, що підстави виникнення зобов'язань визначено у частині 2 статті 151 Цивільного кодексу України шляхом посилання на статтю 4 даного кодексу. Причому на перше місце серед таких підстав поставлено договір. Отже, при розрахунках за експортно-імпор্তними операціями здебільшого саме договір свідчить про наявність зобов'язання резидента щодо здійснення платежу нерезиденту.

Якщо платіж здійснюється за відсутності такого договору, він не входить до числа винятків, зазначених в абзаці 4 підпункту “а” пункту 4 статті 5 Декрету, а отже, для його проведення необхідно мати індивідуальну ліцензію Національного банку України.

У разі проведення такого платежу без індивідуальної ліцензії НБУ на резидента, який його здійснив, органами державної податкової служби накладається штраф у сумі незаконно переказаної іноземної валюти в перерахунку на валюту України за обмінним курсом Національного банку на день здійснення зазначеної операції (стаття 16 Декрету).

Банк, який обслуговував платника та допустив проведення платежу без наявності у клієнта індивідуальної ліцензії НБУ, притягується до відповідальності за невиконання функцій агента валютного контролю.

Отже, банк має право переказувати кошти за межі України лише після того, як клієнт надасть документи, що свідчать про законність платежу (копії договорів, контрактів, актів та інших документів, які підтверджують здійснення імпорту продукції, отримання послуг тощо).

Як резидент-поручитель може погасити банку-кредитору заборгованість боржника за рахунок надходжень у валюті першої групи Класифікатора іноземних валют НБУ без здійснення обов'язкового продажу цих надходжень відповідно до пункту 1а постанови Правління

Національного банку України від 4 вересня 1998 р. № 349 (надалі — Постанова).

Згідно з пунктом 1а Постанови обов'язковому продажу не підлягають, серед іншого, кошти в іноземній валюті, що надходять у вигляді кредитів (позик, фінансової допомоги) від уповноважених банків; суми надходжень в іноземній валюті, які повністю спрямовуються резидентами на погашення заборгованості за цими кредитами.

Тобто Постановою не встановлено, що одержувач кредиту і той, хто спрямовує кошти в іноземній валюті на погашення кредиту, — одна і та ж особа.

З огляду на зазначене вище, а також на те, що відповідно до статті 192 Цивільного кодексу України боржник і поручитель відповідають перед кредитором як солідарні боржники, вважаємо, що зазначені надходження в іноземній валюті не підлягають обов'язковому продажу.

Коли допускається укладення договорів уступки вимоги і переведення боргу при проведенні розрахунків за експортно-імпортними операціями і як ці питання врегульовуються чинним законодавством України?

Згідно зі статтею 197 Цивільного кодексу України укладення угод уступки вимоги допускається, якщо вони не суперечать закону чи договору або коли вимога не пов'язана з особою кредитора.

Слід зазначити, що Указ Президента України "Про заходи щодо підвищення відповідальності за розрахунки з бюджетами та державними цільовими фондами" від 4 березня 1998 року № 167/98 (частина перша статті 14) не дозволяв під час проведення розрахунків, у тому числі за експортними та імпортними операціями, здійснення уступки вимоги й переведення боргу, незалежно від наявності угод чи фінансових зобов'язань між резидентами, а також між резидентами та нерезидентами.

Однак згідно з пунктом 19.2 статті 19 Закону України "Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами" від 21.12.2000 р. № 2181-ІІ дія зазначеного указу Президента України стосовно законодавчо неврегульованих економічних питань після набуття чинності законом із цих питань, прийнятим Верховною Радою України, відповідно до пункту 4 розділу XV "Перехідних положень" Конституції України припиняється.

Таким чином, здійснення розрахунків із використанням уступки вимоги та переведення боргу за зовнішньоекономічними договорами (при дотриманні встановлених у Законі України "Про порядок здійснен-

ня розрахунків в іноземній валюті" термінів розрахунків) не суперечить чинному законодавству України.

Чи правомірно переказувати іноземну валюту в оплату валютної цінності кількома траншами до моменту вичерпання вказаної в індивідуальній ліцензії суми або закінчення часу дії ліцензії?

Відповідно до статті 5 Декрету Кабінету Міністрів України "Про систему валютного регулювання і валютного контролю" (надалі — Декрет) Національний банк України надає індивідуальні та генеральні ліцензії на здійснення валютних операцій, на які згідно із цим Декретом поширюється режим ліцензування.

Індивідуальні ліцензії на проведення разової валютної операції надають резидентам і нерезидентам на термін, необхідний для її здійснення.

Підпунктами "а" — "е" пункту 4 статті 5 Декрету визначено перелік операцій, які потребують індивідуальної ліцензії. Зокрема, згідно з пунктом 4а статті 5 Декрету такої ліцензії потребує переказування резидентами валютних цінностей за межі України для придбання банківських металів.

Слід зазначити, що операція з переказування іноземної валюти в оплату банківських металів кількома траншами до моменту вичерпання вказаної в індивідуальній ліцензії суми або часу дії ліцензії складається з ряду тотожних дій (переказування певних сум), які повторюються. Але особа, яка отримала ліцензію, хоч і здійснює низку переказувань коштів в оплату банківських металів, не може зрештою переказати більші суми, ніж передбачено ліцензією.

Отож операцію з переказування іноземної валюти в оплату банківських металів кількома траншами до моменту вичерпання вказаної в індивідуальній ліцензії суми та часу її дії, на нашу думку, слід розглядати як разову продовжувану валютну операцію, котра складається з ряду тотожних дій, які щодо терміну та суми переказаних коштів не перевищують зазначених в індивідуальній ліцензії.

Вважаємо, що поступове (кількома траншами) переказування іноземної валюти не слід вважати порушенням норм Декрету.

Як сплачується державне мито з позовних заяв, які подаються до господарських судів про стягнення в іноземній валюті, із заяв про перевірку рішень, ухвал, постанов господарських судів у порядку нагляду ліквідатором банку, стосовно якого прийнято рішення про ліквідацію?

Статтею 7 Декрету Кабінету Міністрів України "Про державне мито" та пунктом 1 Інструкції "Про порядок обчислення та справляння державного мита", затвердженої наказом Головної державної податкової інспекції України від 22.04.1993 р. № 15, встановлено, що з позовів, які подаються до суду й арбітражного суду про стягнення в іноземній валюті, а також за дії та операції з іноземною валютою, державне мито сплачується в іноземній валюті.

Відповідно до Роз'яснення Вишого арбітражного Суду України "Про деякі питання визначення ціни позову, підсудності справ та сплати державного мита" від 17.02.1994 р. № 02-5/114 ціна позову про стягнення іноземної валюти визначається в іноземній валюті та національній валюті України за курсом, встановленим НБУ на день подання позову. При визначенні розміру позову, поданого в іноземній валюті, необхідно виходити з тієї валюти, в якій проводилися чи повинні бути проведені розрахунки між сторонами. У разі подання позову про стягнення національної валюти України, еквівалентної іноземній, ціна позову визначається у гривнях.

Стосовно ж сплати державного мита ліквідатором банку, то в даному випадку відповідно до пункту 11.12 Положення "Про застосування Національним банком України до банків та інших фінансово-кредитних установ заходів впливу за порушення банківського законодавства", затвердженого постановою Правління НБУ від 26.05.2000 р. № 215 передбачено, що для забезпечення виконання ліквідатором (ліквідаційною комісією) своїх повноважень у територіальному управлінні Національного банку відкривається накопичувальний рахунок 3207, на який зараховуються кошти банку та надходження на його адресу і з якого проводяться розрахунки з кредиторами та фінансуються витрати ліквідатора (ліквідаційної комісії).

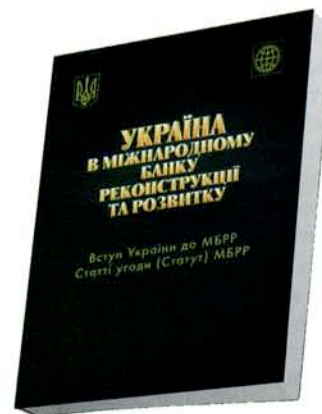
Оскільки накопичувальний рахунок є мультивалютним, то згідно з Планом рахунків бухгалтерського обліку комерційних банків України, затвердженим постановою Правління НБУ від 17.06.1997 р. № 191, за цим рахунком можуть відображатися операції як в іноземній валюті, так і в гривнях.

Вважаємо, що в зазначених випадках ліквідатор банку, щодо якого прийнято рішення про ліквідацію, може сплачувати державне мито в іноземній валюті, а стосовно її придбання (у випадку необхідності його сплати в іноземній валюті) слід керуватися положеннями, викладеними у пункті 2.56 "Правил здійснення операцій на міжбанківському валютному ринку України", затвердженими постановою Правління НБУ від 18.03.1999 р. № 127.

Світовий банк: неупереджений погляд

Вийшла друком невелика за обсягом, але змістовна й потрібна фахівцям книга "Україна в Міжнародному банку реконструкції та розвитку", підготовлена авторським колективом (у складі працівників Національного банку, Міністерства фінансів, банку "Надра" та Інституту незалежних експертів) на чолі з Головою НБУ В.С.Степелом. Видання присвячено 10-річчю незалежності України.

Україна в Міжнародному банку реконструкції та розвитку / За загальною редакцією В.С.Степела. Упорядники А.В.Шаповалов, О.К.Єременко — К.: НБУ, 2001. — 144 с.

Тема книги — вступ України до МБРР. Суттєвою її перевагою є міцне документальне підґрунтя: праця містить Звернення Президента України до Світового банку, резолюцію Міжнародного банку реконструкції та розвитку № 470 про членство в ньому нашої країни, Закон України "Про вступ до Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Міжнародної фінансової корпорації, Міжнародної асоціації розвитку та Багатостороннього агентства по гарантіях інвестицій". У другій частині праці розкрито роль і місце МБРР в інституціональній системі міжнародних кредитних відносин, а також висвітлено історію створення і тенденції

розвитку цієї впливової фінансової організації. Особливий інтерес становить виклад програми Світового банку в Україні, що дає конкретне уявлення про значні обсяги й напрями роботи, здійснюваної за фінансування банку.

Значущість праці визначається також уміщеними в третій частині книги статутними документами МБРР, тобто угодами, де зазначено мету діяльності, структуру, капітал банку, принципи надання ним позик, проведення операцій, умови членства та виходу з нього, статус членів тощо.

Спеціальний розділ склали додатки, які характеризують діяльність банку, його керівні органи. Також подано статистично-інформаційні матеріали, в

яких висвітлено підписку держав — членів МБРР на акціонерний капітал та розподіл голосів.

Уже цей короткий огляд видання засвідчує, що воно дає ґрунтовні знання про Міжнародний банк реконструкції та розвитку і його роботу в Україні. Відтепер замість довільних тверджень та оцінок стосовно МБРР, які час від часу з'являються в пресі, кожен зможе отримати неупереджену, об'єктивну інформацію про Світовий банк та його багатогранну діяльність. У цьому насамперед і полягає важливе громадське значення цього скромного, але дуже корисного видання.

Анатолій Чухно,

академік Національної академії наук України.

Усе про фінансові деривативи

Примостка Л.О. Фінансові деривативи: аналітичні та облікові аспекти: Монографія. — К.: КНЕУ, 2001. — 263 с.

Монографію доцента Київського національного економічного університету Людмили Примостки "Фінансові деривативи: аналітичні та облікові аспекти" присвячено актуальній і водночас мало дослідженій вітчизняною економічною наукою тематичі: використанню похідних фінансових інструментів в управлінні цінovими ризиками суб'єктів підприємницької діяльності. Важливо, що поява цієї праці збіглася з прийняттям Верховною Радою у першому читанні Закону України "Про строкові фінансові інструменти".

Особливістю монографії є ґрунтов-

ний аналіз фінансових деривативів не лише як інструментів строкового ринку, а й в аспекті бухгалтерського обліку та економічного аналізу. Хто обізнаний із проблемами реформування національної системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності на засадах міжнародних стандартів, розуміє, яке непросте завдання поставила перед собою дослідниця. Механізми функціонування фінансових деривативів, їх використання у ході хеджування цінovих ризиків, методика обліку й аналізу операцій із деривативами — все це цікаві, але й вельми складні наукові питання.

У книзі Л.Примостки розглянуто широкий спектр теоретичних і практичних проблем, пов'язаних із процесом упровадження похідних інструментів у вітчизняну практику як на макро-, так і на мікрорівні. Основна ідея дослідження — взаємозв'язок фінансових, аналітичних, облікових аспектів функціону-

вання деривативів — чітко простежується у самій його структурі. Зокрема, глибоко і всебічно висвітлено основні особливості похідних фінансових інструментів, таких як форвардні та ф'ючерсні контракти, опціони, своп-контракти, проведено порівняльний аналіз переваг та недоліків кожного з них. Зауважимо також логічну послідовність вивчення проблеми — її детальний історичний, теоретичний, прикладний аналіз. Досліджуючи походження біржової форми деривативів, автор розглядає економічне минуле криз призму сьогодення; досліджуючи еволюцію строкових контрактів у розвинутих країнах, загострює увагу на причинах проблем, які супроводжували процес упровадження похідних фінансових інструментів у вітчизняну практику.

В аспекті практичного використання цікавими є результати аналізу структури та динаміки міжнародних строкових

ринків. Критично осмислено й узагальнено вітчизняний досвід функціонування ф'ючерсного ринку, що вочевидь у майбутньому допоможе уникнути помилок, які мали місце при перших спробах його організації. Це дало змогу обґрунтувати підходи та пропозиції стосовно вдосконалення вітчизняного строкового ринку, створення адекватної нормативної бази. Особливо ґрунтовно висвітлено важливу роль Національного банку України на початковому етапі формування методологічних засад хеджування та відображення операцій із похідними фінансовими інструментами у бухгалтерському обліку. Заслужовують на увагу пропонувані автором методичні засади аналізу операцій хеджування. Науково аргументовано напроми вдосконалення як організаційної, так і аналітично-облікової роботи, пов'язаної із застосуванням фінансових деривативів у процесі хеджування цінних ризиків.

Примітно, що результати дослідження мають полемічно-доказовий характер. Утім, це й не дивно, адже чимало економічних категорій, пов'язаних із зазначеною тематикою, є відносно новими не лише у вітчизняній, а й у зарубіжній практиці, тож лишаються дискусійними.

Позитивної оцінки заслуговує і форма викладу матеріалу, зокрема схеми класифікації деривативів і опис їх характеристик у вигляді таблиць, що сприяє кращій систематизації та структуризації досліджуваних питань. Теоретичні положення обґрунтовано фактичними та статистичними даними. Крім того, праця містить перелік численних літературних джерел, які допоможуть зацікавленому читачеві розширити кругозір і поглибити знання з кола питань, порушених у цій цікавій і глибокій науковій праці.

НУМІЗМАТИКА І БОНІСТИКА

Монети України/

Про введення в обіг пам'ятної монети "Скіфія"

Продовжуючи серію "Пам'ятки давніх культур України", Національний банк України 30 жовтня 2001 р. ввів у обіг пам'ятну монету "Скіфія" номіналом 20 гривень, присвячену кочово-осілим племенам скіфів (VII ст. до н. е. — III ст. н. е.), які населяли територію степової та лісостепової зон сучасної України.

Монету відкарбовано з використанням сучасних технологій виготовлення біметалевих монет із дорогоцінних металів. Загальна вага монети — 14,7 г. Метал вставки — золото 916 проби, вага дорогоцінного металу в чистоті — 5,74 г, метал кільця — срібло 925 проби, вага дорогоцінного металу в чистоті — 7,8 г. Діаметр монети — 31,0 мм, тираж — 2 000 штук. Гурт монети — секторальне рифлення.

На лицьовому боці (аверсі) монети у внутрішньому колі зображено загальну для цієї серії композицію: у центрі на тлі житнього колосся — символічне колесо історії, на якому сидить сокіл, а внизу — змія; вгорі ліворуч —

малий Державний герб України; у зовнішньому колі ліворуч зображено скіфського воїна з ритоном у руці, праворуч — скіфську царицю із дзеркалом, а також — логотип Монетного двору НБУ і написи: **УКРАЇНА / 2001 / 20 / ГРИВЕНЬ**.

На зворотному боці (реверсі) монети у внутрішньому колі зображено пластину, що прикрашала жіночий головний убір (VII — початок VI століття до н. е.); у зовнішньому — стилізований візерунок, виконаний у так званому скіфському звіриному стилі, та напис: **СКІФІЯ**.

Художник і скульптор — Роман Чайковський.

Пам'ятна монета "Скіфія" номіналом 20 гривень є дійсним платіжним засобом України та обов'язкова до приймання за її номінальною вартістю без будь-яких обмежень до всіх видів платежів, а також для зарахування на розрахункові рахунки, вклади, акредитиви та для переказів.

Про введення в обіг пам'ятної монети "Ханський палац у Бахчисараї"

Національний банк України 31 жовтня 2001 р. ввів у обіг пам'ятну монету номіналом 10 гривень "Ханський палац у Бахчисараї", присвячену пам'ятці архітектури XVI — XVIII століть — палацовому комплексу, в якому розміщувалася резиденція кримсько-татарських ханів (нині — історико-архітектурний музей у м. Бахчисараї).

Монету виготовлено зі срібла 925 проби. Діаметр монети — 38.61 мм, вага дорогоцінного металу в чистоті — 31.1 г, якість виготовлення — "пруф", тираж — 3 000 штук. Гурт монети — рифлений.

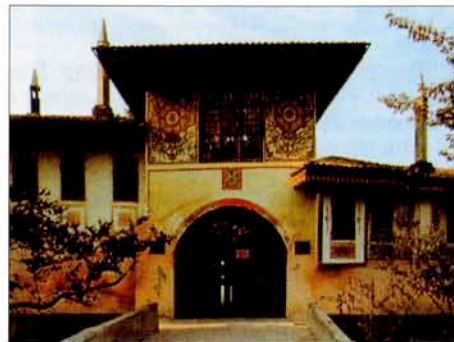
На лицьовому боці (аверсі) монети в обрамленні східного орнаменту, який прикрашає Золотий фонтан (1733 р.), розміщено зображення малого Державного герба України та фрагмента мармурової плити фонтана, напис у чотири рядки: **УКРАЇНА**

/ **10 / ГРИВЕНЬ / 2001**, а також позначення металу та його проби — **Ag 925**, ваги дорогоцінного металу в чистоті — **31.1**, логотип Монетного двору НБУ.

На зворотному боці (реверсі) монети зображено внутрішній двір палацового комплексу, над яким розміщено дату **XVI—XVIII ст.** та написи: вгорі півколом — **ХАНСЬКИЙ ПАЛАЦ**, унизу — **БАХЧИСАРАЙ**.

Художник — Микола Кочубей. Скульптор — Володимир Дем'яненко.

Пам'ятна монета "Ханський палац у Бахчисараї" номіналом 10 гривень є дійсним платіжним засобом України й обов'язкова до приймання за її номінальною вартістю без будь-яких обмежень до всіх видів платежів, а також для зарахування на розрахункові рахунки, вклади, акредитиви та для переказів.

Про введення в обіг розмінної монети номіналом 2 копійки 2001 року випуску

Національний банк України з 1 листопада 2001 року ввів у обіг розмінну монету номіналом 2 копійки випуску 2001 року.

Дизайн розмінної монети номіналом 2 копійки не відрізняється від дизайну монет зазначеного номіналу зразка 1992, 1993, 1994 та 1996 років карбування, за винятком року карбування монети, який змінено на 2001. Ще однією відмінністю монети є розміщений на її лицьовому боці (аверсі) логотип Монетного двору НБУ.

Монету зразка 2001 року виготовлено з нержавіючої сталі. Вага — 1.8 г,

діаметр — 17.3 мм, товщина — 1.2 мм, гурт — гладкий.

Монета номіналом 2 копійки випуску 2001 року, а також монети зазначеного номіналу зразка 1992, 1993, 1994 та 1996 років карбування є дійсними платіжними засобами України й обов'язкові до приймання за їх номінальною вартістю без будь-яких обмежень до всіх видів платежів, а також для зарахування на розрахункові рахунки, вклади, акредитиви та для переказів.

Аннотации

Владимир Кротюк, Александр Киреев, Анна Карчева. *Основные тенденции в деятельности банков Украины в III квартале 2001 года.*

Анализ основных показателей деятельности банков Украины, в частности — структуры активов, обязательств и балансового капитала банковской системы страны.

Структура активов, обязательств и балансового капитала банков Украины по состоянию на 01.10.2001 г.

Людмила Патрикац, Светлана Компаниец. *“Проблемы и перспективы развития банковской системы Украины”.*

Отчет о научно-практической конференции, которая в октябре 2001 года состоялась в Украинской академии банковского дела в г. Сумах.

Изменения и дополнения к Государственному реестру банков Украины и перечню операций, на осуществление которых банки получили лицензию Национального банка Украины, внесенные за период с 1 октября по 1 ноября 2001 г.

Перечень банков, получивших банковскую лицензию и разрешение Национального банка Украины на осуществление операций за период с 1 октября по 1 ноября 2001 г.

Нумерация операций, на которые Национальный банк Украины предоставляет банкам письменное разрешение на осуществление операций.

Банки, исключенные из Государственного реестра банков в октябре 2001 г.

Юрий Прозоров. *Анализ регионального распределения банковских лидеров Европы.*

По итогам 2000-го финансового года выделены и сгруппированы по региональному признаку лидеры европейского банковского бизнеса. Анализируются структура активов и пассивов, капитализация и степень отдачи банковского капитала ведущих банковских “пятерок”.

Динамика финансового состояния банков Украины на 1 ноября 2001 года.

Аналитические материалы в форме графиков, характеризующие финансовое состояние банковской системы Украины по основным показателям активов и пассивов банков.

Милана Бойчук. *Энергобанк: “Наша энергия — ваш успех”.* Статья посвящена 10-летию юбилею Акционерного банка “Энергобанк”.

Мария Молоко. *За годами летят года.* Информация о встрече во Львовском банковском институте НБУ выпускников 1971 и 1981 годов.

Рынок государственных ценных бумаг Украины в октябре 2001 г.

Аналитические материалы в форме таблиц и графика о результатах аукционов по размещению облигаций внутреннего государственного займа в октябре 2001 года.

Основные монетарные параметры денежно-кредитного рынка Украины в октябре 2001 г.

Механизмы и объемы рефинансирования Национальным банком Украины коммерческих банков, средние процентные ставки НБУ и коммерческих банков, динамика роста денежной массы по состоянию на 01.11.2001 г.

Дмитрий Гладких. *Структура и динамика роста банковских пассивов, или Коллективный портрет украинского вкладчика.*

Автор анализирует ключевые тенденции в сфере привлечения коммерческими банками Украины денежных средств, акцентируя внимание на характерных чертах отечественного вкладчика.

Олег Бакун. *Либерализация движения капитала в странах с переходной экономикой.*

Отчет о международной конференции по вопросам либерализации капитала в странах с переходной экономикой, проведенной в Киеве по инициативе МВФ, Банка Нидерландов и НБУ.

Официальный курс гривни к иностранным валютам, устанавливаемый Национальным банком Украины один раз в месяц (за октябрь 2001 года)

Официальный курс гривни к иностранным валютам, устанавливаемый Национальным банком Украины ежедневно (за октябрь 2001 года)

Владимир Мартыненко. *Инвестиционная среда в переходной экономике Украины.*

Исследуется понятие сопротивления инвестиционной среды. Показаны его роль и значение для создания в Украине привлекательного инвестиционного климата — непременной предпосылки экономического роста.

Олег Бебнев. *Почему повышены расценки на охрану?*

Начальник Центра банковской безопасности Государственной службы охраны при МВД Украины О.М.Бебнев комментирует причины повышения расценок на услуги по охране финансово-кредитных учреждений.

Марина Вошилко. *Основы управления рисками в банковском деле.*

Рассматриваются структура и основные функции системы управления рисками коммерческого банка.

Валютное регулирование: разъяснения специалистов НБУ.

Ответы юристов на вопросы банков, других учреждений и организаций относительно порядка применения некоторых положений нормативно-правовых актов по вопросам валютного регулирования.

Анатолий Чухно. *Мировой банк: непредвзятый взгляд.*

Сообщение о выходе в свет книги “Україна в Міжнародному банку реконструкції та розвитку”, изданной Национальным банком Украины.

Все о финансовых деривативах.

Рецензия на монографию Л.А.Примостки, посвященную исследованию мало изученных отечественной экономической наукой аналитических и учетных аспектов финансовых деривативов.

О выпуске в обращение памятной монеты “Скіфія”.

Официальное сообщение о выпуске в обращение и нумизматическое описание памятной монеты номиналом 20 гривен, посвященной Скифии. Фотоизображение аверса и реверса монеты.

О выпуске в обращение памятной монеты “Ханський палац у Бахчисарай”.

Официальное сообщение о выпуске в обращение и нумизматическое описание памятной монеты номиналом 10 гривен, посвященной памятнику архитектуры XVI — XVIII столетий — Ханскому дворцу в Бахчисарае. Фотоизображение аверса и реверса монеты.

О выпуске в обращение разменной монеты номиналом 2 копейки 2001 года выпуска.

Официальное сообщение о выпуске в обращение с 1 ноября 2001 г. разменной монеты номиналом 2 копейки. Нумизматическое описание и фотоизображение монеты.

Содержание журнала “Вісник Національного банку України” за 2001 год.

Annotations

Volodymyr Krotiuk, Oleksandr Kireyev, Hanna Karcheva. *Main Trends of Ukrainian Banks Activities in the Third Quarter of 2001.*

The analysis of the main indicators of the activities of Ukrainian banks, in particular, structure of assets, liabilities and balance capital of the country's banking system.

Structure of Assets, Liabilities and Balance Capital of Ukrainian Banks as of October 1, 2001.

Lyudmyla Patrikats, Svitlana Kompaniyets. *Problems and Prospects of the Development of the Banking System of Ukraine.*

A report on the scientific and practical conference, which took place at the Ukrainian Academy of Banking in the town of Sumy in October 2001.

Changes and Addenda to the "Official List of Ukrainian Commercial Banks and Operations Licensed by the National Bank of Ukraine" from October 1 to November 1, 2001.

List of Banks and Operations Licensed and Permitted by the National Bank of Ukraine from October 1 to November 1, 2001.

Enumeration of Operations Conducted on the Written Permission of the National Bank of Ukraine Granted to Banks.

Banks Withdrawn from the State Register of Banks in October 2001.

Yuriy Prozorov. *Analysis of the Regional Allocation of the European Leaders in Banking.*

According to the results of the fiscal year 2000, the groupment of the European leaders in banking are presented based on the regional feature. The author analyzes the structure of assets and liabilities, capitalization and returns on equity of leading groups of biggest banks (regional top-5's).

Dynamics of the Financial Position of Ukrainian Banks as of November 1, 2001.

The analytical materials are presented in diagrams characterizing the financial position of the banking system of Ukraine by main indicators of bank assets and liabilities.

Milana Boychuk. *Energobank — Our Energy Adds to Your Success.*
An article is dedicated to the 10th anniversary of the Joint-Stock Bank "Energobank."

Mariya Moloko. *Years are Slipping By.*

An information about a meeting of the former graduates (1971 - 1981) from the Lviv Banking Institute of the National Bank of Ukraine.

State Securities Market of Ukraine in October 2001.

Analytical materials in the form of tables and a diagram on the auction results of T-bills placement in October 2001 are presented.

Main Monetary Parameters of Money and Credit Market of Ukraine in October 2001.

Mechanisms and volumes and refinancing commercial banks by the National Bank of Ukraine, average interest rates of the NBU and commercial banks, and dynamics of money supply growth are presented as of November 2001.

Dmytro Hladkykh. *Structure and Dynamics of Bank Assets Growth, or a Collective Portrait of the Ukrainian Depositor.*

The author analyzes the key trends in the sphere of attracting monetary funds by commercial banks of Ukraine, accentuating the characteristic features of the national depositor.

Oleh Bakun. *Liberalization of Capital Movement in the Transition Countries.*

A report is presented on the international conference on capital liberalization in the countries with transition economies held in Kyiv on the initiative of the IMF, Bank of Netherlands and the NBU.

Official Exchange Rates Set Monthly by the NBU for the Hryvnia against Foreign Currencies (October, 2001).

Official Exchange Rates Set Daily by the NBU for the Hryvnia against Foreign Currencies (October, 2001).

Volodymyr Martynenko. *Investment Environment in the Transition Economy of Ukraine.*

A notion of the investment environment resistance is investigated. Its role and significance are shown for creating an attractive investment climate in Ukraine, which is an indispensable condition for the economic growth.

Oleh Bebnnev. *Why are the Tariffs for Guarding Raised?*

O. M. Bebnnev, Head of the Bank Security Center of the State Guarding Service under the Ministry of Internal Affairs of Ukraine comments on the reasons of raising the tariffs for services on guarding the financial and credit institutions.

Maryna Voshchylko. *Basis of Risk Management in Banking.*

The structure and the main functions of the system of risk management in a commercial bank are considered.

Foreign Exchange Regulation: Explanation of the NBU Experts.

The lawyers are answering the questions of banks and other institutions and organizations on the procedure for implementing some regulations of the normative and standard acts on foreign exchange regulation.

Anatoliy Chukhno. *The World Bank: Unprejudiced View.*

An information on issue of the book "Ukraine in the International Bank for Reconstruction and Development" published by the National Bank of Ukraine.

Everything About Financial Derivatives.

A review of the monograph by L.A. Prymostka, dedicated to investigating analytical and accounting aspects of financial derivatives, which were studied by the national economy to a lesser degree, is presented.

Issue of the Commemorative Coin "Scythia."

An official information on issue and a numismatic description of the commemorative coin of 20 hryvnias denomination, dedicated to Scythia. Photos of the coin's obverse and reverse are presented.

Issue of the Commemorative Coin "Khan Palace in Bakhchisarai."

An official information on issue and a numismatic description of the commemorative coin of 10 hryvnias denomination, dedicated to an architectural monument of the 16th - 18th centuries - the Khan Palace in Bakhchisarai. Photos of the coin's obverse and reverse are presented.

Issue of the Circulation Coin of 2 Kopiykas Denomination of 2001.

An official information on issue of the circulation coin starting from November 1, 2001. A numismatic description and photo of the coin are presented.

Contents of the journal "Visnyk Natsionalnoho Banku Ukrainy" for 2001.

Зміст журналу

“Вісник Національного банку України” за 2001 рік*

Номер Сторінка
Макроекономіка

Бакун О. Уроки з економіки та управління від Інституту МВФ	11	20
Василенко Ю. Моделювання імпорту в Україну товарів із країн — торговельних партнерів (крім країн СНД та Балтії)	6	34
Василенко Ю. Наслідки девальвації для ефективності експорту	2	10
Геск'єр А. Загальний огляд макроекономічної ситуації в Україні	4	5
Динаміка облікової та ломбардної ставок НБУ у 1992—2000 рр.	2	17
Економетричні дослідження та економетрика	11	25
Індекси цін споживчого ринку та цін виробників промислової продукції України у 1991—2000 рр.	2	16
Крючкова І. Макроекономічні наслідки зміцнення гривні	9	7
Кузнецов О. Проміжні цілі грошово-кредитної політики	7	31
Лагутін В., Кричевська Т. Довіра до монетарної політики: вибір грошово-кредитної стратегії в Україні	11	22
Метенько О. Елементи стабілізації фінансово-інвестиційного стану в Україні та напрями інвестиційної стратегії	1	16
Основні засади грошово-кредитної політики на 2002 рік	10	2
Папуша А. “Огляд економіки та фінансів”	5	49
Скрипник А. Прогноз податкових надходжень на 2001 рік з урахуванням впливу динаміки грошової маси	2	18
Скрипник А. Про співвідношення неоподаткованого стану в Україні та ставки на прибутки громадян України	5	50
Стан платіжного балансу України за 9 місяців 2000 року	2	5
Стельмах В. Національний банк України: перші десять років діяльності	4	2
Стельмах В., Петрик О. Обмінний курс, інфляція та конкурентоспроможність економіки	9	3
Черняк О., Корнієнко Є. Прогнозування зовнішньоторговельного сальдо України: комбінований підхід із застосуванням VAR-моделей	11	17
Шевчук В. Вплив монетарної політики на промислове виробництво, інфляцію та реальний обмінний курс в Україні у 1994—2000 роках	1	12

Комерційні банки

Андрущенко П., Карчева Г. Підсумки діяльності комерційних банків України за I квартал 2001 року	6	2
Аржевітін С. Формування банківського менеджменту в Україні	5	24
Банки, вилучені з Державного реєстру банків у червні 2001 р.	8	27
Банки, вилучені з Державного реєстру банків у жовтні 2001 р.	12	25
Банки, вилучені з Реєстру банків, їх філій та представництв, валютних бірж у грудні 2000 р.	2	51
Банки, вилучені з Реєстру банків, їх філій та представництв, валютних бірж (1991—2001 рр.)	5	39
Банки, вилучені з Реєстру банків, їх філій та представництв, валютних бірж (1991—2001 рр.)	10	35
Банки, включені до Державного реєстру банків у червні 2001 р.	8	27
Банки, включені до Реєстру банків, їх філій та представництв, валютних бірж у грудні 2000 р.	2	51
Банки, включені до Державного реєстру банків у липні 2001 р.	9	18
Бойчук М. Енергобанк: “Наша енергія — ваш успіх”	12	30
Брегедя О. Місце банківських послуг в інтернет-просторі України	6	23
Бушуєва І., Дем'яненко В. Реінжиніринг банківських бізнес-процесів як складова вдосконалення менеджменту комерційного банку	3	20
ВІАБанк: дев'ять років розвитку	8	12
Волошин І. Взаємозв'язок ліміту кредитування і кредитного рейтингу	10	21

Волошин І. Обчислення ліміту кредитування за допомогою VAR-технології та з урахуванням часової структури ліміту	5	41
Воронова Л., Галь В. Комплексна програма розвитку банківської системи України: стратегія на перспективу	1	3
Волощук І. Шляхи формування конкурентоспроможної банківської системи України	6	19
Герасименко Ю. Великим банкам — державну підтримку	1	4
Гладких Д. Динаміка цінової структури банківських послуг	5	22
Гладких Д. Особливості планування доходів, витрат і податків банківської установи	1	6
Гладких Д. Як не помилитись, обираючи банк	4	24
Грибков В. Банк для всієї країни	8	10
Динаміка фінансового стану банків України на 1 грудня 2000 р.	1	9
Динаміка фінансового стану банків України на 1 січня 2001 р.	2	56
Динаміка фінансового стану банків України за січень 2001 р.	3	32
Динаміка фінансового стану банків України за лютий 2001 р.	4	21
Динаміка фінансового стану банків України за березень 2001 р.	5	44
Динаміка фінансового стану банків України за квітень 2001 р.	6	27
Динаміка фінансового стану банків України за травень 2001 р.	7	14
Динаміка фінансового стану банків України за червень 2001 р.	8	19
Динаміка фінансового стану банків України за липень 2001 р.	9	15
Динаміка фінансового стану банків України за серпень 2001 р.	10	18
Динаміка фінансового стану банків України на 1 жовтня 2001 року	11	13
Динаміка фінансового стану банків України на 1 листопада 2001 року	12	29
Звіт Фонду гарантування вкладів фізичних осіб за I півріччя 2001 року	11	14
Змінено порядок ліцензування банків	11	10
Зміни і доповнення до “Офіційного списку комерційних банків України та переліку операцій, на здійснення яких комерційні банки отримали ліцензію Національного банку України”, внесені за період із 1 листопада по 1 грудня 2000 р.	1	10
Зміни і доповнення до “Офіційного списку комерційних банків України та переліку операцій, на здійснення яких комерційні банки отримали ліцензію Національного банку України”, внесені за період із 1 грудня 2000 р. по 1 січня 2001 р.	2	50
Зміни і доповнення до “Офіційного списку комерційних банків України та переліку операцій, на здійснення яких комерційні банки отримали ліцензію Національного банку України”, внесені за період із 1 січня по 1 лютого 2001 р.	3	31
Зміни і доповнення до “Офіційного списку комерційних банків України та переліку операцій, на здійснення яких комерційні банки отримали ліцензію Національного банку України”, внесені за період із 1 лютого по 1 березня 2001 р.	4	16
Зміни і доповнення до “Офіційного списку комерційних банків України та переліку операцій, на здійснення яких комерційні банки отримали ліцензію Національного банку України”, внесені за період із 1 квітня по 1 травня 2001 р.	6	25
Зміни і доповнення до “Офіційного списку комерційних банків України та переліку операцій, на здійснення яких комерційні банки отримали ліцензію Національного банку України”, внесені за період із 1 травня по 1 червня 2001 р.	7	10
Зміни і доповнення до “Офіційного списку комерційних банків України та переліку операцій, на здійснення яких комерційні банки отримали ліцензію Національного банку України”, внесені за період із 1 червня по 1 липня 2001 р.	8	25

* У межах рубрик авторські статті розміщено за алфавітним принципом, а статті, публікація яких носить регулярний характер (структура активів, зобов'язань і балансового капіталу банків, курси валют тощо), — за хронологічним.

Зміни і доповнення до "Офіційного списку комерційних банків України та переліку операцій, на здійснення яких комерційні банки отримали ліцензію Національного банку України", внесені за період із 1 липня по 1 серпня 2001 р.	9	16
Зміни і доповнення до "Офіційного списку комерційних банків України та переліку операцій, на здійснення яких комерційні банки отримали ліцензію Національного банку України", внесені за період із 1 вересня по 1 жовтня 2001 р.	11	10
Зміни і доповнення до Державного реєстру банків України та переліку операцій, на здійснення яких банки отримали ліцензію Національного банку України, внесені за період із 1 жовтня по 1 листопада 2001 р.	12	23
Качаєв Ю. Географічні підходи до визначення та зменшення ризику банківської діяльності	8	15
Качаєв Ю. Територіальні фактори банківської діяльності в Україні	4	11
Кіндрацька Л. Управлінський облік та контролінг у системі управління банку	8	20
Козій В. Ровесник незалежності	11	6
Компанієць С. Довіра до банківської системи зміцнюється	4	18
Компанієць С. Станіслав Аржевітин: "Ми тут надовго"	11	8
Костючок О. Деякі аспекти формування страхових резервів у комерційних банках	3	29
Корнієнко Т. Стратегічне управління активами та пасивами комерційного банку в умовах перехідної економіки	10	14
Кротюк В., Андрущенко П., Карчева Г. Фінансовий стан та проблеми розвитку комерційних банків України у першому півріччі 2001 року	9	9
Кротюк В., Кірсев О., Карчева Г. Основні тенденції в діяльності банків України в III кварталі 2001 року	12	2
Кротюк В. Становлення і перспективи розвитку банківського нагляду в Україні	7	2
Кручок С. Фактори надійності іпотечних операцій	10	20
Ніколаєва Г. Деякі аспекти світового підходу до розкриття банківської інформації органам, які ведуть боротьбу зі злочинністю	6	28
"Новонароджений" банк "НРБ — Україна" викупить українські газові борги	8	31
Нумерація операцій, на які Національний банк України надає банкам письмовий дозвіл на здійснення операцій	11	12
Нумерація операцій, на які Національний банк України надає банкам письмовий дозвіл на здійснення операцій	12	25
Олійник Д. Управління ліквідністю комерційного банку та оптимізація фінансового результату	8	28
Опришко В. Українські банки: спеціалізація чи універсалізація?	7	6
Остап С. Деякі аспекти прибутковості та фінансової стійкості комерційного банку	2	47
Офіційний список комерційних банків України та перелік операцій, на здійснення яких комерційні банки отримали ліцензію Національного банку України	5	28
Офіційний список комерційних банків України та перелік операцій, на здійснення яких комерційні банки отримали ліцензію Національного банку України	10	24
Павліковська К. Комерційний банк як платник податку з реклами	9	36
Папуша А. Банківська система України: перспективи розвитку	4	10
Патрикаєв Л., Компанієць С. "Проблеми та перспективи розвитку банківської системи України"	12	20
Перелік банків, які отримали банківську ліцензію та дозвіл Національного банку України на здійснення операцій за період із 1 вересня по 1 жовтня 2001 р.	11	12
Перелік банків, які отримали банківську ліцензію та дозвіл Національного банку України на здійснення операцій за період із 1 жовтня по 1 листопада 2001 р.	12	24
Перелік операцій, які підлягають ліцензуванню Національним банком України	5	38
Перелік операцій, які підлягають ліцензуванню Національним банком України	10	34
Підсумки діяльності комерційних банків України за 2000 рік	3	2
Примостка Л. Організація аналітичного процесу в казначействі банку	9	21

Примостка Л. Управління активами і пасивами комерційного банку	2	39
Прозоров Ю. Аналіз регіонального розподілу банківських лідерів Європи	12	26
Равський К., Алексєєнко М. Роль субординованого капіталу у формуванні ресурсної бази банків	9	18
Растяпін А., Бубенко І. Планування фінансових показників діяльності комерційного банку на основі лінійних регресійних моделей	6	21
Розпочато процедуру ліквідації банку "Україна"	8	30
Руднев О. Бюджетування комерційних банків (філій) в Україні	7	12
Савчук С. Система управління кредитними ризиками у багатofilію банку	2	44
Сологуб Н. Правопис назв українських банків	2	52
Структура активів комерційних банків України за станом на 01.01.2001 р.	3	8
Структура активів комерційних банків України за станом на 01.04.2001 р.	6	7
Структура активів комерційних банків України за станом на 01.07.2001 р.	9	24
Структура активів банків України за станом на 01.10.2001 р.	12	8
Структура зобов'язань комерційних банків України за станом на 01.01.2001 р.	3	12
Структура зобов'язань комерційних банків України за станом на 01.04.2001 р.	6	11
Структура зобов'язань комерційних банків України за станом на 01.07.2001 р.	9	28
Структура зобов'язань банків України за станом на 01.10.2001 р.	12	12
Структура капіталу комерційних банків України за станом на 01.01.2001 р.	3	16
Структура балансового капіталу комерційних банків України за станом на 01.04.2001 р.	6	15
Структура балансового капіталу комерційних банків України за станом на 01.07.2001 р.	9	32
Структура балансового капіталу банків України за станом на 01.10.2001 р.	12	16
Сушко В. Ризик-менеджмент торговельних операцій у комерційному банку на основі VAR-методології та stop-out-механізму	3	24
Хвостик В. Удосконалення оцінки ліквідності комерційного банку	5	45
Штаталович Т. Нове у відкритті та використанні банківських рахунків клієнтів	7	15
Яременко Ю. Незамінний компонент банківських послуг	4	22
Яременко Ю. Ще раз про закон, якого чекали 10 років	11	2

Валютний ринок

Береславська О. Ревальвация гривні: за і проти	6	52
Береславська О. Ревальвация, девальвация чи лібералізація?	9	40
Береславська О. Стабільність гривні — успіх 2000 року	2	23
Блащук Ю. Валютний контроль: міжнародний досвід і національні тенденції	4	28
Загальний зовнішній довгостроковий борг України	1	31
Загальний зовнішній довгостроковий борг України	4	27
Загальний зовнішній довгостроковий борг України	7	45
Загальний зовнішній довгостроковий борг України	10	53
Костюшко О. Правила встановлюються для законослухняних громадян	6	59
Кулицький С. Світова ієрархія валют і перспективи її трансформації	10	49
Лупир А. Міжнародний кредитор останньої інстанції: хто він?	3	48
Михайличенко С. Основні тенденції валютного ринку України на початку 2001 р.	5	13
Мороз С. Валютний контроль: проблемні аспекти	6	58
Мусієнко Т. Деякі аспекти інтеграції України в регіональні економічні структури	1	26
Офіційний курс гривні щодо євро, долара США, німецької марки та російського рубля у 2000 р., встановлений Національним банком України	2	27

Офіційний курс гривні щодо іноземних валют, який встановлюється Національним банком України один раз на місяць (за листопад 2000 року)	1	32
Офіційний курс гривні щодо іноземних валют, який встановлюється Національним банком України один раз на місяць (за грудень 2000 року)	2	29
Офіційний курс гривні щодо іноземних валют, який встановлюється Національним банком України один раз на місяць (за січень 2001 року)	3	49
Офіційний курс гривні щодо іноземних валют, який встановлюється Національним банком України один раз на місяць (за травень 2001 року)	4	32
Офіційний курс гривні щодо іноземних валют, який встановлюється Національним банком України один раз на місяць (за березень 2001 року)	5	19
Офіційний курс гривні щодо іноземних валют, який встановлюється Національним банком України один раз на місяць (за квітень 2001 року)	6	55
Офіційний курс гривні щодо іноземних валют, який встановлюється Національним банком України один раз на місяць (за травень 2001 року)	7	39
Офіційний курс гривні щодо іноземних валют, який встановлюється Національним банком України один раз на місяць (за червень 2001 року)	8	39
Офіційний курс гривні щодо іноземних валют, який встановлюється Національним банком України один раз на місяць (за липень 2001 року)	9	37
Офіційний курс гривні щодо іноземних валют, який встановлюється Національним банком України один раз на місяць (за серпень 2001 року)	10	53
Офіційний курс гривні щодо іноземних валют, який встановлюється Національним банком України один раз на місяць (за вересень 2001 року)	11	30
Офіційний курс гривні щодо іноземних валют, який встановлюється Національним банком України один раз на місяць (за жовтень 2001 року)	12	45
Офіційний курс гривні щодо іноземних валют, який встановлюється Національним банком України щоденно (за листопад 2000 року)	1	24
Офіційний курс гривні щодо іноземних валют, який встановлюється Національним банком України щоденно (за грудень 2000 року)	2	30
Офіційний курс гривні щодо іноземних валют, який встановлюється Національним банком України щоденно (за січень 2001 року)	3	50
Офіційний курс гривні щодо іноземних валют, який встановлюється Національним банком України щоденно (за лютий 2001 року)	4	30
Офіційний курс гривні щодо іноземних валют, який встановлюється Національним банком України щоденно (за березень 2001 року)	5	20
Офіційний курс гривні щодо іноземних валют, який встановлюється Національним банком України щоденно (за квітень 2001 року)	6	56
Офіційний курс гривні щодо іноземних валют, який встановлюється Національним банком України щоденно (за травень 2001 року)	7	40
Офіційний курс гривні щодо іноземних валют, який встановлюється Національним банком України щоденно (за червень 2001 року)	8	40
Офіційний курс гривні щодо іноземних валют, який встановлюється Національним банком України щоденно (за липень 2001 року)	9	38
Офіційний курс гривні щодо іноземних валют, який встановлюється Національним банком України щоденно (за серпень 2001 року)	10	54
Офіційний курс гривні щодо іноземних валют, який встановлюється Національним банком України щоденно (за вересень 2001 року)	11	34
Офіційний курс гривні щодо іноземних валют, який встановлюється Національним банком України щоденно (за жовтень 2001 року)	12	46
Санжаревський В. Валютний контроль, протидія "відмиванню" коштів та системні банківські ризики	7	42
Яворський Р. Досвід України в боротьбі з "відмиванням" коштів, добутих злочинним шляхом	11	31

Бакун О. Лібералізація руху капіталу в країнах із перехідною економікою	12	41
Березовик В. Переваги та недоліки законопроекту "Про банківський кредит"	8	37
Березовик В. Проблеми правового регулювання кредитних операцій	7	29
Гавриш О. Перспектива нестандартних схем співробітництва з клієнтом	7	23
Галасюк В., Галасюк В. Оцінка кредитоспроможності позичальників: що оцінюємо?	5	54
Галасюк В., Галасюк В. Проблеми оцінки кредитоспроможності позичальників	9	54
Гладких Д. Основні тенденції розвитку кредитного ринку в Україні, або Колективний портрет українського позичальника	9	49
Гладких Д. Структура та динаміка зростання банківських пасивів, або Колективний портрет українського вкладника	12	34
Євтух О. Моделі іпотечних механізмів і вплив на них різноманітних факторів	3	54
Євтух О. Типові ризики іпотечного капіталу та управління ними	11	43
Заруцька О. Деякі тенденції ринку депозитів	10	7
Конопатська Л., Бондар Н. Актуальні проблеми страхування депозитів комерційних банків	11	37
Ляхова О. Участь українських банків у лізинговому бізнесі	6	44
Огієнко В., Расвська Т. Фонд гарантування вкладів фізичних осіб — гарант захисту "малих" вкладників в Україні	6	39
Опарін В. Фінансові ресурси та суспільний капітал	7	26
Основні монетарні параметри грошово-кредитного ринку України у листопаді 2000 р.	1	23
Основні монетарні параметри грошово-кредитного ринку України у грудні 2000 р.	2	22
Основні монетарні параметри грошово-кредитного ринку України в січні 2001 р.	3	56
Основні монетарні параметри грошово-кредитного ринку України у лютому 2001 р.	4	57
Основні монетарні параметри грошово-кредитного ринку України у березні 2001 р.	5	56
Основні монетарні параметри грошово-кредитного ринку України у квітні 2001 р.	6	46
Основні монетарні параметри грошово-кредитного ринку України у травні 2001 р.	7	25
Основні монетарні параметри грошово-кредитного ринку України у червні 2001 р.	8	34
Основні монетарні параметри грошово-кредитного ринку України у липні 2001 р.	9	58
Основні монетарні параметри грошово-кредитного ринку України у серпні 2001 р.	10	11
Основні монетарні параметри грошово-кредитного ринку України у вересні 2001 р.	11	36
Основні монетарні параметри грошово-кредитного ринку України у жовтні 2001 р.	12	33
Пересела О. Особливості кредитування міжнародними банками проектів під гарантію уряду України	11	46
Савицька І., Коломієць О. Розрахунки за електроенергію: ломка стереотипів	11	40
Савлук М., Дорофєєва Н. Чи спроможна Україна повернути борги закладами населення до Ошадного банку та Держстраху колишнього СРСР?	10	5
Сільченко М. Динамічна стратегія хеджування ризиків опціонної торгівлі	8	35
Шаповалов Є. Перспективи входження фінансового ринку України у світову систему торгівлі деривативами	4	58

Центральний банк

Баланс Національного банку України	8	6
Воронова Л., Мороз А., Пуховкіна М., Савлук М. Національний банк України	5	6
Гальчинський А. Найвищий пріоритет — грошова стабільність	5	2
Затварська О. Незалежність Банку Англії та її законодавче забезпечення	4	53

Затверджено кошторис НБУ	3	56
Звернення Голови Національного банку України В.С.Стельмаха до читачів "Вісника НБУ"	1	1
Компанієць С. Перший ювілей Національного банку України	7	18
Крохмалюк Д. Державотворчий потенціал Українського козацтва	11	26
Папуша А. Заслужені нагороди	10	12
Степаненко А. Столичне управління НБУ	8	2

Державні фінанси

Андрущенко В. Соціологічний та антропний методи західної фінансової науки	3	43
Лапко Н., Лук'янова Т. Скорочення заборгованості за платежами до бюджету. Окремі аспекти проблеми	3	41
Скрипник А. Оцінка ризику зведеного бюджету України на 2001 рік	8	42
Шипанюк О. Сучасні шляхи врегулювання зовнішньої заборгованості країн, що розвиваються, та країн із перехідною економікою	4	43

Фондовий ринок

В'юнковський М. Кодифікація цінних паперів	7	16
Кошовий Д. Ринок чекає на нових емітентів	10	43
Кошовий Д. У пошуках внутрішнього потенціалу	2	33
Краснов В. Український ринок капіталів	2	35
Кручок С. Дотримання економічних нормативів як фактор надійності іпотечних банків	2	32
Кручок С. Емісія іпотечних цінних паперів як засіб рефінансування	3	38
Лисенков Ю., Коваль О. Оптимізація розміру резерву на відшкодування можливих збитків від операцій із цінними паперами	3	33
Ринок державних цінних паперів України у листопаді 2000 р.	1	38
Ринок державних цінних паперів України у грудні 2000 р.	2	38
Ринок державних цінних паперів України у січні 2001 р.	3	37
Ринок державних цінних паперів України у лютому 2001 р.	4	61
Ринок державних цінних паперів України у березні 2001 р.	5	59
Ринок державних цінних паперів України у квітні 2001 р.	6	62
Ринок державних цінних паперів України у травні 2001 р.	7	17
Ринок державних цінних паперів України у червні 2001 р.	8	62
Ринок державних цінних паперів України у липні 2001 р.	9	59
Ринок державних цінних паперів України у серпні 2001 р.	10	37
Ринок державних цінних паперів України у вересні 2001 р.	11	49
Ринок державних цінних паперів України у жовтні 2001 р.	12	32
Чернявський В. Операції Національного банку Республіки Білорусь на ринку державних цінних паперів	6	60
Шаповал Ю., Константинов О. Сучасні технології роботи комерційних банків на ринку корпоративних цінних паперів в Україні	1	32
Шаров О. Тенденції розвитку європейського фондового ринку	10	38

Безготівкові розрахунки: нові інструменти

Кравець В., Мумінова-Савіна Г. Організація контролю за операціями з банківськими платіжними картками	1	39
Мірошниченко Т. Підсумки роботи СЕП у 2000 році	2	57
Нестеренко Г., Чорновіл В., Білоус О., Калініченко В., Сокол О. Система платежів по телефону "Телебанк-24"	3	52
Новак І., Гончаренко Л., Михайлова В. Система термінових переказів — новий етап розвитку електронних міжбанківських розрахунків в Україні	9	44
Савченко А., Кравець В. Розвиток платіжної системи України за десятиріччя	5	10
Система термінових переказів НБУ	4	17
Чистякова Т., Гаврилюк О. Чеки в системі безготівкових розрахунків	8	57
Шкудун Д. Моделювання роботи банку в системі електронних платежів	1	41
Юргелевич С. Правові аспекти електронної комерції	4	32

Інформаційне та програмне забезпечення

Чумак Р. Роль інформації в процесі управління кредитною діяльністю	10	56
---	----	----

Світова економіка

Кузнецов О. Вільгельм Ханкель: від Бреттон-Вудсу — до Маастрихту	8	6
Кузнецов О. Трансатлантичний вимір євро	11	27
Луцишин З. Сутність і тенденції розвитку світового фінансового середовища	4	46
Савлук М. Після зустрічі з Вільгельмом Ханкем	11	29

Міждержавні економічні відносини

Поліщук С. Резервні акредитиви як шлях до оптимізації та підвищення ефективності гарантійних операцій	7	54
--	---	----

Банківське право

Кротюк В., Новіков В. Особливості нового Закону України "Про банки і банківську діяльність"	2	2
Лочман Я. Перспективи кодифікації банківського законодавства України	1	43

Бухгалтерський облік

Волощук І. Розрахунок фінансового результату валютних операцій комерційного банку	5	57
Петрова С. Бухгалтерський облік гудвілу	7	52
Петрова С. Переоцінка необоротних матеріальних та нематеріальних активів банками України	11	50
Петрова С. Схема бухгалтерських проводок за операціями з бухгалтерського обліку необоротних матеріальних і нематеріальних активів комерційних банків України	6	47
Рацюк О. Резерви банку: зобов'язання чи капітал?	10	46
Ричаківська В. Система обліку: зміни, продиктовані часом	4	7

Банківська безпека

Бєбєв О. Чому підвищено розцінки на охорону?	12	50
--	----	----

Нагляд та аудит

Білокінь Г. Роль аудиту в діяльності комерційних банків	9	60
Богомазов М. Зовнішній та внутрішній аудит: взаємозв'язок і розподіл функцій	7	60
Бурлака Є. Правові аспекти внутрішнього контролю і внутрішнього аудиту комерційного банку	4	51
Вошчико М. Основи управління ризиками у банківській справі	12	51
Ладоліна Р., Шпаковська Т. Окремі аспекти реалізації Комплексної програми навчання та підвищення кваліфікації працівників банківського нагляду	11	54

Юридична консультація

Валютне регулювання: роз'яснення спеціалістів НБУ	12	53
Вашенко Е. Міжбанківський валютний ринок України: практичні правові аспекти	7	37

Дорогоцінні метали

Шаров О. Сучасні тенденції розвитку та інвестування ринків дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння	1	18
--	---	----

Інвестиції

Головатюк В., Чечелюк О. Галузеві аспекти привабливості інвестиційного середовища	4	36
Мартиненко В. Інвестиційне середовище в перехідній економіці України	12	48
Онїкієнко С. Облікові методи оцінки інвестиційної привабливості	7	49

Прес-служба НБУ повідомляє

Про валютний контроль та ліцензування	1	46
Щоденна інформація на офіційному сайті НБУ	1	46
Про надання індивідуальної ліцензії на використання юридичними та фізичними особами майнових прав на іноземну валюту як заставу	1	46
Посилено контроль за експортно-імпортними та лізинговими операціями	1	46
Затверджено Положення "Про порядок надання індивідуальних ліцензій на використання іноземної валюти на території України як засобу платежу членами ІАТА та агентами авіапідприємств — членами ІАТА"	1	46
Затверджено Положення "Про порядок надання фізичним особам — резидентам України індивідуальних ліцензій на відкриття рахунків за межами України та розміщення на них валютних цінностей"	1	47

Обмін карбованців на гривні припинено	1	47
Про надання банками інформації та документів на письмову вимогу керівників відповідних спеціальних підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю	1	47
Удосконалення валютного контролю	1	48
Внесено зміни до порядку торгівлі іноземними валютами	1	48
Прийнято Закон "Про платіжні системи та переказ грошей в Україні"	1	48
Упорядковано ліцензії на роботу із приватизаційними паперами	1	48
Про порядок формування резерву за операціями із цінними паперами	2	60
Комерційний акціонерний банк "Слов'янський" ліквідовано	2	60
Про визначення платіжності банкнот і монет НБУ	2	61
Як розраховуватися за металобрухт?	3	62
Про повноваження аудиторської фірми, яка перевіряла Національний банк України	3	62
Затверджено нові правила переказу іноземної валюти за межі України	3	62
Про використання чеків у системі безготівкових розрахунків	4	62
Роз'яснення щодо порядку погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами	4	62
Кошти для подолання наслідків стихійного лиха	4	62
Про кодовані рахунки фізичних осіб в іноземній валюті та національній валюті України	5	60
Звинувачення, пред'явлені Володимирі Бондарю, — необґрунтовані	5	60
У грошовому обігу Англії сталися зміни	5	61

Економічна освіта

Васюренко О., Вишняков К. Правові аспекти підготовки та працевлаштування молодших спеціалістів і бакалаврів банківської справи	11	56
Криклій А. Підготовка кадрів для банківської системи не обмежується вузівською програмою	5	47
Молоко М. За роками летять роки	12	31
Патрикац Л. Українській академії банківської справи — п'ять років	11	58

Нумізмати́ка і боністика

Гордість і слава України	5	62
Ігнатова Н. Національний банк України на зовнішньому нумізматичному ринку	1	49
Каталог "Банкноти і монети України"	7	30
Папуша А. Монета року	10	61
Про введення в обіг пам'ятної монети "Палеоліт"	1	51
Про введення в обіг пам'ятної монети "Трипілля"	1	51
Про введення в обіг ювілейної монети "2600 років Керчі"	1	52
Про введення в обіг пам'ятної монети "Ольвія"	1	52
Про введення в обіг пам'ятної монети "На межі тисячоліть"	1	53
Про введення в обіг розмінної монети номіналом 1 копійка 2000 року випуску	2	62
Про введення в обіг пам'ятних монет "Танці на льоду"	2	62
Про введення в обіг пам'ятної монети "Іван Мазепа"	3	46
Про введення в обіг пам'ятної монети "Ярослав Мудрий"	3	47
Про введення в обіг банкноти номіналом 5 гривень зразка 2001 року	4	56
Про введення в обіг пам'ятної монети "На межі тисячоліть"	4	56
Про введення в обіг ювілейних монет "10-річчя Національного банку України"	5	61
Про введення в обіг пам'ятних монет "Рись звичайна"	6	63
Про введення в обіг ювілейної монети "Острозька академія"	6	63
Про введення в обіг пам'ятної монети "Добро — дітям"	8	60
Про введення в обіг ювілейної монети "5 років Конституції України"	8	60
Про введення в обіг пам'ятних монет "Хокей"	8	61
Про введення в обіг банкнот номіналом 2 гривні зразка 2001 року	8	61
Про введення в обіг ювілейної монети "10 років незалежності України"	9	62
Про введення в обіг ювілейної монети "1100 років Полтаві"	9	62
Про введення в обіг ювілейних монет "10 років проголошення незалежності України"	10	58

Про введення в обіг ювілейної монети "Михайло Остроградський"	10	58
Про введення в обіг ювілейної монети "100 років Миколаївському зоопарку"	10	59
Про введення в обіг банкнот номіналом 200 гривень	10	59
Про введення в обіг ювілейної монети "400 років Кролевцю"	11	53
Про введення в обіг ювілейної монети "Михайло Драгоманов"	11	53
Про введення в обіг пам'ятної монети "Скіфія"	12	56
Про введення в обіг пам'ятної монети "Ханський палац у Бахчисарі"	12	57
Про введення в обіг розмінної монети номіналом 2 копійки 2001 року випуску	12	57
Чайковський Р. Монета як мистецький твір	5	62

Персоналії

Патрикац Л. "Беру свій келих сонця у життя"	3	57
Літопис банківської справи		

Донченко Л. Штрихи до історії розвитку кредитної системи Російської імперії	8	49
Кубляк О. Банківська система Буковини на перехрестях століть: історія і сьогодення	7	46
Тримайся, гривне!	9	1
Фатєєв М. Становлення Державної скарбниці за роки незалежності України	8	46

Нові книги

Бойчук М. "На березі вічності"	10	48
Воронова Л., Єременко О. Вийшла перша банківська енциклопедія України	8	54
Практичний посібник про облік доходів і витрат	10	47
Пропонує видавництво Київського національного економічного університету	8	55
Теорія, впроваджена в практику	8	53
Усе про фінансові деривативи	12	55
Чухно А. Світовий банк: неупереджений погляд	12	55

Банкіри і мистецтво

Папуша А. Неповторність таланту	1	54
Сало І. Добро і зло	1	57
Янович А. Україна — головна тема творчості	11	60

Ветерани

В'юнковський М. Ще одна весна Перемоги	6	38
--	---	----

До уваги читачів

Вимоги до текстових та ілюстративних матеріалів, які подаються до редакції журналу "Вісник НБУ"	2	III стор. обкл.
---	---	-----------------

Вимоги до текстових та ілюстративних матеріалів, які подаються до редакції журналу "Вісник НБУ"	3	III стор. обкл.
---	---	-----------------

Вимоги до текстових та ілюстративних матеріалів, які подаються до редакції журналу "Вісник НБУ"	4	III стор. обкл.
---	---	-----------------

Анотації

Анотації	1	63
Анотації	2	63
Анотації	3	63
Анотації	4	63
Анотації	5	64
Анотації	6	64
Анотації	7	63
Анотації	8	63
Анотації	9	63
Анотації	10	63
Анотації	11	63
Анотації	12	58

Зміст за 2001 рік

Зміст журналу "Вісник Національного банку України" за 2001 рік	12	60
--	----	----

Святитель Христовий Миколай. Українська ікона кінця XVIII століття.
Із колекції Українського професійного банку.

З НОВИМ РОКОМ!

Вісник

Національного банку України

Головний редактор
Україна

«Вісник НБУ» —
найкращий
подарунок
до свята